

Алекс Болдин

**Мечтания
на
Моцарти**

АЛЕКС БОЛДИН
МЕЧТАТА НА МОЦАРТ

chitanka.info

На майка ми!

КЪМ ЧИТАТЕЛЯ

Сборникът „Мечтата на Моцарт“ е една колекция от разкази получила добра оценка във форумите на литературните сайтове „Буквите“, „Хулите“, „Щъркел“ и „Откровения“. Седем от тях са публикувани във Варненския литературен портал Литернет. Разказите са предимно със социална насоченост. Представят се проблемите на съвременния човек, неговите грижи, надежди и тревоги. Акцентира се върху реалният живот на обикновения българин. В по-голямата си част от разказите е застъпен хумора като начин и форма на диалог.

В основната структурна схема на разказите е заложено действието. Главните художествени внушения са скрити в живите конкретни ситуации и в размислите на автора. Истините са изречани такива каквито са в действителност без излишно пестене или раздуване. В по-голямата си част сюжетите са взети от реално случили се събития. Героите в тях са реално съществуващи лица, представени с литературни имена.

Един от разказите е на фантастична тема. Там фантастичното е втъкано в реалното. Описани са исторически събития за да се засили интригата, обоснове поведението на героите и развие смислено сюжетното действие. Фантастичното и загадката обаче си остават, с което е спазена традицията в жанра.

Разказите са написани в разширен обем с което се осигурява по-голямо разнообразие на вложени идеи и проблеми, а също и по-голяма свобода в използването на художествените средства.

С този мой първи сборник се надявам да задоволя художествените потребности на читателя и да създам онова удоволствие, което само най-любимите книги и герои са му създавали. Приятно четене!

Авторът

МЕЧТАТА НА МОЦАРТ

Майка му стара, от всички сезони най мразя есента! Особено тоя месец, ноември. Ето и сега, свил съм се на кравай под ниския балкон на тая панелка и треперя като куче. Мушнал съм муцуна в черната си козина, но и това не помага. Тая гадна мъгла все пълзи от реката, стеле се край мен, провира се отвсякъде и ми създава същия дискомфорт, както когато стопанин ми беше оня хърлешки циганин. Даже и тия дребни животинки, които са се набили в козината ми, щом усетят малко влага и започват да ме хапят. Отвратителна напаст! Колко пъти се опитвам да ги изморя и все без успех. Ето и сега, с нежелание изоставям удобната си поза и с дясната лапа започвам да ги мачкам и бръскам от врата и ухото си, но напразно. От опит знам, че ефектът ще бъде нулев.

Иначе казано, без да си кривя душата, животът ми не е лош. Откакто си запазих моя територия в тоя панелен град, почти не гладувам. По-рано беше много по-лошо, даже отчайващо. Двамата с Ачо бяхме роби на оня зъл и мургав каруцар от Хърлец. От време на време ни залъгваше с по някой смрадлив кокал от откраднат петел, но в повечето случаи си гладувахме. А що бой падаше, да не ви разправам. Моят глас пресипна от неволята, а счупеният крак на Ачо въобще не можеше да заздравее. Най-накрая той не издържа и се опита да избяга. Обаче не успя. Нали куцаше. Двете циганета, зли като баща си, го настигнаха и го хванаха. Без много да му мисли, онова Чудовище извади ножа и го прикла. От тогава получих стрес и гласът ми остана и до сега леко пресипнал.

На другата сутрин циганката одра Ачо и Чудовището го хвърли в каруцата. Мен върза отзад и волю-неволю трябваше да ида с него на пазара. Беше петък. Никога няма да го забравя тоя ден. Одраният Ачо бе продаден на кебапчията, а оня без много да му мисли го нарязва на парчета и го хвърли на димящата скара. Гледах и не можех да повярвам на очите си. Хората пристъпяха, посочваха си късчета Ачово месо, вземаха ги и ги изяждаха с апетит, по-голям от моя. Ужас!

Не можех повече да чакам. Вероятно и с мен щеше да стане същото. Прегризах найлоновата връв, с която бях вързан, и побягнах на запад по шосето за Лом. Оттогава ми остана и един пречупен зъб. Връвта беше дебела, но нямаше начин. Нали разбирате? Беше въпрос на живот и смърт.

Бях изпосталял от глад. Преплитах крака. Лапите ме боляха, гърбът ме болеше, всичко ме болеше. С една дума, кучешка неволя. Когато вече си мислех, че ще падна на пътя от умора и слабост, пред мен се показва онова място, което хората наричат „гровища“. Беше една гора от камъни, свят да ти се завие. В тоя момент имаше таман три погребения. Скрих се зад един камък да изчакам да си отидат хората, а след това пристъпих и като започна едно ядене... Нямам спомени някога да съм ял толкова много. Ядох, ядох, а след това повръщах. Починах си и пак ядох.

Хубаво нещо са това гровищата. Така си мислех тогава. След това се оказа много тъжно място. Цял месец живях там, но не видях никой да се смее. Всичко живо плачеше. Търпях, търпях, пък нали съм си чувствително куче, цялата тая ситуация започна да ми действа на нервите. Един ден не се стърпях и си дигнах чукалата.

„Атомната столица“, както наричаха хората тоя панелен град, се оказа много оживено място. Отначало хич не можех да свикна на това движение. Коли профучават, хора бързат, да се сбъркаш какво да правиш. Където и да идех, все запазени територии от мои подобни. Тук ще ме сдавят, там ще ме залаят, докато най-после попаднах на тоя чист и тих район до стол №3. Разбрах, че това ще бъде моята територия.

Сутрин, след като се протегна и прозина, както правят всички домошари, първо обикалям четирите кофи за смет. Там винаги има нещо интересно за ядене — я някой кокал, я парчета от оглозгано пиле, я остатъци от пържена риба. Въобще не придирям. След това се отбивам отсреща, до ремонтираната кръчма. Там вече ме опознаха. Докато почиват, работниците ми хвърлят я парче от баничка, я късче сандвич или някоя друга вкуснотия. Подсвиркват ми и се смеят. Много съм им симпатичен. Впрочем взаимно сме си симпатични.

Към обяд идва най-интересното. Заставам в дежурната си поза пред стол №3. Отвътре ухае така апетитно, че ти се завива свят. Гледам съсредоточено през отворената врата как готвачките разсипват невероятно вкусните манджи по чиниите и преглъщам възможно най-

артистично. Хората от масите веднага ме забелязват и на излизане ми хвърлят остатъци от най-интересни и вкусни неща. Не бях си и мечтал за такъв райски живот.

След това по неволя се налага да мина край блок №1а. Там на първия етаж, надничайки над перваза на балкона, се появява пекинезката — Чочка. За голяма моя изненада и съжаление, веднага щом ме зърне и започва своя неистов лай. Нищо не съм й направил, даже напротив, поглеждам я с умиление и интерес, завъртя й приятелски опашка. Ами-и-и! Лае Чочка, та се къса. Когато ме залая за първи път, четирима човеци се показаха на балконите. Чудеха се какво става. Аз обаче си стоях мирно и гледах приятелски пекинезката. Те загубиха интерес и повече не се и показаха.

Мина доста време, откакто се заселих тук, почти месец, а Чочка винаги, когато ме види, изпада в истерия. Дали пък не й действа зле затвореното пространство? Нито веднъж не съм виждал стопанинът й да я разхожда. Ами че тя ще полудее така! Съжалявам я, но не мога да й помогна. Очаквам обаче да свикне с моето присъствие и да разгадае приятелските ми жестове. Ха дано стане!

Има и една много опасна зона за мен. Тя е зад главната улица, до магазина за плодове и зеленчуци. Зад една бяла, ниска и красива оградка расте чудно хубава тревица. Още щом я зърнах и веднага ми се прииска да си потичам по нея. Намерих един отвор в оградата и се мушнах вътре. Не знаех какво ме очаква. Отнякъде, незнайно откъде, изникна един огромен звяр. Човеците му казват „немска овчарка“. Та като се спусна оня ми ти звяр към мен, за миг се обърках и се зачудих накъде да бягам. Мълчи звярът и връхлита. Поставете се в моето положение. Припика ми се от страх! Направих един-единствен отчаян скок над оградката и така се спасих. Оня не пожела да ме последва, за мой щастлив кучешки късмет. Обаче това ми бе за урок. Никакви вече бели оградки и зелени тревички! Моята територия си е моя! Не пускам никого в нея и рядко излизам вън от нея. Спокойствието преди всичко!

Понякога ми доскучае и отскачам до „Стария пазар“. Всяка сутрин в един павилион пържат мекици. Там минават много човеци. Купуват, мляскат и ако се покажеш благонадежден, ти хвърлят по някой залък. Там се срещаме с един мой събрат. Той обаче е много плашлив и не смее да ми съперничи. Нали съм си умен и интелигентен, веднага спечелих симпатията на двамата бекяри.

Единият бе с брада и мълчалив. Другият, със синьото яке и шапката с дългата козирка, ми стана много симпатичен. Винаги щом ме види, подсвирне, викне ми „Джони“ и ми подхвърли парче мекица. Аз свикнах да го радвам по свой ефектен начин. Подскачах енергично и улавях парчето още във въздуха. Голямо удоволствие му създавах тези мои подскоци. Тръгнах след него и го следвах чак до разклона на шосето за Лом. Разбира се, заедно изяждахме мекиците.

Следобед обикновено отивах до голямата бяла сграда. Тя беше най-голямата сграда в града. Трябваше да мина обаче край двата клуба, на СДС и БСП. Те бяха слепени един до друг. От тях винаги се носеха апетитни миризми. Погледнато от кучешка гледна точка, клубът на БСП бе по-интересен. Почти винаги оттам се носеше миризмата на пържени дробчета. Хората седяха на хубавите столове, пийваха бира и хапваха дробчета. Колкото и да ги гледах, колкото и да въртях опашка, никой не ми подхвърляше нищо. Такива скръндзи не съм виждал никъде!

Отзад на бялата сграда имаше един малък служебен вход. Обикновено спирах там и чаках. Чакането ми винаги биваше възнаградено. Ще кажете, раздават хубаво ядене? Ами! Няма подобно нещо! Там обаче винаги когато ида, се вълнувам така, че сърцето ми примира. Може да не знаете, но съм много музикално куче. Щом чуя хубава мелодия и се разтапям. Забравям всичко, протягам врат и почвам да вия мелодично в такт с мелодията. Просто неконтролируемо състояние. Спирам аз пред малката вратичка, застивам търпеливо и чакам. В даден момент отвътре започва нещо да свири, така игриво и така хубаво, че почти се забравям. Вдигам глава и започвам да вия, ту високо, ту ниско, така както ме води мелодията. Вътре в малкия салон има деца. Те започват да подскачат, да викат „иху“ и да пляскат с ръце.

Един ден, даже не съм се и усетил как, музиката свиреше, аз виех и така унесен, бях затворил очи. Когато ги отворих, бях наобиколен от деца. Един плешив господин ме гледаше усмихнат и им правеше знак да мълчат. „Той е истински Моцарт!“ — каза, а децата при тези думи се развикаха и запляскаха: „Моцарт! Моцарт! Моцарт!“. Всички бяха благоразположени към мен и затова на кучешката ми душа бе едно весело и игриво.

Свикнах да ходя често до голямата сграда. Даже и когато не бях намерил нищо за ядене. Тая музика ми бе завладяла душата. Децата ми

се радваха, милваха ме по ушите, по гърба и непрекъснато ми говореха: „Моцарт! Моцарт!“. Плешивият човек ми носеше разни вкусноти. Въобще щастието бе пълно. Пускаха музиката, хващаха се за ръце и играеха около мен. А аз, щом я чуех тая музика, и започвах...

Един ден, май беше празник, дочух откъм площада друга една музика. Кучешкото ми любопитство не издържа и аз заситних към така интересното място. На малкия площад, пред паметника с брадатия човек, се беше събрала тълпа човеци. Вътре в тълпата имаше направен кръг и група красиви момичета, облечени в червени носии и с цилиндрични високи шапки, маршируваха и размахваха къси пръчки. По принцип мен винаги ме хваща шубето от пръчка и затова запазих прилично разстояние.

От една черна кутия се носеше тактова рязка музика. Не ми хареса! Точно тая музика не ми хареса! Някак си стържеше ухото. Нито пък те запалва към виене. Човеците пляскаха на момичетата, подвикваха им „мажоретки“ и се смееха. Дочух един човек да казва, че днес е било годишнина, откакто селото станало град. Как може едно село да стане град и досега не мога да го проумея, но точно така каза, не беше ми се причуло. Хич не ми хареса това тържество. Подвих опашка и се отдалечих с достойнство. Онова, което радваше тези човеци, не радваше мен. Презирах ги! Как може да говорят такива глупости! Селото станало град!

Майка му стара, от всички сезони най мразя есента! Особено тоя месец ноември! Лежа си аз под моя балкон, а тая гадна мъгла все пълзи ли пълзи откъм реката, студена и пронизваща. Забил съм муцуна в топлата си козина и си мечтая.

Знаете ли за какво си мечтая? Мечтая си за оня момент, когато Чочка най-сетне ще спре да ме лае, ще изквичи приятелски, ще прескокне парапета на балкона и двамата ще затичаме към голямата бяла сграда. Там тя ще чуе истински хубава музика.

Ще застанем двамата един до друг и ще се загледаме към полуотворената врата. А когато започне оная музика, ще вдигнем муцуни към небето и ще завием от най-съвършено кучешко удоволствие.

СЛЪНЧОГЛЕДИ

Ако някой път пътувате за село Боровци, то най-добре тръгнете рано, когато се пуква зората. Отляво и отдясно през стъклото на автобуса ще видите равното плодородно поле, ширнало се надалеч докъдето поглед стига. Жълтите цветове на току що цъфналите слънчогледи, напоени от росата, са свежи и неизменно обърнати на изток, натам където сред вдигащата се от земята утринна мъгла, огненото кълбо на дневното ни светило се мъчи да пребори сенките на нощта. Жълтите поля на младия слънчоглед неусетно се сменят със златните ниви на узрелия ечемик, чийто сведени класове, натезали от зърно, чакат жетва. Километрите ще летят под гумите на автобуса, а вие ще придрямвате удобно отпуснати в меките седалки, ще слушате някаква приятна мелодия от автобусното радио и ще мечтаете за първото си сутрешно ароматно кафе, което припряността при тръгване не ви е позволила да изпиете.

Най-общо погледнато Боровци е село като всички села в днешна България. Преди не голям период от време местните управляващи бяха обхванати от благороден политически напън да го направят град. Дори го обявиха за град от селски тип или село от градски тип или пък в нещо каквото и да е от важен тип, но Боровци си остана село в буквалния и натуралния смисъл на думата. Да кажеш, че имало много борове в него, ами! И едно иглолистно растение нямаше, с изключение на двете измъчени хвойнови дървета в центъра на малкото площадче пред бившата „Автогара“.

Хвойновите дървета се чувствуваха там ни в клин ни в ръкав, защото и двете бяха щателно опасани с по едно парче арматурна тел, грамотно заварено и бавно и мъчително агонизираха сред бетонната настилка и юлската жега. Ако все пак на някой не му е ясно, ще поясня, че подобна технология се прилага най-вече за унищожаване на омразен растителен вид, избягвайки нежелателното скандализиране на общественото мнение, крайно чувствително към звука на брадвата или триона. Споменах бившата „Автогара“, защото в момента такава

животно всъщност нямаше. Сградата, където преди години тя се помещаваше, една наистина паянтова сграда, сега се бе превърнала в нещо като магазин за „Стоки по 1 лев“. В този „магазин“ едно младо циганско семейство въртеше луд бизнес, привличайки неосведомените и доверчиви селски купувачи. Лудият бизнес се състоеше в търговия с една несполучливо подбрана купчина от лъскави китайски стоки, невероятно евтини и невероятно неприложими даже и за един, средно финансово обезпечен селски дом. Акуратното му разположение до автобусната спирка го правеше добре посещаван и по селските мащаби невероятно прочут най-вече сред курсистите на близкото училище за автомобилни шофьори.

От другата страна на малкото площадче пък бяха разположени две от най-посещаваните, лични селски заведения, местната баничарница и местната бакалия. Те се конкурираха едно с друго без при това тази конкуренция да добива отчетливи и видими прояви. Ако си огладнял и решиш да влезеш за първи път в баничарницата ще се шашнеш от богатата номенклатура от закуски, автентично местно производство, от бозата с доказано вносно производство и от интимното обръщение „ти“ на намръщената продавачка. Отпивайки първите глътки от чашката с кафе ще усетиш поривите на повдигане на собствения си стомах възмутен от неопределената смесица от миризмите на мухъл и хлор. Втората миризма бе явно от „питейната“ вода, която пияния помпиер за по-голяма сигурност бе обеззаразил с двойна доза хлорна вар. Какво да прави?

Човекът чакаше всеки момент да го посети комисията по санитарен надзор от ХЕИ. По-добре по-малко микроби във водата отколкото по-голяма глоба за него. Без коментар, нали?

Тая негова дисциплинираност обаче, със сто процента сигурност, насочваше любителя на ароматната напитка към съседното конкурентно заведение, където хитрия бакалин наливаше в кафемашината минерална или трапезна вода, при което сваляше и цената на чашката с кафе. Е, естествено и кафето щеше бъде с по-добро качество, достатъчна причина за консуматорската ориентация на разглезания гражданин. След първата си глътка, а може би и от обръщението „ви“, той се придумаше и седнаше на единия от двата пластмасови стола, поставени досами вратата на бакалията, за да си

изпие кафето на спокойствие обвеян от хладния ветреца на свежата утрин.

Въпреки ранния час, в бакалията влизаха и излизаха много хора за да си купят я хляб, я лимонада или пък чифт летни платненки, удобни за работа на полето. С всяка измината минута декорът на тя сцена непрекъснато се сменяше. Ето ги, откъм общината, говорейки гръмогласно, се задават двете циганки от контингента на бюро по труда. След малко, избъсаните им метли започват да вдигнат облаци прах около двете конкурентни заведения, без при това да смутят ни най-малко оживената им търговия. По асфалта от към града затрополи и раздрънканата магарешка каручка на кльошавия дядо Радой. Пред бакалията тя забавя ход, като че ли по навик, а след това продължава неуверено надолу към своята трудова цел. От другата страна на площадчето се появява и едрата фигура на Тошо. Той е яхнал един детски велосипед. Прехвърлил е през кормилото му една голяма бяла туба, пълна с мляко. Задължителна традиция за него е преди да се яви на работа в общината да издои кравата и да отнесе млякото в изкупвателния пункт. Днес обаче за него е необичаен ден. Идващата неделя дъщеря му се омъжваше и по този случай му е подарила едни модерни панталони тип „бермуди“. Той естествено зарадван и щастлив, без колебание ги бе обул. Нормално „бермудите“ имаха дължина до коленете. При него обаче те стигаха под прасците и за това ги бе кръстил „мода-седем четвърти“. Много джобове и шарените кръпки по тях му създаваха обаче такова голямо самочувствие, че на завоя при опита да каже „Здрасти!“ на един познат той едва не падна от велосипеда повлечен от тежката туба.

Е, още много има какво да се разказва за Боровци но за да не се отклоним от главната тема ще спрем дотук. Ще спрем и ще се взрем на юг, където по шосето от към града, подскачайки по многобройните дупки на асфалта, се приближаваше със своите шеметни шейсет километра в час една тъмно-зелена уазка. Освен шофьора, известен с прозвището си „Нула седем“, спрягано според последните две цифри на автомобилния номер, в уазката пътуваха и трима инспектори по водата. Тяхната поява беше първото шашардисващо предупреждение за нередовните платци. А на тях, по статистически наблюдения, от всичко сторено в този смисъл, най-респектиращо им действуваше мечеподобната и внушителната фигура на Шефа. Едрата му фигура на

борец днес бе обута в тъмносини „бермуди“, бе облечена с червен потник (човека не понасяше жегата) и оборудвана с огромни очила в тъмнокафяви рамки небрежно спуснати на тънка копринена връвчица върху внушителния бирен корем. Широките му стъпала спокойно и уютно се ширеха в тъмносини джапанки, леко поразлепени по външния ръб. Той говореше тихо, но натъртено, пулейки се и убедително ръкомахайки към своя събеседник.

А той, бедничкия, хипнотизиран от втренчения сив поглед и от пандизчийския вид на обръснатата глава, стреснато измънкваше и на края плащаше дължимите суми, ако имаше разбира се възможност да плаща.

Вторият инспектор, да го наречем Бързака, имаше съвсем млад вид но не и млади мисли. Всяка изречена дума от устата му бе детайлно тълкувание на нормативния правилник по съответната буква и алинея. Така че, ако на нещастника му хрумнеше еретичната мисъл да спори и отрича, то моментално бързо и ефективно биваше оборван с точно и на място цитирания параграф. С една дума, ако не платиш, стой братче и гледай какво те чака.

Третият инспектор бе известен като Умника, защото в повечето случаи докато другите двама действаха, той стоеше и гледаше умно. Това донякъде нагнетяваше сериозност в атмосферата и усилваше психическото напрежение така, че в края на крайщата бързо се стигаше до постигането на главната цел, плащането.

В това забележително юлско утро Нула седем просто бе на върха си. Той така грациозно оперираше с лоста за скоростите, че ти ставаше кеф и удоволствие да го наблюдаваш. Бутне леко лоста с два пръста и си подсвиrne, „Там горе, горе на черешата...“. Само едно беше забравил да стори. Да запре импровизираното парно. Поради затруднение в охлаждането на двигателя, той бе орязал един квадрат от ламарината и горещия въздух, примесен с миризмата на изгорял бензин пълнеше на воля товарния отсек на уазката. А там вътре, след половинчасова работа на двигателя, температурата скачаше до петдесет градуса по целзий и седящите на пейката получаваха една съвсем безплатна и ароматизирана с изгорели газове сауна. Умникът, нали затова го наричаха така, отлично познаваше тези удобства и предвидливо бе заел мястото отпред в кабината, между шофьора и

Шефа. Впрочем това не беше място за пътници, а горния капак на двигателя.

Всеки седнал там, задължително опираше глава в тавана на кабината и за да може да следи пътните събития, леко накланяше врат встрани. Последното неудобство бе допълвано от периодичното шляпване на окачения ароматизатор по челото, носа и очите на седналия. С една дума, ако не търпиш на жегата, ще търпиш на шляпане.

— Нещо ми се дояде баничка. — примлясна Шефа. — Я спри хей там, до баничарницата. — Колата спря и той тронаво се измъкна от нея. Последваха го и другите. Купиха по една зачервена баничка и апетитно замляскаха преглъщайки зальците с добре изстудена боза.

— Сега от къде ще започнем? — Въпросът бе зададен към Бързака. Той се присегна към полиетиленовия плик, извади една дебела тетрадка, заби нос в нея и проточи.

— От Паисий! Не е платил 365 лева и е разтърбил на всички комшии, че въобще няма да си плаща водата.

— Охо-о, тарикат! Трябва да вземем обаче Мони. Нали е негов район. Шест месеца не е могъл да го накара да плати а сега ще се скатава. Къде живее?

— Знам го къде е. В края на селото, до реката.

— Ами давай на там тогава! — Другите трима сдъвкаха набързо баничките и се вмъкнаха в уазката.

Мони, както винаги беше станал рано. Сухото му, почерняло от слънцето лице, бе обрасло с няколко дневна брада. По червенокосата къдрава коса от всякъде стърчаха сламки. Той току що бе издоил кравата и от него се носеше наситения аромат на прясно мляко и тор.

— Хей сега началник, само да се преобуя. — бодряшки ги посрещна той, запали цигара и се шумгуна някъде навътре в къщата. След няколко минути се появи. Беше хвърлил окаляните дънки, почистил сламките от косата си, и по такъв начин бе придобил по-нормален, човешки вид.

— Взе ли книгата с месечните такси?

— Тука е! При кой ще ходим?

— При Паисий! Скачай в уазката!

— При Паисий!... — стъписа се Мони. — Леле боже! Той ми се е заканил, че ще ме претрепва. Бивш пандизчия е. Даже казват, че преди години е бил поръчков убиец. Сега ще става каквото ще става.

— Скачай в уазката! Не бой се, бе! Нали аз ще се разправам! — Шефа разкърши рамене, пое си дълбоко въздух и при това придоби още по-бабаитски вид. Вие момчета само ще гледате и ще си траете. Някой да не е гъкнал. Важното е да го прилъжем и да му вземем подписа, пък после може и въже да преяде.

Уазката взе рязък старт и полетя към горния край на селото. Асфалтовите улици постепенно преминаха в чакълести а накрая и в прашни и буренясали пътеки. В края на една такава „улица“ се мярна една жена. Тя ги видя, засуети се и бързо се шмугна в някакъв двор.

— Хей видя ли я! Това е жена му. Всичко се води на нейно име и не можем да му сторим нищо. Има и двама сина, млади, но едри и яки. Като не му хареса нещо, пуска се на бой, а заедно с него се пускат и те. Чепат човек, бре-ей.

— Сега ще го очупим! — закани се Шефа.

Уазката спря пред една полуразрушена телена ограда. Зад нея се виждаше неизмазана къща, а до нея наклонил покрив едва се крепеше стар полусруттен сайвант. По буренясалия двор се ровеха и кълвяха няколко черни „гащати“ кокошки. Изневиделица отнякъде се появи едно дребно, жилаво, брадясало човече на около шейсет години. То бе забрадено с шарена женска забрадка. Краката му бяха боси, почернели от слънцето и прахоляка. Човечето бе навлякло стари дънкови панталони, излинели, кални и целите в кръпки. Отчетливо се виждаше щампата на селската мизерия. Зад него се показаха две едри и яки момчета, току що преминали пубертетна възраст. Те застанаха от двете страни на баща си и зачакаха да видят какво ще каже и предприеме.

— Ти ли си Паисий? — зададе встъпителния си въпрос шефа.

— Аз съм! Що, какво има?

— Не си плащал водата доста дълго време, та идваме да те питаме за причините. — добави с възможно най-мекия си глас Шефа. — При тези думи нещо дълбоко вътрешно и зловещо, се надигна в него, заклокочи и в един миг избухна. Той огледа групата и щом съзря Мони се хвърли върху него като видра.

— Ти ли бе копеле! Ти ли ги доведе!? Маmicата ти мръсна...

Групата от инспектори, включая Нула седем, мигом се стъписа. Двете момчета намръщени, гледащи баща си в очите бавно пристъпиха от двете страни.

— Сто-о-ой! Запри се бе човек! Дошли сме да говорим като културни българи, бе Паисий. Овладей си нервите! Дай да разнищим проблема и да видим кой е прав. Като ме гледаш мене така, как мислиш, защо съм си оставил бюрото в града и съм тръгнал по жегата да изправам кривите краставици. — Паисий омекна. Избърса челото си от потта. Ченето му неспирно трепереше от гняв.

— Тоя виждаш ли го? Да не ми припарва насам. Вратлето ще му прекърша!

— Добре де, добре! Сега ние говорим само двамата с тебе. Ще спреш ли да ме изслушаш. Я какво хубаво българско име носиш, Паисий. Като чух за тебе и си рекох. Това ще е един истински българин и с него ще се разберем по мъжки. Ще започваме ли приказката или ще се бием.

— Ти началник, малко знаеш за мене. Навремето си отлежах в Белене. Костите ми счупиха и нервите ми скъсаха комунягите.

— Добре бе джанъм, всеки си има лоши моменти, но сега не е комунизъм. Сега е пазарна икономика. Съгласен ли си с мен?

— Да, така е!

— И като всяка пазарна икономика, всичко което се произвежда и ползува от човека е стока. Купува се и се продава, така ли е?

— Така е!

— Ами водата? Нали се изпомпва и транспортира с ток!? И за нея трябва да се плати. И аз, нищо че съм инспектор, и аз си плащам.

— Абе началник! Я погледни! Това вода ли е? Кал и помия тече от чешмата!

— А-а това е друг въпрос. Щом не ти харесва водата, която ти дава държавата, сядаш и пишеш, че не си доволен.

Идваме с багера и ти режем тръбопровода. Копаеш си кладенец и си пиеш от него. Но да разгласяваш на цяло село, че няма да плащаш, това на какво прилича? Ами ако те послушат? И решат и те да не плащат, какво ще стане? Анархия! Пълна анархия. Дето при нито един български цар не е имало. И ти ще си тартора, с най-хубавото българско име. Срамота!

— Ама аз не съм такъв човек, бе началник! Тия тръби, дето са под улицата, аз съм ги купил и монтирал, а кмета казва, че са общински. Не ще да ми ги плати. Знаеш ли колко пари съм заровил тук по Тошово време?

— А-а, това е пък съвсем друг въпрос. Ти нали знаеш, че само черно на бяло лови декиш. Сядаш и пишеш жалба до съда. Искаш си своето. Ако са твои, чудесно. Държавата ще ти спадне парите от водата и ще платиш по-малко. Но не бива да говориш, че няма да плащаш водата. Слушай сега какво ще направиш... — Шефа хвана човечето свойски под ръка и се отдалечи с него от групата. Говореше му бавно, натъртвайки всяка дума. Сцената беше повече от комична. Дребният и сух Паисий бе вдигнал глава нагоре и гледаше с боязън и недоверие Шефа. А той с цялата си едра и огромна фигура се бе изправил над него като мечка в момент на надигаща се ярост и ожесточено ръкомахаше като по тоя начин засилваше убедителността на думите си.

Двамата сина се бяха отдръпнали настрана и изчакваха края на действието. Те явно осъзнаха сериозността на положението и избраха изчаквателната тактика на поведение. Бързакът, с оросено от пот чело, бе поседнал на един пън и си вееше със служебния правилник, напразно опитвайки се да прогони нахалните селски мухи. Умникът пък се бе заплеснал в буренясалото и трънясало поле, което започваше от двора на стопанина и свършваше неясно къде, далеч в юлската мараня. След това погледът му се зарея някъде из неподдържания двор. В един момент той се оживи и се опита да каже нещо, но в миг се овладя и замълча. Явно счете, че момента за неговата реплика не е подходящ.

Нула седем пък бе застанал на сянка под една джанка. Той се пресягаше, откъсваше си по някой едър, винено червен, сладко-кисел плод, изсмукваше съдържанието му и изплюваше обелката на доста голямо разстояние от себе си. Това приличаше повече на спортно състезание, защото след всяко плюене обелката литваше все по-далече и по-далече. От някъде се появи един проскубан бял петел. Той се затича бързо, колкото юлската жега позволяваше и започна да кълве джанковите люспи. Беше така прегладнял, че по някое време се опитваше да улавя обелката направо в момента на летене от въздуха, но все не успяваше. Тогава примирен я откриваше и поглъщаше направо от прахоляка. Киселият им вкус очевидно му хареса, защото след като се накълва до насита се спря и започна да кътка. На бащинския му водачески зов се отзоваха две черни „гащати“ кокошки. Джанковият пир продължи с голям ентузиазъм дотогава докато не се появи селския квартален пес и не разгони кокошата компания.

Паисий и Шефа бяха вече привършили разговора. Шефа подсвирна на Бързака.

— Я дай книгата, че сега той истински българин ще се подпише.

— А-а-а, не! Никъде не се подписвам. Всичкият си имот, къщата, двора и нивата съм го приписал на синовете.

— Подписа ти е за това, че си уведомен, бе! Не че ще ти спираме водата!

— А-а, не!

— Д-о-о-бре-е-! На този юнак ли си приписал имота?

— Да, на него!

— Значи е пълнолетен?

— Седемнайсета кара!

— Хайде тогава, ти юнак ела да се подпишеш. — Шефа вдигна подканящо книгата. Момъкът стъписано се отдръпна назад като гледаше напрегнато баща си в очите. На Шефа търпението взе да се изчерпва.

— Ама аз защо хабах приказки досега с тебе, бе!

Говорихме си културно, стигнахме до съгласие, а сега ми нямаш и доверие. Абе ти докога ще ме разиграваш, бе човек? Той се наежи, пое въздух, изду гръден кош и тръсна бръсната глава. Очилата рязко се откъснаха от носа му и увиснаха на копринената връвчица. Гласът му започна да стърже като на метал. Стана наистина страшно да го гледаш...

Паисий вдигна нагоре ръце и на пресекулки отрони.

— Чакай, чакай! Имам ти доверие! Ела Сузана! Ела сине! Подпиши където иска началника!

— Така-а-а... Така е добре! И нали се разбрахме. „Има крава! Пие млеко!“. И утре пишеш до кмета, нали така? За тръбите! Но ако не платиш, във вторник съм тук с багера...

— Разбрахме се началник!

— Хайде момчета! Рипайте в уазката, че още клиенти ни чакат.

Уазката направи остър завой, изръмжа ядосано и се стрелна със своите шеметни шейсет километра в час сред облаци прах към магистралното шосе.

— Кой е следващият клиент? Въпросът бе зададен на Бързака. Той се бе омърлушил.

Часът отдавна бе минал обяд. Мъчеше го нарастващия глад. В такова състояние мисловните процеси и реакциите му винаги се забавяха. С добре отмерено закъснение Бързака отвори тетрадката, заби нос в нея и с престорено бодър глас измънка.

— Не е клиент а клиентка, Параскева Мисиркова. Живее в съседното село Мирково. Има сметка от 289 лева за плащане.

— На коя улица живее? — Този път въпросът бе отправен към Мони.

— Улицата дето живее няма име, а къщата няма номер. По рано живееха с мъжа си в циганската махала, но вдигнаха ръце от обирджии и се преселиха. Купиха на безценица една къща в българската махала и сега живеят там. Садят зеленчук и го продават на една сергия край магистралата. И двамата са безработни. Не зная дали ще могат да платят.

— Не знаеш! Какво не знаеш, бе!? Зеленчук казваш, а? А тоя зеленчук расте ли без поливка? Ще платят! Ще платят! Няма къде да идат...

Колата вече излизаше от Боровци. Край бензиностанцията на един висок бетонен стълб се бе разположило едно голямо щъркелово гнездо. Двете малки щъркелчета бяха вдигнали глави и умолително писукаха към майка си. А тя, грижливо наведена над тях току разперваше криле и изтракваше с човка.

— Видяхте ли жабата? — попита Умника.

— Коя жаба? — не разбра въпроса Шефа.

— Оная, дето щъркелката я пусна в човката на малкото.

Нула седем се изкикоти невъздържано. Шефа обаче не осъзна майтапа и продължи да си мисли за следващата среща с нередовния платец. Уазката показваше всичко на каквото е способна. На гладкия асфалтиран път тя геройски вдигна умопомрачителната за нейното състояние скорост от шейсет и пет километра в час.

Под изгарящото обедно юлско слънце, отляво и отдясно наедрелите слънчогледи бяха свели напечени чела. Жълтите равни поля се ширеха надалеч в безкрайността, там където обедната мараня разтапяше и размиваше хоризонта. А над тях, едно бездънно пленително небе омайваше погледа с големите снежно бели, памукови кълба на облаците. Някъде горе, високо, зареяни в синевата прелитаха

черните точки на лястовиците. Те се издигаха плавно, след това се стрелваха надолу в красиви акробатични виражи.

— Я вижте! Какво е това? — обади се Бързака. Прилича на черно-бяла купчина. Хей го там, на асфалта! — Уазката бързо приближи спорния обект и тогава всички видяха фигурата на премазан щъркел. Той бе паднал на черния нагорещен асфалт. Автомобилните гуми бяха преминали през врата му и там където жълтееше човката, малка локва кръв багреше земята.

Птицата бе свила неестествено криле, в напразен опит да литне към спасителното небе. Но сега те, смазани жестоко, безпомощно стърчаха, смирени, красиви и безсилни.

— Има вид на разбит ангел! — тихо отрони Умника. Душицата, колко ли време ще го чакат там на стълба, където е семейството му.

— Може да е и от хербицидите с които пръскат слънчогледа. През тоя сезон и жабите са отровни. С тия химикали съсипахме цялата си екология. — изказа своята версия Бързака.

— Женската ще си намери друг. Нали така е в живота. — изкоментира Шефа.

— При щъркелите не е като при хората. Те са верни на половинката си до гроб. — продължи да извява знанията си Умника.

— Хайде, хайде! Не му мисли много! — успокои го Шефа. — Хей специалист, я пусни радиото, че ми заглъхнаха ушите.

Нула седем завъртя копчето на очукания автомобилен приемник и в уазката се разнесе една чудесна италианска мелодия. Радио „Силвър“ бе започнало следобедния си музикален блок.

— Това парче е от петдесетте години, чували ли сте го? Беше хит на времето, Клао Ди О Вилла! Тогава свирех на акордеон. Мацетата щом го чуеха и веднага се разтапяха. Мигом лапваха въдицата. Е-е-ха-а! Аморе-е, на на-на-на-нанана-а. Аморе-е, м-м-м. Та ри ри-и та ра ра-а... — Шефа въздъхна, облегна се на седалката, изпружи ръка встрани. Мелодията го бе потопила за миг в младостта му, в онова далечно и отминало време, в което само една прекрасна мелодия може да ни върне.

Умникът беше тъжен. Срещата с премазаната птица го бе разстроила. Той направи опит да погледне в страничното огледало назад, но не успя. Предната дясна гума на уазката рязко хлътна в една

дупка на асфалта. Ароматизаторът който непрекъснато се люлееше пред лицето му, го шляпна през очите.

По негови статистически наблюдения, това неприятно и досадно действие се извърши днес за двайсет и първи път.

МАГИЯТА

*Нищо не е толкова лесно,
колкото изглежда.*

Закон на Мърфи

Никога не съм си мислил, че човекът е съвършено същество. Дори напротив. Много неща ни липсват. Понякога не го чувстваме че е така, когато сме щастливи и доволни от себе си, когато пълноценно сме изградили живота си. Пълноценно...вятър! Кой може да твърди това! В подсъзнанието си човек е едно недоволено същество и това е така, защото нещо все пак му липсва и той несъзнателно го търси. А когато го намери, несъзнателно се разтваря към него, тръгва напред като жадния към чаша вода, като давящия се към повърхността. Това състояние може да се сравни с магия. Магията на обаянието, на откритието на така липсващата и така желаната част от себе си. Ако започна да обяснявам тези мои философски разсъждения на приятеля ми Тишо, той би се усмихнал, би присвил присмехулно очи и би отговорил по един от следните начини: „Това дете ми го разправяш си е просто хлътване по жена.“ Или пък. — „Влюбил си се брат. Няма спасение! Пий една чаша студена вода и ще ти мине!“ Тишо никога не е бил силен по философията и това го знае цялата наша тайфа. Затова точно по философските въпроси не обичам да се консултирам с него.

А историята си бе една съвсем обикновена и банална история, случвала се безброй пъти и описвана от безброй мислители и поети.

Аз обаче не съм поет и не мога да предам преживяванията си така префинено и изтънчено. Затова ще се опитам простичко да я разкажа, на вас със уверението, че винаги може да ви се случи.

В оня далечен месец май бяхме една възторжена тайфа туристи, натоварени с раници, с пълни джобове честно спечелени недоминирани левчета, напомпани с ентузиазъм, енергия и

въображение. Бяхме една весела, смесена компания за която нищо не е невъзможно. Автобусът ни беше извозил до Троян. Преспяхме в някакво евтино хотелче и на сутринта хванахме една стръмна пътека към билото на Балкана.

Времето се случи променливо. По средата на пътя към старопланинската хижа падна гъста мъгла. Без ни най-малко да се съобразява с нас рукна и пороен дъжд. И стана една мешания, дъжд и мъгла та не се виждаше на метър отпред. Компанията около мен се стопи. Къде изчезнаха тия хора така и не разбрах. Всеки се навлече с дъждобран и си хвана някаква своя пътека нагоре към хижата. За мой късмет бях уцелил вярната посока и след около два часа мотаене из шубраците стигнах билото. Там постепенно, един по един се събрахме и мокри до кости, тракащи със зъби, се запътихме към хижата. Мъглата се бе разсеяла и отляво и отдясно зейнаха стръмни склонове и шеметни урви. Абе Балкан!

Хижата се бе скрила зад една огромна скала, прикътана на завет, кацнала като уютно орлово гнездо. Само кози можеха да стигнат до тук, един ергенееш се хижар и ние, тайфата от северозападна България. Бяхме целите вир вода. Намъкнахме се един по един в отоплената от бумтящата печка трапезария и започнахме да хвърляме всеки де що види пропити от вода дрехи. Столовете около печката се покриха с димящи ризи, пуловери, долни гащи та даже и сутиени.

Тогава я видях. Въпреки, че доста време преди това се виждахме на вечерните петъчни среци на тайфата, в онова задимено кръчме, все едно че я виждах за първи път.

Зъбите ми тракаха от студ, погледът ми се рееше около печката докато кацна на две добре окръглени дамски бедра. Бедрата бяха възпъпнички, тъкмо за моя просташки вкус. Те бяха облечени в кремав, мокър, шлиферен панталон, така добре мокър и опит към тялото, че не можеше да не привлече погледа и вниманието на всеки, що годе уважаващ себе си мъж. Въображението ми, вече така добре раздвижено, мигом оформи следната мисъл. „Какво ли би се намирало по-нагоре от кръста на тая особа?“ Оказа се точно това което предполагах, две пищни гърди, ни повече ни по-малко стегнати от небесно син, отлично прозиращ под мократа тениска, сутиен. Е, това би било достатъчно за един непретенциозен към подобни гледки мъж, но за мене-не.

Откъде да знаех, че подобна волност ще ми коства толкова бъдещи терзания и недоспивания. Палаво око, изследователско! Огледът на момичето, защото то тогава беше наистина момиче, тоест неомъжено, завърши с лицето и очите. Това се оказа фатално. Защо трябваше да го правя? И до днес не ми е ясно. Но човек откъде да знае?

Погледнах очите... Те бяха наситено зелени. Погледът дълбок, някак странно добър и предразполагащ. Той сякаш проникваше в теб, обземаше цялото ти същество, разбиращо завладяващ и откровен. Толкова откровен, че ти се искаше да го погалиш, нежно с твоя. Виждате ли каква мисъл? Да погалиш с поглед! Дали съм погалил не зная, но нашите два погледа изведнъж се срещнаха и стана чудото. Момичето ми се усмихна, с една мила и пленяваща усмивка. Моментално ми изтръпна малешката на лявата ръка. Това било, както казват поличба.

Разбира се и аз се усмихнах, възможно най-глупаво и извинително. Нали разбирате, извинително заради палавия си поглед. Мисля, че ме разбра и повторно ми се усмихна. Душата ми запърха в гърдите като току що пуснато на свобода канарче.

Вечерта мина весело и шумно. Топлината и добрия коняк си казаха думата. Тайфата се отпусна.

Всеки разказа дежурните си вицове, изпя подходящите за случая песни и заяви, че нито времето нито мъглата ще попречат да дойдат повторно при хижара — ерген. Беше една незабравима майска нощ в планината, която се помни дори след сребърната сватба.

На другата сутрин тръгнахме надолу по една чудно красива, покрита с цветя и ухания стръмна долина. Слизането трая един час. Беряхме гъби, цветя, билки, кой каквото си открие. Малката ж.п. гаричка в подбалканската низина вече ни чакаше. След половин час се показа и влакът за София. Като по поръчка! Как мина пътуването, не бе интересно. По — интересното бе, че ходех след момичето като пале след майка си. То седна в едно малко купе и аз седнах срещу него. Съвсем импровизирано, поне за мен.

Седяхме си ние така, леко уморени и доволни. Около нас беше тайфата, порядъчно шумна и заета със себе си. Аз гледах момичето в зелените очи, а то ми се усмихваше. Така мило ми се усмихваше и нещо говореше. Трудно осъзнавах какво точно говореше. Бях се

потопил в тоя зелен красив безкрай, така добър и така омайващ, че не ми се искаше да изплувам от него. Откривах част от себе си, оная изгубена част която никога не бях притежавал. Беше прекрасно и омайващо. Майското обедно слънце грееше през прозореца. Златните му лъчи обливаха главата му, играеха си с едрите къдрици на смолисто черната коса, извайваха образа на Мадоната от картините на Ботичели. Поведохме един пряк разговор касаещ съвсем общи теми.

Въпреки че знаех името му, едва сега оцених как красиво звучи. „Искра“, „Искрето“, „Искренцето“, „Искричката“. Разбира се тези варианти си ги повтарях наум, защото казани на глас би било съвсем глупаво и детинско от моя страна. Аз естествено говорех малко, дори твърде малко. Надали знаете, но аз съм си пелтек и едно обръщение би изглеждало просто хей така, „И-и-и...съ-съ-съ...кре-е...е-е“. Да бе! Съвсем грозно звучи. Ама толкова грозно, че не знам какво повече да ви кажа.

Тя обаче, не обърна особено внимание на тези мои логистични изпълнения. Продължи да говори, весело и непринудено, сякаш баба разказва приказка на малкото си внуче. Била биоложка. На учуденото ми изражение обясни, че установявала жизнения статус на един куп бактерии в някакви си там хранителни среди и т.н. Не зная кой нормален ще започне да храни бактерии, но щом така казва значи е истина. Обичала да слуша много Хулио. Кой беше тоя Хулио бе? Е, има време. Ще науча.

Та значи, с нейната приятелка слушали много Хулио, имали купища касетки. Прекрасен бил. „Щом е толкова прекрасен, пък да го послушам и аз...“ — направих първия си опит за среща. „Нямало проблеми.“ — Ха така де! „Ще взема да донеса касетките си със Сантана“. „Чудесно!“ — Девоичето засия, явно много обичаше латино — музиката. Кой ли не я обича? Но тоя Хулио наистина не бях го слушал.

Момичето се усмихваше с ослепително бялата си усмивка. Изумрудите на очите му искряха омайващо. Слънчевите лъчи си играеха с къдриците му. Над ламаринения покрив на железопътния вагон сякаш не беше небето над Пирдоп а библейското седмо небе.

Бях намерил она част от себе си, която наистина ми липсваше, която несъзнателно съм търсил в годините и която все не съм откривал.

Някой от тайфата запя, „Черен влак се композира...“ Китарата на Петьо дрънна и всички поехме в един широк глас незабравимия рефрен.

Влакът от Бургас наистина ни возеше към София и това, което се пееше в песента си беше самата истина.

Та, така завърши този прекрасен излет до старопланинската хижа. Ще попитате, как продължи историята? Ами, как? На моменти добре, на моменти зле. Петъчните вечери в онова задимено кръчме, продължиха с активното мое участие, с едничката надежда, да съзра оня зелен и омайващ поглед. Искрето обаче, не винаги беше на тях. Тя сякаш бе забравила за поканата си да слушаме Хулио. Бях нетърпелив и веднъж и го напомних.

Засмя се и каза, че следващия петък ще вземела касетките от приятелката си и ще сме идели у тях за да ги слушаме.

Но какво се случи до оня петък. Даже ме е срам да си го призная. Разхождам се аз една вечер по Стъргалото и гледам от далеч се задава Искрето, върви с една нейна приятелка. Вървят двете, разговарят и нещо се смеят. Замръзнах като я видях. Сърцето ми лудо заби под карираната каубойска риза, а малешката на лявата ми ръка мигом изтръпна. Егати реакцията. Бях като скован. Глътнах си езика и загледах като теле в парен локомотив. Наблизо се оказа магазина за мъжки ризи и май това ми бе спасението. Направих лек кръгом и фиксирах погледа си в една шарения, достойна за просташкия ми вкус. Гледах аз, тъпеех, а ухото ми все назад, за да чуе дали отминават. Едната каза нещо на другата и весел смях отекна в блокираното ми съзнание. Дали ме видя? И до този момент не успях да разбера. Може и да е така. В по-късните ни разговори тя нищо не спомена.

Тя наистина удържа на обещанието си. Вечерта на сбирката носеше един малък полиетиленов плик, пълен с касетки. Аз бях напъхал по джобовете си записите на Сантана. Усмихнахме се взаимно и започнахме да ги разглеждаме и коментираме. Тайфата също се включи непринудено в дискусиата.

Оказа се че само аз не бях чувал за Хулио. Срам и позор! Тъкмо момент да науча кой е той. Гледах обложките, сетне поглеждах зелените очи и мечтаех. Искях да бъда като Хулио, да пея като него за да ме хареса. Навремето подрънквах на китара. Припявах някой и друг куплет, но така и не пробих на музикалното поприще.

Бирата бе изпита, кафето привършено, всеки си тръгна за вкъщи. Ние двамата тръгнахме към квартирата и. Тя наистина живееше на квартира, по точно в гарсоньерата на братовчед си, който пък бродеше с корабите нейде по океаните. Беше уютна квартира, с много цветя. Спретната, поддържана, чиста.

Един стар радио-грамофон-касетофон се мъдреше досами прозореца, под изящна палмичка. Завидях му на Искрето. Така чистичко бе при нея, подредено, натъкмено, светло и уютно. Само жена с вкус може да го направи.

Усмихна ми се, пусна касетофона и в малкия хол се разля една чудно хубава мелодия. Тя идваше сякаш от далечните морета, от изгорелите от слънцето плажове, от бистро сините лагуни. Беше една приказна темпераментна музика, завладяваща, унасяща, покоряваща. Това значи бил Хулио! Как не съм го чувал досега! Момичето следеше реакциите ми. Усмиваше се загадъчно и все повтаряше. „Хубаво пее. И като мъж е красив. Как не си го чувал досега?“.

Преди години бях гледал един музикален аржентински филм. Той целият бе наситен с такава музика. Чудно красива музика, за живота, за любовта, за човешките чувства. Гледах Искрето, слушах Хулио и сякаш някаква магия ме обзе. Не можех да откъсна очи от нея. Сърцето ми биеше, развълнувано, мисълта летеше в безкрая, летеше, летеше и пак се връщаше за да попие отново блясъка на зеления поглед.

„Н-н-е знаех! Н-н-е знаех, че пее тъ-тъ-така хубаво!“

Тоя Ху-у...Ху-у... е го-о-о го-оляма работа!“ — пелтечех развълнуван и разтривах изтръпналата си малешка. Момичето се усмиваше и ме гледаше мило, усмихнато, като някаква добра фея. Чакаше нещо...По късно, като размислих и се сетих, че е чакало да го поканя да танцуваме. А аз дръвника, дори не включих какво чакаше да сторя. Не можах да уловя подходящия момент. Как щях да се упреквам след време за този мой пропуск. Чакало е да го поканя, независимо от моето пелтечене и нескопосаност.

След време, разказвайки на Тишо тая ситуация, той се плесна по коляното и извика. „Абе ти наистина си много задръстен! Как можа да изпуснеш момента! Абе тъпако-о-о!“ И май си беше прав. Танцуването няма нищо общо с пелтеченето и обратното. Доказано е!

Сигурно се досещате, че пеенето на Хулио го свързах завинаги с онова добро и пленяващо зеленооко момиче. Той ми стана любимия латино-певец. Каква полза! Двайсетте касетки с негови записи още се мъдрят в шкафчето на библиотеката ми. Интернетът непрекъснато ме снабдяваше с новите му изпълнения, но Искрето вече изчезна. Изчезна завинаги от живота ми.

По нататък нещата се развиха като в лош сапунен сериал. Бяхме на един излет в Мальовица. Пак бяхме с нашата тайфа. Около Искрето обаче се завъртя Тишо. Моята персона вече не бе обект на нейния интерес. Ядях се отвътре, но нищо не можех да измисля. Моят изповедник се бе докопал до създанието, което ми бе превзело сърцето и душата. Какви подлеци могат да бъдат най-близките ти приятели! Скапанякът му със скапаняк, и той най-нахално заяви че обичал да слуша Хулио. Майната му!

Искрето вече съзнателно ме отбягваше. Някъде горе, до Еленското езеро, един образ от нашите ни бе щракнал с фотоапарата си и това бе единствения ми останал спомен от нея. Беше усмихната, седнала до Тишо, подпряла нехайно ръка на коляното му.

А аз зад тях, надничаш като лалугер, опулен, чакащ, без сам да знае какво чака. От тогава не обичам да се снимам. Не че не съм фотогеничен, ами така, просто ме хващат в глупави пози.

Мина година. Някой ми каза, че видял две любовни двойки от тайфата да се мотаят около ведомственото бунгало на нашата служба горе в планината. Само Тишо имаше ключове от него. Все по туристически бунгала се бута тоя човек! По описание едното гадже приличало на Искрето, а другото на нейната приятелка, оная с касетките на Хулио. Ясно! Ясна е работата! На другия ден Тишо мълчеше пред мен като партизанин на разпит. Само от време на време ме поглеждаше виновно, гадаейки какво ли мисля за него. Ясно е какво! Да бях мангал щях да му отрежа гръцмуля. Да, ама не съм. Мамето ме е родила тих и толерантен човек. Дали беше момента да толерирам Тишо, вие ще кажете.

Виждах Искрето все по-рядко и по-рядко. Чух, че нещо се е поболяла. Който и да питах никой не можеше да ми даде точна информация за нея. Тя не идваше вече и на сбирките в онова задимено кръчме. Ходела по планините, но не с нашата тайфа. Намерила си една друга, по организирана. Пътували с автобус до хижите. Какъв ли ще е

тоя туризъм когато се возиш по асфалт от града до хижата и обратно. Няма никакъв кеф, нито емоции. Даже и китарата на Петьо не би могла да те развесели.

Случи се така, че миналата пролет почина Емо, тартора на тайфата. На погребението се събрахме всичките дванайсет образа под брой. Всеки с по два карамфила в ръка. Беше много тъжно. Женската част се обливаше в сълзи а ние мъжете, какво да ви кажа, гледахме тъпо. Не можехме да проумеем, че вече нямаше да бъде същото. Отиде си един от нас.

Тогава за последен път видях Искрето. Плачеше сърцераздирателно. А на мене ми се късаше нещо отвътре.

Гледах хубавите зелени очи и ми се искаше да протегна ръка и да избърша сълзите от тях, да ги погаля, да и простя всичко. Какво да и простя? И сам не можех да кажа. Просто ето така, бях готов да прощавам на всяка и на всички. Каквото и лошо да ми бяха направили. Казват, че съм бил добър човек. Не зная. Може и да е така. Може би съм бил добър, но си имах своите човешките чувства. Кой ли ги няма?

От тогава минаха шест години. Вече не ходех в оная задимена кръчма. Някой от старата тайфа щом ме види и веднага ме запитва, „Какво става с тебе бе? Да не си болен? Ела довечера, че организираме едно ходене до Пробойница.“ „Организирайте си, викам! Тоя път без мен! Нещо не съм във форма. Не ми е до Пробойница.“ А ако ме чуеше Тишо, веднага щеше да подметне с неизменната си присмехулна усмивка. „Ами ако се появи Искрето, няма ли да дойдеш?“ Майната му на тоя Тишо. Вече не ми е приятел. Вече никой от тях не ми беше приятел! За какво ли да ходя там насила?

Сега ако ме видите, няма да повярвате, че съм същия човек. Побелях, поумнях, натрупах килограми. Душата ми някак загрубя. Пелтеченето си отиде с онова далечно и незабравимо време. Искрето си бе намерила един хубав млад мъж. Беше спечелила Зелена карта и бе заминала с него за Щатите. Чух, че там си е родила хубаво, мургаво момченце. Нарекла го Хулио, на името на оня неин любим певец. Намерила си била и работа. Установявала жизнения статус на задоканските бактерии. Да е жива и здрава! И внуци да дочака!

А аз, потънал в сивите дни на ежедневието, колчем чуя някоя от онези латино — мелодии, на тоя проклет Хулио, веднага спирам,

където и да съм. Посягам с едната си ръка и започвам да трия изтръпналата си малешка.

Това е някаква магия, повярвайте! Зелените очи изникват мигом пред мен и галейки душата, ме захвърлят във безкрая, там където, малко хора знаят, е далечната вселена на прекрасното.

ПРЕЗИДЕНТСКИ ВРЕМЕНА

Често съм се учудвал на манталитета на българина. С голямо въодушевление се хвърля в употребата на нови и непознати думи, стига те да означават за него нещо импозантно и значително. Не осъзнал напълно значението им, мигом ги включва в речника си и започва да ги използва с повод и без повод, при което понякога се достига до абсурдни и комични ситуации.

Например, през епохата на „развития социализъм“ стана модерна думата „началник“; „началник склад“, „началник отдел“, „началник направление“, „началник гара“ и т.н. Само дето не се сетиха да нарекат мургавите предприемачи които вземаха стотинките на хората до градските тоалетни — „началник клозет“. Така и не можах да разбера как човек може да началства над неодушевени предмети ама-нейсе!

По този повод си спомням понякога и за Пеци. Незабравими времена бяха тогава. За всеки имаше работа, учил, не доучил, като видеха че нищо не може да прави, не търсеха му търговско образование, не правеха конкурс за мястото, само трябваше да почерпи човека и хоп — ставаше „началник склад“.

Някъде в началото на неговите незабравими ученически години Пеци се захласна по Елвис Пресли. С каква жар се хвърляше по забавите да играе рокендрола, с каква любов си оформяше косата като на своя любимец, докато един ден дойде катастрофата.

Хванаха го с приятели една вечер във вихъра на модерния танц и го изключиха от гимназията. Но младостта си е младост, не му мисли много. Като нямаше какво друго да прави, зачести ходенето на кино. По това време по кината вървеше една индийска поредица от филми с Радж Капур. Салоните се препълваха, народът хълцаше и оплакваше съдбата на бродягата. След няколко изгледани прожекции пубертетната душа на Пеци не издържа и той прие, че съдбата на бродягата е и негова съдба. Това моментално даде отражение и на външния му вид. Едва наболия мъх под носа му старателно се изтъняваше със самобръсначката докато се превръщаше в тънка хоризонтална линия

кацнала незнайно откъде над горната му устна. Тези две културно-масови влияния оформиха физиономията на Пеци за години напред. Те му придаваха характерно очарование пред женския пол към който никога не беше безразличен. Постоянното му пък обръщение „началник“ към екземплярите от своя пол му спечелваха благоразположение и отваряха иначе добре залостени врати. Така че след като отби военната служба и след кратко мотане по кината Пеци за всеобщо учудване на познатите му стана „началник склад“.

Това беше нищо и никакъв склад на платове в един от шивашките цехове на местната производителна кооперация, но в неговите очи тази длъжност беше нещо много. Както е и в световната шивашка практика подобни трудови колективи се формираха предимно от представителки на нежния пол. Рокендролът на Пеци на осмомартенските банкети придоби такава популярност, че това го и ожени. Ех, какви времена бяха... Като дойдеха жените да взимат топчетата с платове, всички му казваха благоговейно „другарю началник“, така ги беше научил. Когато пък чуеше фамилиарното Пеци, лицето мигом му се помрачаваше и една вертикална бръчка лягаше между веждите.

Горе-долу по това време бирата стана любимата му напитка, а добре изпечената агнешка плешка се превърна в задължително празнично меню.

Въпреки, че обичаше да му казват „другарю началник“, Пеци не обичаше много много да се бута в партийни членства и да ходи на партийни събрания. В тесен кръг обичаше да казва, че е християнин, макар че не знаеше и пътя до черквата. Християнството, обаче оказва значително влияние на хранителните му навици. Агнешката диета по Гергьовден се заменяше с птича по Коледа, и за да уточним 5–8 килограмова пуйка, задължително с бял цвят.

Новите навици на Пеци оказаха подчертано лошо влияние на външния му вид. Някъде около времето когато чукна средна възраст се появи и биреното му коремче. Един голям абсурд беше той да се откаже от тези неща и затова без да прави значителни усилия най-после се примири и остави тялото си на спокойствие, да се развива както му диктува съдбата.

Но времената както всички се уверихме се менят. Ерата на „развития социализъм“ си отиде и както някои партийни масовици

обичаха да казват, спрягайки глагола за революцията, „избухна“ ерата на демокрацията. Малко грубичко звучи, но това е точната дума защото доведе до значителни катаклизми в българското общество.

Най-напред партийните секретари трябваше да направят внимателен подбор сред хората които трябваше да бъдат на работа. След това този подбор стана невнимателен, бих казал стихийен, а накрая и самите партийни секретари останаха без работа. Процесът беше всеобщ. Хората останаха без работа а заводите останаха без хора. Като капак на всичко накрая заводите взеха, че се скапаха, защото друга логика както всеки знае няма. Някои казваха, че така се раждало новото светло бъдеще за българина.

Пред телевизионните екрани шокираните потърпевши поглъщаха жадно прогнозите на едни и същи социолози за най-различни западни социални модели, и чакаха да стане обещаното чудо. Но чудото не стана. Всичко отиваше на зле.

Както всеки прагматичен, средностатистически българин и Пеци усети шамаросващия полъх.

Не му се искаше да смени „началството“, но един хубав ден партийния го извика и меко и лицемерно му каза:

— Пеци, времето се промени, приятели сме знаеш но трябва да се влезе в производството, нещо там шефовете се сетиха за дипломите ти и нали се сещаш, няма начин.

На Пеци моментално му изтръпнаха краката. Когато първата вълна на ужаса премина, след дълбоко въздишане, с мъка отрони:

— Ами шефе, като няма друг начин, поне да бъде там където падат повечко пари.

— Дадено бе мой човек! За тебе ще направя всичко. Огледай се, избери, и кажи. Само че, да бъде във възможностите ми.

Тези думи завариха обаче Пеци подготвен. Той доста време си мислеше по въпроса „Ами какво ще правя, ако ме съкратят?“. Оглеждаше, премисляше коментираше с жената, и най-сетне реши „Ще стана бръснар!“. От гребен и ножица плюски не се правят. Пък и никой бръснар досега не е умрял от глад. Ей така, разбираш ли, цял ден с бяла престилка, като доктор! Ще дойде някой приятел, ще каже някой виц, времето ще мине, а в джоба парички, парички!

Не му мисли много, въздъхна пак, и рече:

— Шефе, там до нас има една нова бръснарница. Мястото е добро. Да пробвам с ножицата а?

— Готово Пеци, ти ми махна грижата! Вземи лист и пиши молбата!

Така Пеци стана бръснар. Трябваше да става рано, защото работата беше на смени. Но пък и какви ли бяха тези смени, не лееш метал я. Престилката му я ушиха по поръчка, нали на половината шивачки от цеха им беше любимеца на сърцето. Колегата по смяна също се оказа разбрано момче. Малко не чуваше, но си имаха думата.

Трудно бе само в началото. Бръсненето не мина без порязване на претенциозни клиенти.

Понякога объркваше и прическата, но за да заличава фаловете, залепи до огледалото на стената изрязани снимки на добре подстригани мъже от немски списания, с една дума „Работим по каталог!“. Обръщението „началник“ му спечели много нови приятели. Занаята се печеше усилено, и живота като че ли не беше толкоз лош.

„Избухналата демокрация“ хвърляше непрекъснато шокираните хора на трудовата борса. Растяха цените. Фалираха банки. Смениха и социолозите по телевизията. Новите, които се появяваха не вдъхваха вече предишния оптимизъм. Вестниците започнаха да се пълнят със описания за престъпления и апокалиптични картини.

Трябва да се признае, че Пеци не пропускаше никаква информация. Та нали открай време си е било така. Учител, поп и бръснар са били най-информираните българи в историческото ни минало. На салонната масичка в бръснарницата винаги се мъдреха най-актуалните, ежедневници. Нямаше клиент, с който между две бръснарски контри, да не се коментира цената на салама или сиренето. Така че, Пеци се оказа добре информиран за протичащите събития и съвсем скоро, отново, като черни буреносни облаци го налегнаха мрачните мисли. „Ами да, всичко е тръгнало към частното! И тази бръснарница след някой ден, и тя! И какво тогава? Ами ясно, чао Пеци, ей я трудовата борса!“

Това не биваше да става. Самата мисъл за това го лиши от сън. Трябваше нещо да се предприеме.

Най-влиятелните му приятели, с които си правеха незабравимите банкети и те бяха вече без работа.

Лошият късмет на българина препускаше шеметно към пропастта на мизерията. Горещо долу в тези паметни години се появиха в употреба и новите чужди думички „фирма“, „президент на фирма“, „бизнес“ и т.н. Те бяха символ на новите спасителни сламки за давящите се, чиито брой непрекъснато растеше. Повече от половината българско население се втурна да създава фирми и да става президент на фирма.

Редиха се километрични опашки пред бюрата за узаконяване на фирми. Скоростно се попълваха документи. Пускаха се в ход всички възможни оръжия за постигане на заветната цел. Адвокатските консултации позакръглиха спестовните влогове на цял екипаж прависти. Оформиха се живописната социална картина, нещо подобно като „Търсене на злато в Клондайк“.

След две безсънни нощи Пеци реши: „Ще създаде еднолична бръснарска фирма, а той — е, ще стане президент. Звучи много добре, нали? Нещо като президент Рейгън. Нали и той е бил второстепенен холивудски актьор, а сега е «президент ъф дъ юнайтид стейтс ъф америка».“

Поизмъчи юрисконсулта на кооперацията, за да попълни бързо документите. Хвърли някой и друг лев в общината на който трябваше за да му дадат едно малко строително петно на едно много посещавано пазарище до стария павилион за „скара-бира“. Един полупиян тенекеджия цяла седмица му кова и заварява тенекиите на бъдещата бръснарница, която в крайна сметка доби приличните габарити два на три метра. По специална инструкция на вратата бяха заварени три халки, за трите огромни руски катинара и една за заключване на зеления му велосипед. Проблемът с бръснарския стол реши както се казва „от воле“.

Шефът на кооперацията, винаги негов човек, бракува точно стола на който доскоро работеше и заедно с полуглухия си бивш колега го довякоха до новосъздадената тенекиена постройка. Кебапчийката пък, след няколко шокиращи комплимента, се съгласи да му позволи бързо и евтино да електрифицира фирмения обект, директно от електротабло на кебапчийницата.

Не мина и една седмица и Пеци вече седеше усмихнат на малка дървена пейчица пред, забележете „неговата бръснарница“, и чакаше първите си клиенти. И те не закъсняха.

— Пеци, трябва да му теглиш на това чудо една тревисто зелена боя.

Нали знаеш, данъчните като минат през пазарището най-напред се отбиват там, където няма цветова маскировка. — посъветва го един.

Забележката като че ли беше уместна. На следващият ден тенекеджията, за две добре изстудени бири така маскира новата бръснарница, че тя стана почти незабележима за данъчното око.

— Каква е тази бръснарница без фирмена табела? — подсети го втори.

Три часа Пеци се поти с четката над едно парче ламарина, но накрая ламарината с думата „бръснар“ се развя като знаме на един метален прът, на височина недостъпна от злосторници.

Четейки ежедневника трети клиент прокоментира: — Пеци, много са ти стари вицовете. Нямах ли нещо такова дето се пуска на касетка? Не си ли слушал новите парчета на Шкумбата?

Пеци бе абсолютно съгласен с него. Така че не мина много време и от бръснарницата му се понесоха на вълни смеховете на клиентите слушащи малкото касетофонче бълващо подбрани по негов вкус еротични вицове.

Постепенно стените на бизнес обекта се покриха с фотоси на голи задморски красавици.

Получи се нещо като фототапет, целия нашарен с кабърчета. Неусетно Пеци стана най-конкурентно способния и най-евтино работещия бръснар на целия краен градски квартал. Това нарои цял куп нови нови негови приятели и познати.

В жилищната кооперация, досами бръснарницата живееше един, вече втора година безработен инженер, който всички наричаха фамилиарно Киро. На същият този Киро му се отдаваха безпроблемно електротехниката и електрониката. След няколко думички, разменени край бръснарския стол, Киро стана за аламинут време лицензираната поддръжка на бръснарския инструментариум на Пеци.

Същевременно, на вехтия си японски касетофон, срещу заплащане, правеше аудиозаписи на най-новите еротични вицови хитове, които бръснаря намираше незнайно откъде. Парите, както се казва, потекоха като по божа благословия.

През шестата година от „избухването на демокрацията“ безработицата съсипа Киро. В сковаващият студ на приближаващата

Коледа, той се връщаше премръзнал от службата за социална помощ, помрачнял и озлобен. Една млада и понапълняла от седене до бюрото служителка, с мързеливи, целите в златни пръстени ръце, току що, хокайки го, му беше отказала така нужната парична помощ за отопление. На завоя до бръснарницата за лош свой късмет, се сблъска с Пеци.

Последният беше гушнал под дясната си мишница голям бял пуяк, зиморничаво притворил очи очевидно нехаещ за близката си съдба. Киро не можеше да знае за дългогодишните традиции на Пеци и при вида на пуяка преглътна мъчително и се спря.

— За Коледа е! Ще се въргаля в кисело зеле. — отговори на още незададения въпрос бръснаря.

— Да знаеш какво червено винце пие-е — продължи унесен той, без да съзнава моментното душевно състояние на Киро.

— Социалните ме прецакаха и тоя път. — жално изстена инженера.

— Прави като мене бе човек, стани президент!

— А от къде пари за регистрация, за начални стъпки?

— Всичко е далавера бе началник, разбираш ли далавера!

Киро беше по душа скромнен и честен човек. Думите на Пеци го засегнаха. Съсипаха още повече смачканото му самочувствие. Не знаеше какво да отговори. Гледаше мазното лице на Пеци и нещо в него се бунтуваше, но нямаше сили да го изкаже. С тези няколко думи Пеци беше спечелил вече няколко черни точки в неговото съзнание.

Отмина Коледа! Отмина и зимата. Пред малката бръснарница клиентелата растеше. Пеци беше на върха на щастието, а съседът му Киро бе на върха на отчаянието.

Някъде в началото на май, нова и неочаквана среща ги събра пред бръснарницата. Тежко маневрирайки с кормилото на велосипеда, Пеци превозваше едно тъмнокафяво жално блеещо агне. Като видя Киро се провикна бодро:

— Иде Гергьовден, бе началник! Трябва да спазим традицията!

Гледайки невинното агънце, на Киро му причерня от глад.

— Жената ме натиска да продаваме лозето. И двамата сме без работа и няма какво да се яде.

— Бе нали ти казах да станеш президент! Почвай далаверата и си гледай кефа!

Това преля чашата на Кировото търпение.

— Абе, ти бързикаш ли се с мен, бе човек?

— Я погледни! Зад бърснарницата ще вдигам нов бизнес обект. Жената ще продава там дамско бельо и разни други дреболии. Ама ме е страх да правя фирма на нейно име. Каквато е шушумига, ще ми донесе някоя беля. Аз ще бъда президент на двата обекта!

— Какъв президент си ти бе? Я се виж! Президент с алаброс „а ла Елвис Пресли“ и мустак „а ла Радж Капур“. Такава скица прилича ли на президент? Всеки ден се гледаш на огледалото! Е, какво ще кажеш?

В близките пет години никой още не беше отправял такава обίδα към Пеци. Явно самочувствието му и друг път бе накърнявано с тези конкретизиращи забележки, защото лицето му изведнъж почервения, очите му се опулиха и устата му избълва:

— Ай сиктер бе нещастник такъв! Ела ти да се огледаш, за да видиш какъв мизерник си!

След тези, така тържествено изречени реплики, на Пеци му стана ясно, че е загубил завинаги евтината си поддръжка на бърснарския инвентар.

Киро пък бе напълно наясно, че Пеци от тоя момент престава да бъде неговия персонален Фигаро. Ще трябва жена му да тренира върху обраслия му с косми врат с оная стара изхабена ножица. Няма начин! Това е положението!

Възмущението му бе така изпепеляващо, че минавайки покрай кебапчийницата пусна леко и непринудено следното изречение:

— Мамка му и на това мазно президентско копеле!

Ръцете на двамата изгладнели, седнали край масата на кебапчийницата мъже замръзнаха с по едно вдигнато към отворените им уста кебапче. Като всеки интелигентен, с морални задръжки човек, Киро мигом осъзна сторения фал. Поогледа се и стреснато си каза: „Всичко е както си го пише по наказателен кодекс. Пред двама свидетели, ти Коро, напсува държавния глава!

Какво пък, при толкоз много президенти и президентчета в тая гладна България, иди докажи, че псувнята се отнася именно за него! А-а ми! Хайде де!“

Продължавайки да разсъждава по тоя въпрос, Киро вдигна ръка, почеса се по тила, и се засмя високо и от сърце.

Смехът му бе така жизнерадостен и завладяващ, че ако го беше видяла жена му от някъде, щеше да реши, че е откачил. Изпосталелият от глад безработен инженер не беше се смял така цели две години.

ТЕАТРАЛЕН СЕЗОН

Винаги когато бе напрегнат Ламбо сънуваше един и същи сън. Сънуваше първия си ден в казармата, а по-точно строевата подготовка на плаца навлечен с големите, несъразмерно дадени му дрехи и опасан с пълно казармено снаряжение. Ето и сега, сержантът му крещи в дясното ухо, запенил уста, изцъклил очи, подбирайки думи които стряскат и шашардисват всеки чувствителен млад новобранец.

— Р-редник Петров!

— Аз!

— Това дете не изпълнява командата „Кръгом!“ твоя задник ли е?

— Тъй вярно!

— Три крачки пред стоя! А-а-а-рш!

— Сушам!

— Трийсет и пет лицеви опори! Със автомат! Почни! А-а-с! Два-а! А-а-с! Два-а!

И в този върхов момент Ламбо скачаше в леглото, вперил очи в тъмнината, с оросено от пот чело, дишащ на пресекулки, опитващ се да осъзнае, стария кошмар ли е това или казармената действителност.

Този път кошмарът се яви по конкретен повод. Една година Ламбо се мотаеше без работа. Утре го чакаше интервю пред една комисия за заемане на свободното работно място за електротехник в градския театър. Въпреки, че работата за мястото беше предварително подготвена за него от един стар познат, той все пак се притесняваше. Вълнуваше се като млада мома на първата си любовна среща. Кой ли ще го разпитва? Дали ще има артисти в комисията? Как ли ще го гледат? Все въпроси и въпроси будещи неизвестност и боязън.

На интервюто обаче, всичко мина нормално. Усмихнати и възпитани хора разпитваха кандидатите един по-един. Другите кандидати бяха дори по притеснени от него. Имаше само един възрастен фукльо, който с интересни фрази и превземки се опита да впечатли хората от комисията, но уви. Успя само да разведри

обстановката. Избраният беше той, Ламбо! С разтуптяно сърце узна, че ще работи в това тъй интересно място, театъра.

Имаше какво да види и запомни през тези първи дни. Сграда огромна, подземия неизбродими, задължения неизброими! Лица много! Едни любезни, други безразлични, трети безкрайно интересни. Тук за първи път Ламбо разбра какво е да си прозрачен. Просто така го гледаха артистите, все едно че не съществуваше на тоя свят. По принцип те така си гледаха. Не само него, а всички индивиди които не са артисти, но Ламбо досега не го знаеше. Запозна се и с бъдещите си колеги, Куцото Пиле и Мадамата. Впрочем те и двамата имаха еднакви имена, както се казва бяха адаши. Тази еднаквост обаче не означаваше и еднаквост в характерите. Куцото Пиле винаги имаше един традиционен пиянски махмурлук с който едва се справяше.

Едър и силен мъж, той бе неизлечим фен на всички местни актриси. За тях подробно знаеше всички реални и нереални клюки. Беше добродушен, но много често изпадаше в ярост когато Мадамата му скроеше някой номер. При по нататъшните дни на съвместната им работа, Ламбо щеше да разбере, че те и двамата си погаждаха един на друг номера при това с една неподправена артистичност съперничеща на професионалната на щатния актьорски състав.

Какво ли не прави дългият трудов стаж в един провинциален театър?

Мадамата пък беше автентичния антипод на своя колега.

Разкошната му дълга, проредяла коса непрекъснато се развяваше насам и натам, от кабинета на директора до гримьорната на перукерката. Имаше хитри, неспирно шарещи очи, регистриращи ценни или не дотам ценни обекти за тарашене. Мазният му глас човек можеше да чуе в най-невероятните къшета на голямата театрална сграда. Заговорите и ловките кражби бяха негово неизлечимо хоби.

Това щяха да бъдат най-близките колеги на Ламбо, които просто казано, го въведоха в работата. Запознаването с членския, технически състав на театъра бе кратко, впечатляващо и интересно.

Съседното помещение до Ламбовото бе работилницата на Методи-Общия. Той бе известен на всички обаче като Ясновидеца. Изпълняваше длъжността общ работник и като такъв бе с най-дългия стаж от всички технически служители. От всички дейности най-неприятната за него бе когато му наредяха да почисти запушената

тоалетна. Той пускаше в ход едно неспирно мърморене, обличаше скъсаната под мишниците престилка и се запътваше към проблемната актьорска тоалетна, размахвайки в ръка двуметровата арматурна тел. Като го гледа човек отстрани ще си каже, че Ясновидеца от всичко най-мрази актьорите от мъжки пол, че е развил злобен комплекс към тях. Те най-често запушваха тоалетните, хвърляйки фасове в тях. В действителност нещата не стояха така.

Ясновидецът всъщност бе най-известната личност в театъра пък и не само в театъра. Пред вратата му имаше винаги по 5–6 човека които търпеливо чакаха да ги приеме.

За да избегнем излишни въпроси ще кажем, че той носеше загадъчната слава на народен лечител, комбинирана с гадаене на бъдещето, а понякога (между нас да си остане) и с иманярство. Слабостта му бе нежният пол. Дребен на ръст и сладкодумен, той омайваше слабохарактерните с най-невероятни тези и лъже факти. Лесно е да се предположи, че голямата част от женския актьорски състав му бяха „пациенти“.

Казвам „пациенти“ защото, не пестейки излишна скромност, Ясновидеца се вживяваше като доктор. Не само се вживяваше но си и вярваше, което пък нерядко бе източник на комични слухове по негов адрес. Въпреки всички негови слабости ще кажем, че той бе добър по душа и ведър човек. Това му качество не след дълго стана причина да се превърне в най-близкия приятел и съприказчик на Ламбо от целия театрален колектив. Темите им на разговор бяха най-разнообразни и по форма неизчерпателни. Заплатите им в театъра бяха едни от най-мизерните. Тази тема бе всъщност и най-дискутираната от всичките които ги занимаваха през свободното време.

Постепенно Ламбо свикна да носи тежката двойна стълба с която сменяваше неизчерпаемото количество изгорели електрически крушки по всичките му там зали, коридори, мазета и гримьорни. Свикна и с безкрайните изтощителни вечерни дежурства. Те правеха работния му ден на 11–12 часов. Свикна и с опасните бродения в мрачните тъмни подземия на театъра където се намираха главните електрически съоръжения. Научи и всички тайни места на огромната сграда, както и местата за скрита плътска любов на някои поувлечени артисти.

Когато Ясновидецът нямаше „пациенти“, те двамата не рядко се озоваваха на покрива на високата сграда. Наблюдаваха омаяни града,

хорския поток и високите скали на близката планина.

За един такъв поглед си заслужаваше да изкатерят прогнилите метални стълби, минавайки по опасни первази, качвайки се на едва що не спрели разнебитени асансьори.

Другото любимо място на Ламбо беше при тон-оператора, Гошето. Седнал на стола до него, той с благоговение наблюдаваше работата му с големите професионални магнетофони, настройките на звуковите ефекти и пред премиерните подготовки. Гошето свикна с него и винаги когато го видеше му пускаше по някой хубав запис на класическо произведение. Ламбо особено много обичаше класиката.

Всъщност той обичаше всякаква хубава и нежна музика, отговаряща на настройката на чувствителната му душа. Отбиваше се и при осветителният пулт на Мишо. Това обаче бе твърде опасно място. Изискваше се абсолютно пазене на тишина и не само това. В повечето случаи там се задържаше директорката, често изпълняваща ролята на режисьор на театралните постановки. Тя бе сприхава и нервна жена, вдъхваща респект в целия театрален колектив. В началото Ламбо го беше много страх от нея. Постепенно обаче разбра че тя е един талантив и работлив човек. Това премахна всякакви прегради и той започна да гледа на нея с подобаващото уважение и внимание. Тя бе всъщност и човека който го назначи на работа.

Не можа да свикне обаче с едно, с мръсните номера на двамата си колеги. Куцото Пиле беше постоянно пиян. Когато по някаква случайност се окажеше трезвен, тогава пък го мореше жесток махмурлук. Ръцете му трепереха и на практика не можеше да свърши каквато и да е сваятна работа. Държеха го само защото бе, подобно на Ясновидеца, един от най-старите работници в театъра. Естеството на задълженията на Ламбо бяха такива, че в повечето случаи не можеше да се извършват без колегиалната помощ на втори човек.

Куцото Пиле по принцип не му отказваше. Друг бе въпроса, че не винаги бе в състояние да му помогне.

Веднъж се наложи да подмени един прекъсвач в театралните подземия. Имаше нужда само от някой който да му осветява мястото на работата. Нищо и никаква помощ, погледнато от всяка гледна точка. Случи се така, че Куцото Пиле беше горе долу в нормална човешка форма. Тръгнаха към подземиято. Ламбо носеше прекъсвача под мишница. Куцото Пиле вървеше отпред и осветяваше пътя.

Прескочиха няколкото препречени греди и в един ъгъл откриха таблото. Ламбо се залови за работа.

Светлото петно на фенерчето непрекъснато трепкаше и все не можеше да се установи върху работното място, където ръцете на електротехника шареха и монтираха прекъсвача. В един момент той се изправи и изнервено подвикна.

— Ама не светиш добре! Я ела от тая страна, че ръцете ми премаляха.

Започна отново. Остана само да завие един нищо и никакъв болт, когато светлинния лъч на фенерчето изведнъж литна нагоре и се загуби в хаоса от стоманени въжета. В настъпилния мрак отвертката на Ламбо се отплесна и долепи съседния фазов проводник. Лумна голямо огнено кълбо което за миг ги ослепи и отхвърли назад. Ламбо отскочи по инстинкт и се блъсна в колегата си. Дватама загубиха равновесие и паднаха по гръб на циментовия под.

При падането Куцото Пиле беше угасил светлината. Няколко безкрайни минути двамата седяха и не смееха да мръднат. В тишината се чуваше само тракането на зъбите на Куцото Пиле и пресекливия дъх на Ламбо. Страхът от късото електрическо съединение бе шокирал и сковал и двамата.

— Какво правиш бе нещастник? Къде светиш на майната си? — едва поемащ дъх изруга Ламбо.

— Плъ, плъ... — изфъфли Куцото, захвърли фенерчето и с неподозирана за него енергия закуца към изхода.

Ламбо го изпсува на глас, наведе се, напипа фенерчето, запали светлината и внимателно и треперещи ръце завърши започнатата работа. От този момент той и не посмя да моли Куцото Пиле за помощ.

Събитието не мина обаче безметежно. Неочаквано плъзна слух, че Ламбо бил некадърен, че подложил колегата си на опасност, че не знае правилата за безопасна работа. „Достоверните факти“ разпространяваше Куцото Пиле, а Мадамата до туряше от себе си грижливо подправени колоритни окраски на събитието.

За Ламбо небето започна да се стъмва. Където и да минеше усещаше любопитни погледи на околните приковани върху себе си. Актьорите, доскоро безразлични, сега започнаха да го заглеждат внимателно. От прозрачен, той се превърна в техните очи на некадърно техническо нищожество.

Минаха няколко месеца. Наближаваше Коледа. Предстоеше една голяма коледна ваканция за целия театрален колектив. Неочаквано свиха едни люти студове. Настъпиха и големи промени в ръководния театрален състав. Дошлата на власт партия направи партийно прочистване. Работливата директорка-режисьор бе уволнена по партийно усмотрение и трябваше да замине за София. На нейно място силната партия назначи за директор един върлинект актьор от младото театрално поколение. Малко по-късно Ламбо узна, че този актьор и Мадамата бяха много близки. Какво ги свързваше така и не можа да разбере. Разбра го след инцидента с дизеловия агрегат.

Мадамата служебно беше натоварен да се грижи за техническата поддръжка на агрегата. Вниманието му обаче не бе насочено към повереното му техническо съоръжение, а към разкачените неизползвани електродвигатели.

В моменти когато вървяха спектакли, той ловко ги демонтираше и изнасяше един по един. Товареше ги на личния си автомобил, предвидливо паркиран до една малка задна врата на театъра. Изнасяше ги така ловко, че никой не можеше да го види. Случаят с дизеловия агрегат беше много прост. Мадамата беше забравил да източи водата от него и когато всички се върнаха от коледна ваканция се установи, че лютия студ бе спукал двигателния работен блок. Просто водата се бе превърнала в лед, а леда разширявайки се бе погребал надеждите на театралите да имат резервно електрозахранване.

Няколко дни Мадамата ходи като болен. Щетите бяха за хиляди левове.

След това някак бързо се успокои и дори започна да пуска шегички в клин ни в ръкав на тая тема. Ламбо малко късно разбра номера. Разбра го когато новият директор го извика и му поиска обяснение за щетите. С възмущение узна, че той — електротехника е най-компетентния по дизел-агрегатните въпроси и поради този факт и моралния отговорен за случилото се. Никакви възражения не помогнаха. Така, на бърза ръка, той се оказа виновен за немарливостта на Мадамата.

Тежки мисли го налегнаха. Тези, двамата свои колеги, и при най-добро желание, вече не можеше да гледа пред очите си. Подлото им и мизерно поведение го възмущаваше до дъното на душата, но нищо не можеше да стори. Заседа се при Ясновидеца. Вече не наблягаше на

работата така старателно както в началото. Всичко му стана безразлично. Вълнуваха го само театралните спектакли които можеше да гледа безплатно. Щом започнеха, сядаше някъде отзад и се пренасяше в театралното действие. То му отвличаше вниманието от грубите и мръсни шеги, от злобата и ненавистта на двамата му колеги. Работата му в театъра стана отегчителна, неприятна и безразлична.

Ясновидецът, психологически професионално отгатна състоянието му и се опитваше да го разсее с нови и интересни истории които начаса съчиняваше и пускаше в ход щом видеше отчаяното му лице. Гошето-тон оператора също му съчувстваше. Дори му подари един хубав, но повреден чешки грамофон.

В театъра имаше една възрастна учителка — пенсионерка. Тя работеше като чистачка. Нищожната и пенсия едва и позволяваше да свързва двата края. Като узна за случая, тя го изчака в един коридор и дълго му говори за трудностите на живота, за злия дух вкоренен в хората. Ламбо я гледаше замислен в очите и там четеше дълбоката философия на патилия интелигентен човек. Тя като че ли надникна в душата му и направи онова което никой от окръжаващите го не успяха. Вдъхна му вяра в доброто и в живота.

В началото на лятото, в малкият провинциален град се случи едно знаменателно събитие. Започваше националният преглед на малките театрални форми. Градът се оказа гост на вълнуващ театрален фестивал. Предстоеше гостуването на едни от най-добрите актьори на страната. Всички се вълнуваха. Вървеше трескава подготовка за фестивала. Работа имаше много. Никой не се спираше. Работеше много и Ламбо. В такава атмосфера никой не обръща внимание на подробностите. Всеки гледаше главното.

Подробностите обаче се случиха. Мадамата открадна чешмените батерии в умивалнята на втория етаж. Главното се случи пък на другата сутрин когато дошлата вода наводни целия втори етаж, декори, гримьорни, та чак прокапа в реквизитната. В началото на един театрален фестивал такова събитие в театъра-гост беше вече шокиращ факт. В развихрилият се скандал виновен стана отново Ламбо. Мадамата сновеше непрекъснато от кабинета на новия директор до гримьорните на актьорите. Навсякъде той бе вътрешен, чевръст, мазен и услужлив.

Куцото Пиле току що бе почерпил с ракия Първан-реквизитния. Последният пък се бе така разгорещил, че бе извадил от склада на реквизитната една стара манлихера и напъваше да гърми с нея Ламбо. Ситуацията бе неудържима. Директорът извика Ламбо и му заяви, че присъствието му в театъра след завършването на фестивала е нежелателно. Заяви го меко, мазно, артистично както само един актьор може да го направи. Не искаше да чува никакви обяснения и тълкувания.

Сърцето на Ламбо се стегна болезнено. Мрачно настроение го обзе. Нямаше на кого да се оплаче. Нямаше кой да го защити. Всички се страхуваха от новият „партиен“ директор. Възрастната чистачка като го срещнеше по коридора само клатеше глава и въздишаше. Ясновидеца неочаквано си сложи катинар на устата. И той бе усетил силния „партиен дъх“. Като че ли само Гошето не обръщаше внимание на клюките и злостните клевети. Той го посрещаше усмихнат.

Пускаше му някое подбрано парче класическа музика и двамата говореха на дълго и на широко за композитори, театрални ефекти и останали в златния фонд минали спектакли.

Неочаквано дойде времето и за и последния фестивален спектакъл. В него щеше да играе любимецът на градската публика Тошко Гъдуларов. Действието се развиваше някъде в Испания през средните векове. Любимата на главния герой беше тежко болна. Любовта между двамата бе толкова силна, че в един прекрасен момент тази така силна любов, с помощта на една възрастна знахарка, побеждаваше триумфално болестта и грозещата смърт. Всички знаеха сценария, но очакваха с нетърпение незаменимата и обаятелна игра на Тошко Гъдуларов.

Преди началото на спектакъла Ламбо зае място до Гошето. Мислите му бяха потискащи. На другият ден щеше да бъде уволнен. Къде би си намерил работа при тая безработица.

Това щеше да бъде и последното му гледане на театрално представление. Липсата на пари щеше да спре за неопределено дълго време посещенията му на този културен институт. Със свито сърце той зачака началото на действието.

Гошето зареди магнетофонната лента и надзърна през люка на операторската кабина. Ламбо се беше изправил зад него и с любопитство наблюдаваше посетителите долу в салона. Едни още

търсеха местата си, други оживено говореха, а трети очаквателно зяпаха завесата готови с жажда да погълнат първото театрално действие.

Изведнъж Мишо-осветителя намали силата на осветлението. Шумът в залата затихна. Завесата трепна леко и бавно се оттегли към ъглите. На осветената сцена бе подреден декора, представляващ стари къщички на малко испанско градче. Вратата на една от къщиците се отвори и от там се появи Тошко Гъдуларов, облечен екзотично в дрипави дрехи, целите покрити от разноцветни кръпки. Публиката заръкопляска. Тошко и беше любимият актьор.

Гошето пушна магнетофона и една тъжна испанска мелодия се разнесе в салона. Ламбо застина неподвижно грабнат от встъпителния момент на спектакъла. Започна театралното действие. Публиката въздишаше, ахкаше, смееше се. Тошко както винаги се бе вживял в ролята си. С какъв патос се молеше на бога да излекува болната му възлюбена. А тя, бледа и немощна, протегнала ръка галеше наскърбено отчаяното му лице, прошепвайки прощални думи. Най-сетне за да разсее събраното напрежение се появи старата знахарка, която с целебни билки вдигна болната от легло. Тошко ликуваше. Публиката ликуваше. Радостните меки багри на прожекторните светлини заляха сцената.

Гошето беше заредил на магнетофона новата лента. Той натисна копчето и в ликуващия театрален салон се понесоха звуците на вълнуващата испанска мелодия „Танцуваща креолка“. Тя бе една от най-хубавите песни на световно известния певец, наричан от населението на половината земно кълбо „Славейт на Латинска Америка“, Хулио Иглесиас.

Тошко, със сияйно лице, бе хванал нежно любимата си през кръста и танцуваше прехласнат по празничната сцена. Публиката ръкопляскаше в такт с мелодията. Тук там се разнесоха възгласи на по-емоционалните театрални зрители. Нежната мелодия политваше леко нагоре, плуваше във въздуха като бяла гълъбица в утринна небесна синева и пораждаше радост и възторг в десетките сърца.

Гошето долови някакво движение зад себе си. Обърна се и плесна с ръце. Вдигнал засмяно, замечтано лице към тапицирания таван, затворил унесено очи, протегнал ръце встрани, щракайки с пръсти Ламбо танцуваше. Мрачното настроение което допреди малко

го гнетеше се бе стопило. Спектакълът бе изтрил като с вълшебна пръчка всички натрупани огорчения и тровеци обиди. Нежната песен пречистваше лечебно душата му, вливаше му възторг и сила.

В тоя върхов момент, Ламбо прегръщаше и се отдаваше на оная, вродена във всеки от нас, любов към живота и щастието.

— Гоше, дай му зор бе майка му стара! — пророни с треперещ глас изтерзания електротехник.

Гошето, усмихнат протегна ръка и завъртя копчето на усилвателя. Салонът се изпълни с живот и ликуване. Публиката ръкопляскаше и потропваше с крака по износения мокет. Някакво малко момиченце се бе отделило от майка си и се въртеше усмихнато, досами сцената, поглеждайки от време на време танцуващите актьори. След това спираше, изплясваше с ръчици и отново се завърташе. Възрастната учителка, обезсилена, подпряна на изходната врата, тихо плачеше.

ПОЛЗАТА ОТ ИНЦИАТИВАТА

Топло е! Слънчево е! Гергьовден е! Колко дълго време го чаках да дойде през тая дълга зима. И ето го дойде! С шест почивни дни наведнъж! Гледам младата зеленина по дърветата и нещо сякаш налива със сила мускулите на краката ми. Не може да се стои в къщи по това време. Абсурд! Хвърлям око на ръчния си часовник. Да звънна на моя човек за да приготви раницата и да хванем нагоре по планината. Какво славно драпане по камънака бихме му хвърлили. Егати кефа! Ама е много рано! Той вероятно си отспива след вчерашното лозарско копане. Хей, мотиката е голяма работа, тц-тц. Дори и за оня който най-не я обича, какъвто разбира се е случая. Така или иначе, не може да се стои вътре в овехтеля апартамент като кукувица и да се зяпат облаците по ясното пролетно небе. Те са наистина като при стартирането на Windows. Колкото и да ме влече тоя Windows всичко си има човешката мярка. Да направя ли един сърфинг из Интернет? И там вероятно няма да открия нищо особено. С адаша от Нова Зеландия всичко си казахме още снощи. След три седмици ще тръгва обратно за България. Какво ли ще прави тук? Да му се чудиш на акъла на тоя адаш! Гадже! Гаджета колкото искаш! Само да свирнеш и хоп-па, по три наведнъж! Даже и в тая студена Нова Зеландия! Тоя адаш май се глези! И тази музика от уредбата! Вече ми писна!

Сухият, дрезгав глас на Джон Фогърти се дере мъчително от старите тон колони като че ли го е хванала атипичната пневмония.

Абе защо да не дръпна към „Четири камъка“ над хижата. Не е кой знае каква екзотика разбира се. Змиярник! Ама от там родното ми еснафско градче се вижда като на самата ти длан! А като вдигнеш поглед, над него небето е като при Windows! Кеф! Давай да не губя време! Скапаните ми маратонки от миналото лято вече имат по една симпатична дупка отдолу. Чат пат ги събуя и извадя по някое камъче отвътре. Мизерия бе братче! Слава богу че има битак със стоки за лица с моето финансово състояние. Едва вчера, след дължимите заплащания към майката държава се осмелих да си зарадвам нозете с

един чифт платненки, съвсем сполучлива турска имитация на китайска маратонка, забележете, само по осем лева, вместо препоръчаните трийсет и шест. Обух ги още на битака. Окачих слънчевите очила на носа си и с огромното самочувствие на дрипав циганин си тръгнах за в къщи. Докато се прибирах обаче, сума ти познати ме запитаха от къде съм си купил тая практична и удобна обувка. Ле-ле-е, тоя народ не ходи ли на битак? Май и за там вече няма пари! Не зная колко време ще трябва да мине докато им се нарадвам на тези нови платненки. Ето ги сега, обути с удоволствие, те очарователно синоят а пръстите на краката ми лекичко помръдват и с нетърпение чакат едно подсвирване за да припнат напред. И те припнаха но не към хижата а към ж.п. гарата, зоната с най много кафеени обекти. Да тръгнеш към хижата без да си изпил и едно кафе това би било едно атипично недоразумение.

Жадният ми за зеленина поглед се зарея покрай гаровите павилиони, пропълзя по раззеленилите се липи, прескочи магистралата, погали бялото лъвче на паметника на загиналите във войните български войници и се закова в мръсно бялата врата на отворения дюкян.

— Ха! Мирон е отворил магазина! Тоя човек трябва много да е закъсал с търговията за да направи това което никога не е правил, да отвори и да продава на връх Гергьовден и то не какво да е ами електрическите си дреболии. Сигурно има и такива мераклии които, преди да идат и си опекаат агнето, се отбиват предварително и си купят един контакт, та ако им прегори това изделие на цивилизацията през време на печенето, мигом да скочат и да си го сменят. Надали си е пил и сутрешното си кафе, но вестника си е купил и сега го започва най-напред с кръстословицата. Човекът си има традиции!

Поръчвам две дълги кафета на едва що събудилия се кафеджия и внимателно се придвижвам към дюкяна на моя човек. Той вече е турил силните диоптри на носа си и пише ли пише сричките в кръстословицата.

— Още ли не си я решил? Вече просрочваш времето. — казвам вместо поздрав.

— О-о-о, къде се загуби! Цял месец не си идвал! — Мирон е истински изненадан и не само на физиономията ми, а и на внимателно поднесената му чашка с димящо кафе. След домашната ракия, това е втората му любима напитка. Мирон пое тържествено чашката и

устните му се разтеглиха в една широка благодарна усмивка. Олисялото му теме блестеше окръжено от рядката побеляла, щръкнала коса. Под прошарените вежди приветливо светеха сивите мъдри очи. Той бутна вестника настрани, остави химикалката и се съсредоточи върху ароматната течност.

Поседнах на стария шперплатов стол опрян досами тезгяха. Винаги ми е било приятно да разговарям с тоя човек независимо от избраната тема. Той имаше оригинален поглед към всяка човешка дейност, поведение, политика и възгледи, обвит с един всепроникващ и не натрапващ се традиционализъм.

Преди около десетина години изостави работата си в западащите заводи и създаде малка еднолична фирма за търговия с електроматериали. Началото на новата му дейност бе бурно и много успешно. Големият му опит в електрическия монтаж, многото контакти с всевъзможни колеги от цялата страна, както и коректния и практичен подход му създадоха една чудесна база за развитие. Беше свикнал да рискува. Теглеше парични заеми. Закупуваше стоки, които след това бързо разпродаваше по целия окръг. Бързо изкупи наетото под наем старо магазинче. Дори изгради нов магазин, който обаче така и не успя да отвори.

Настигна го рецесия. Неразумното поведение на двамата му сина, както и фалирането на местната промишленост му нанесе един след друг два съкрушителни удара. Най-лошото бе всъщност другото, че и той Мирон, както всички хора биологично старееше. Постепенно се стопи предишната енергия и ентусиазъм. Все повече се свиваше в бизнеса и гледаше да покрие най-крещящите си нужди и човешки потребности. Въпреки осезателния регрес, старите му приятели не спираха да го посещават главно поради умението му да общува и разговаря. При него цареше винаги една приповдигната творческа атмосфера. Всичките електротехнически консултации на един широк кръг градски електричари по принцип се въртеше именно тук, в това малко и тясно магазинче, натъпкано до край със всевъзможни нужни или ненужни електричарски стоки и материали. Мирон не връщаше никой колега потърсил при него съвет или консултация. Обясненията му бяха подробни, обширни и компетентни. Говореше така увлекателно, че на човек съвсем не му се искаше да си тръгне.

Седях на скърцащия стол, пийвах от горещото кафе, стъпил върху един електрически двигател и като начало подхванах една от любимите му теми.

— Абе Мироне, знам че не обичаш да се буташ по партии и политики, ама като се сетя, че все ръководни длъжности си заемал по Татово време, та не мога да си обясня едно...

— Какво? — погледна ме дяволито Мирон.

— Как така твоите бивши началници не са те направили комсомолски секретар или партиен член.

— Та тук му е чалъма! Да станеш ръководител без да си съгласен с традиционно възприетия политически мироглед.

— Нещо не мога да те разбера?

— Какво има за разбиране. Знаещият и можещият човек има навсякъде свободата да избира как да устрои живота си.

— Чуваш ли се какво говориш! Та точно при „развития социализъм“ имаше най-голямо връзкаство. Знаещите и можещите ги хвърляха в петнайсега глуха, а напред си пробиваха път, с голямо блъскане и лакти всевъзможни подлизурковци и посредствени типове.

— Не си ли чул, че всяко правило си има изключение?

— И ти ли си изключението?

— Повече няма да те убеждавам а ще ти разкажа една история. Тя е истинска, защото е историята на моя войниклък. — Мирон пийна голяма глътка от вече изстиващото кафе и започна да разказва една от неговите интересни и увлекателни истории.

— Никога не си ми казвал къде си служил.

— Слушай! Слушай и си направи изводи!

— Давай бе Мироне! Целият съм в слух!

— Знаеш ли, моето детство беше доста бурно и емоционално. Баща ми имаше една лимонадена фабрика в едно крайдунавско градче и правеше най-хубавата лимонада в цялата околия. Беше много предприемчив и оправен човек. Бил съм много малък когато се разведоха с майка ми. Тя ме взе със себе си и година след година обиколихме почти цяла северна България.

Къде ли не сме живели! Когато станах на около дванайсет, бащата се намеси и ме записаха в юнкерското училище във Варна. То беше едно полувоенно училище организирано в истински Сталински образец. Някъде в началото на петдесетте, не зная защо обаче го

закриха. Аз бях в първия му и единствен випуск. Излязох с чин кадет и с правото да служа само шест месеца. По онова време се служеше почти три години. Служиш, служиш та ти окапят месата от кокалите... Та ти казвам, че на шестнайсет години станах кадет, нахален, наперен със самочувствието, че светът ми е до колене. Само дето още не ми бе набол мъха под носа. Хлапе и половина!

Когато получих обаче повиквателната за казармата си глътнах езика. Такова шубе ме хвана, че цял треперех и се потях. Това е незабравим миг от живота на подрастващия мъж.

Така че, през една мъглива октомврийска утрин, заедно с една шепа мои връстници виснах пред Варненското комендантство. Извикваха ни един по един и всеки изпращаха там, за където му пишеше в документите. Групата ни се топеше бързо и накрая останах съвсем сам. Стоя аз на малкото площадче, подсмърчам страхливо и поглеждам към прозорците на комендантството в очакване да ме извикат. Ами! Никой не ме викаше! Като че ли ме бяха забравили! Пристъпях от крак на крак и в главата ми преминаваха всякакви мисли. По едно време от вратата на комендантството излезе един офицер и ми извика: „Новобранец Мирон Стойков!“. „Тъй вярно!“ — отговорих по стар кадетски навик. „При лейтенант Костов, ходом марш!“. „Слушам!“ — отговорих и усещах как космите по остриганата ми глава бавно се изправят. Явих се при лейтенанта, а той като започна: „Кадет Стойков, завършили сте юнкерското училище «Никола Вапцаров»?“ — „Тъй вярно!“ отвърнах със стандартната изтъркана фраза.

„Като отчете вашата предварителна военна подготовка, комисията реши да бъдете зачислен на служба във флагманската подводница. Ясно?“ „Тъй вярно!“

Не бях и помислил, че ще ставам подводничар но ето че станах. Подводницата беше малка от типа „Молюска“. Стоеше на кей във Варненския залив, някъде около нос Галата. На флагманска подводница не можеше да служи всеки новобранец. Проучването за миналото беше така детайлно и прецизно, че се гледаше рода на човек до седмо коляно. Аз разбира се си знаех произхода. Баща ми, като собственик на фабрика преди девети го третираха като капиталист и враг на народа. Явно, че нещо бяха пропуснали в биографията ми.

Бях сменил толкова много местожителства, че някъде по веригата истинското ми досие се бе загубило. Някой писарушка го бе заменил с ново и бе наблегнал на последните години от живота ми. Така-а... — Мирон изпи и последните капки кафе, повъртя чашата в ръцете си и като нямаше какво да прави с нея, постави я на прашния парапет на прозореца. Аз се облегах назад, кръстосах крака, въздъхнах и без да го прекъсвам зачаках по-нататъшния разказ.

— Трябва да ти кажа, че службата на флагманска подводница не е никаква служба. Първите няколко месеца ходехме на гости при другарите от братските армии в Констанца и Одеса. Идем, акостираме на военното пристанище, па като започнат едни прегръдки с другарите бойци, па стискане на ръце и така нататък. Половин година не направихме едно учение.

— А на теб какви ти бяха задълженията?

— Никакви! Или по-точно почти никакви! Сменявах повредени контакти, изгорели електрически крушки, носех кафето на офицерите, лъсках обувки, абе като всеки новобранец.

— Блазе ти! Не си се прекършил от работа!

— Вярно е! Ама това не е всичко. Май си бях голям късметлия.

Веднъж, в края на първото ми бойно учение, както си чистех вратите от прах, чух че в каюткомпанията се играе на карти. Бях много любопитен и надникнах през вратата. Капитанът, заедно със Командващия учението и още един офицер играеха бридж. Аз бях понаучил малко от тая игра в училището и ми бе интересно да видя как играят. Те говореха напълно с терминологията на бриджа. По едно време нещо започнаха да спорят за някаква боя. Мен, кой ме би по езика, взех че се обадох. Командващият се обърна учуден, замисли се малко, после ми махна с ръка да се приближа. Не разбрах с какво сгафих. „Хей сега, викам си карцера не ми мърда!“ А той, командващият де, ме пита: „Редник, къде си учил тая игра?“. Обясних, че в училището понякога се заигравахме със юнкерите. „Я седни, казва! Да видим какво можеш“ — и ми сочи мястото срещу себе си.

Седнах аз, ама седя като на тръни. Да бъда партньор на Командващия учението!

— Таман сте направили четворката! — не се сдържах аз.

— Да бе! Попълних четворката!

— И? И какво стана?

— Как какво? Пребихме ги на карти!

— Ти се майтапиш!

— Като ме гледаш така, какво си мислиш? Дали се майтапя?

— Стига бе!

— Така стана! Командващият се оказа отличен играч. Водеше играта прецизно и с вещина. Пожарски се казваше! Винаги ще му помня името. Така продължи един цял месец. Вечерите най редовно ме викаха и въртяхме един бридж та свят ще ти се завие. Аз така се ошлайфах, че противниците ни не можеха да ни вземат игра.

— Голяма работа си ти бе, Мироне!

— Е, чак пък голяма! Бях млад и не му мислех много.

Идеално използвах предоставената ми възможност. Бях инициативен! А инициативата ми донесе така неочаквана полза. Да минеш леко казармата и това е изкуство, брат.

— И как продължи тая сладка служба?

— Още по неочаквано! — усмихна се Мирон. Бях подводничар само един месец!

— Мълчи не думай!

— Така се получи!

— Един ден ме извика капитана и ми нареди. „Редник Мирон Стойков, събирайте си багажа!“ — Мълча и го гледам стреснато. „В единайсет нула, нула трябва да се явите в комендантството!“ . „Оплескахме я!“ — казвам си. „Арестът не ми мърда! Сигурно е заради тоя проклет бридж!“. Напълних мешката с личния си багаж, стегнах колана и с мрачна физиономия слязох по трапа на подводницата. В указаният час се явих пред входа на комендантството. Там ме посрещна един лейтенант. Гледа ме отвисоко. Мълчи не продумва.

Само ми махна с ръка да вървя след него. Минахме по някакви коридори и се изправихме пред една врата с часови. Той пристъпи вътре, докладва на някого, след малко се показа и ми махна да вляза. Влязох, ни жив ни умрял. Изведнъж пред мен се показа Коменданта и кой мислиш, че беше тоя Комендант? Флотен генерал Пожарски! Закъсал човекът за адютант и се сетил за мене. Дотогава адютанти били само офицери. Понеже самата служба разглезвала офицерите, генералът решил да направи нововъведение и да назначи за адютант

най-обикновен войник. Мислил, мислил и все моя милост му била в ума. Така и решил най-накрая, да ми промени съдбата.

— Ти ми разправяш приказки, бе Мироне!

— Сега следва най-интересното!

— Какво по-интересно има от това дете ми разправи досега?

— Седи кротко, бе човек!

— Добре! Давай нататък, ама да знаеш че ти меря думите с микрометър.

— Мери ги, като си нямаш работа! Та седнах аз край едно малко бюро във фойето пред канцеларията на Коменданта. Седя и следя кой влиза! По точно пусках по свое усмотрение всеки който ми хареса. Нямах си на представа, да ти козируват офицери, на теб обикновения редник. По устав бях по висш от тях въпреки, че бяха много по-висши по чин. Някои ме гледаха така, сякаш ще ме изядат. А аз, като неопитен новобранец, при всяко появяване на твърд пагон, рипвах и отдавах чест. Имаше едни офицери от пехотата, страшно нахални. Идваха и без да искат разрешение направо влизаха. Пожарски разбра каква беше работата и ми нареди когато се явят да ги държа по един час в чакалнята. „Нека чакат, казваше той. Да се научат на ред и дисциплина!“.

— А като дойде вечер, бридж!

— Така беше! Няма да си кривя душата, я!

Въздъгнах още по-силно спомняйки си за моята казарма.

Една голяма и тлъста пролетна муха се появи ненадейно отнякъде, закръжи във въздуха и кацна на коляното ми. Посегнах да я ударя но тя бръмна и прелитайки като натежал бомбардировач пикира над лъсналото теме на Мирон и се загуби някъде из рафтовете покрити с безпорядъчно нахвърляна електричарска стока.

— И как свърши службата?

— Службата трая само шест месеца! Беше възможно най-леката служба за един войник! Но накрая, когато вече се уволнявах, стана една издънка която ми вгорчи така сладките шест месеца. Трябваше да ми се оформят документите за уволнение, а за това трябваше да мина за един подпис при началника на ВКР.

— Какво е пък това?

— Военното контраразузнаване! Не знаеш ли?

— Не ми се е случвало да минавам от там!

— А аз минах като за последно. Тоя началник беше от нашия град и много добре познаваше баща ми и цялата ми рода. Гледа ме, примижава с очи и съска. „Ти си на Георги Стойков момчето нали!“. „Тъй вярно!“ — отговорих чинно. „И си бил адютант на генерал Пожарски!“. „Тъй вярно!“. Че като ревна: „Та никой ли не е прочел, че баща ти е враг на народа бе сине майчин!“. — Едва що не се напиках от страх. Зачерви се оня ми ти човек, опули се и не ще да подпише документите ми за уволнение. Извика дежурния и му нареди да ме затвори в една стая. Все едно че съм арестуван. Чакам аз, мина час, минаха два, изведоха ме, и отново се изправих пред него. А той ми хвърля документите и ръмжи: „Да не си се мярнал повече пред очите ми!“. Така се уволних! След години го срещнах. Беше ми съсед по лозе. Гледа ме и казва: „Ти помниш ли когато ми се яви като стар войник?“. „Помня, как да не помня, казвам.“. „Хей, пък извинявай Мироне, такива бяха времената!“. „Да!“ — казах. „Такива бяха другарю полковник! Трябва някак си да се живее!“.

Мирон замлъкна умислен. И аз се умълчах. Погледнах часовника си! Уж се отбих само за две минути, а мина час.

— Ти май ми обърка програмата. Бях се запътил към хижата, за да се поразгъпча малко. Ама, че ти е сладка приказката!

— Е, имаш още време! Два часа има до обяд! И до агнето! — допълни, поглеждайки ме хитро с присвитите си сиви очи.

— Събирах пари за това агне цели два месеца, ама май стигнаха само за едно пиле.

— И това е добро решение на въпроса при тези времена. — Надигнах се. Бях вдървен от седене на тоя неудобен шперплатов стол. Махнах му за довиждане. Едва стъпил на прага на магазинчето и Мирон поучително ми напомни.

— И не забравяй! Нали се сещаш за какво? За ползата...

— От инициативата! Как бих забравил, когато ти го казваш!

— И още нещо! Весело изкарване на Гергьовден!

— Весело да е и при тебе Мироне!

Подсвирнах въодушевено на нозете си, така празнично обути в новите сини платненки. А те само това чакаха. Без много мотаене, припнаха с весело топуркане към „Четирите камъка“ над хижата.

ДЕВОЙКАТА ОТ РАЗВАЛИНИТЕ

*„Най-трудно е обръщането назад,
защото там,
между разхвърляните късове от времето,
винаги съзираш безвъзвратно изчезнал,
скъп на сърцето ти човек
или безвъзвратно пропуснати
възможности.“*

За втори път съм на тоя връх. Гледам кръвта, обагрила белия мрамор и не мога да повярвам, че се е случило невъзвратимото. Тя е изчезнала завинаги, оставяйки сърцето ми препълнено от скръб и един сладък спомен, който ще ме спохожда много пъти в дните които ми е съдено да изживея.

Седя унесен, и мислите ме връщат пак към оня миг, когато я видях за първи път, тук, на този самотен връх, осеян с обрулени от времето развалини.

Вече не си спомням какво ме бе довело по тия места. Може би човешкото любопитство, породено от разказите на местните хора. Бях един от онези туристи, самотници, които бродеха из Родопите, увлечени от природните им красоти, търсеци спокойствие и самота, далеч от хорските тълпи и суета.

Бях оставил цялата си туристическа екипировка в палатката, долу до пенливия поток, и тръгнах олекотял нагоре към върха. Той не беше много висок, но от него се откриваше прекрасна гледка към околността. Едно зелено море от горски масиви приковаваше погледа и една тъмно-синя безбрежност караше дъха да спре.

Все пак този връх бе някак необичаен. Добре одялани камъни покрити с трева и мъх бяха образували правилна многоъгълна фигура. Някъде в средата на фигурата белееше гладка ниска скала, равна отгоре, като добре отрязан голям дървесен дънер.

Тя изникна като че изпод земята. Едно красиво видение, с дълга руса коса, падаща на вълни по раменете и. Очите и сякаш сапфир, ме гледаха изненадано. Топъл и нежен поглед, който те пълни с възторг и обаяние.

Гледах я захласнат няколко дълги мига. Това и направи забележимо впечатление, защото тя неочаквано се усмихна. Зъбите и блеснаха като огрян от слънцето глетчер, а звънкия и смях се понесе на равни вълни в тишината.

Гласът и ме изтръгна от унеса. Имаше нещо странно в това момиче, което ме смути. О боже! Та тя бе обула моя анцуг! От къде ли го бе взела? Имаше малко комичен вид в тая широка мъжка дреха.

— От къде се появи, бе девойче? Коя си ти? — най сетне се откъсна от пресъхналата ми уста.

— Летия, дъщеря на Вологес!

— Що за име е това? — още не можех да събера мислите си от изненадата и вълнението.

— Е, Летия, често ли обличаш чужди дрехи?

— Ти не си мой мъж, нали? Как тогава ще ме гледаш гола? — в думите и имаше логика, но...

— Къде ти са дрехите? Нямах ли нищо свое за обличане?

— Имам!

— Тогава?

— Ти не бива да ги виждаш! Те са дрехи на жрица!

Стана ми жал за девойката. Нещо не беше с всичкия си! Но защо...?

— От къде взе анцуга? — попитах, и понеже не разбра за какво става на въпрос, трябваше да го докосна. Тя се дръпна уплашено.

— От там! — посочи надолу към потока, където се намираще временния ми бивак.

— Гладна ли си?

— Малко!

— Да идем долу, Имам консерви. Ще хапнем.

— Добре! Щом така искаш!

Тръгнахме бавно надолу. Аз вървах напред а тя след мен. Денят отиваше към края си. Светлината бавно гаснеше в златен залез. Гористите долове потъваха в тъмно сини сенки. Подухна хладен планински ветреца. В тези летни августовски дни тук не е така горещо

както в низината. Температурите са поне с десет градуса по-ниски. Нощите тук са хладни, дори студени. Така че топлите дрехи и одеяла веднага влизат в употреба. Стигнахме палатката. Вътре беше топло и задушно.

— Заповядай влез!

Тя плахо пристъпи, наведе се и се шмугна леко. Седна в най-далечния ъгъл. Светлината беше много намалела. Девојката трепереше. Тя нямаше и обувки.

— Вземи обуй тези маратонки! Това ми е резервния комплект. — започнах да разпалвам примуса за да стопля консервите.

— Имам сандали, но и тях скрих при другите дрехи. Нали не трябва да виждаш нищо земно! Дори, гривните и обещите свалих. Така пише в писанието. Ти трябва да ме виждаш такава каквато съм! Нали си наш бог, на нашето племе. Ние изпълняваме желанието ти!

— За какъв бог става на въпрос? — реших да прекъсна безумните и брътвежи.

— Как странно говориш! Не зная! Като те видях, отначало ми се стори, че си обикновен човек. Само дрехите ти са някак необикновени. Не приличат на дрехите на нашите мъже.

Нещо взе да ми писва от приказките на лудата. Мъчех се да запаля огъня но не вървеше. Може би кибритът беше влажен.

Най сетне попаднах на една суха клечка и след успешния опит поднесох пламъка към примуса. Спиртът пламна със синьо сияние. Девојката неочаквано изпищя.

— О — о, Дионис, не убивай Летия! — сега пък аз се изненадах. Сякаш не бе виждала огън!

— Нямам намерение да те убивам! Искам да стопля консервите? — казах и го меко, с разбиране. Какво можех друго да измисля за да я успокоя?

— Сега знам, че ти си Дионис! Ти си повелителя на огъня! Само боговете могат да създават огън! О, Дионис, смили се над Летия!

Слушах думите и изненадан. Тя очевидно ме вземаше за божество с името Дионис. Странно, много странно! Да не би пък да е била археоложка? Археолозите все търсят това легендарно светилище на Дионис. Знаех, че Херодот за първи път е споменал за него в старата история. Да не би пък?

— Слушай Летия, ще ми разкажеш ли как дойде тук?

— Но ти нали знаеш!

Очаквах тоя отговор. Нали бях бог! Трябваше да зная всичко!

— Да, зная! Но искам ти да ми разкажеш всичко. И по-подробно, ако обичаш.

— Добре, щом това е желанието ти!

Приготвих се да слушам. Синкавият пламък на примуса трептеше. Слабата му светлина едва разпръскваше мрака. Двете ни човешки сенки, уголемени и деформирани играеха някакъв странен танц по стените на палатката. Затоплените консерви приятно цвърчаха и разнасяха апетитната миризма на свинско със зрял фасул.

— Много време преди да се родя аз, дъщерята на Вологес, воините на Рим покориха съседните на нашето племена. Само ние, бесите все още сме свободни. Римляните търгуваха с нас но все още не искаха да завземат земите ни. Крепостите ни са здрави, а и планините ни са закрилници.

В нашите земи е и светилището на бог Дионис. Кой смъртен ще вдигне ръка срещу неговите пазители? Кой би посмял да оскверни свещения храм с насилствено пролята кръв? Дори и великия Рим не смее да стори това...

Рим е известен с хитростта и подлостта си. През времето когато съм била малко дете, неговият наместник Марк Лукреции Крас коварно е обявил светилището за притежание на одрисите. Това нечувано злодеяние трябваше да се премахне... Нашето племе въстана с оръжие в ръка за да защити правата си. Поведе го моя баща, великия жрец Вологес. Към нас се присъединиха и други племена. Мъжете ни победиха и убиха Разкипор, сина на Котис. Вологес е страшен в своя гняв. Със силата на пророчеството той отне войската на Реметалк и го принуди да избяга. Великият жрец го преследва чак до Херсонес. Нахлу в земите му и там от здравите крепости не остана камък върху камък. Но дойдоха легионите на Луции Пизон, управителя на Памфилия и воините ни трябваше да се оттеглят обратно в родните планини. Тук те посрещнаха Пизон и го разбиха. След една година той се върна отново, с още легиони и опустоши земите ни и земите на нашите съюзници. О, Дионис, настанаха тежки дни за твоите деца! Помогни ни! Спаси ни от гибел! С такава молба ме изпрати при теб мъдрият Вологес. Само ти имаш силата да сториш това!

Имах чувството, че слушам една историческа легенда, поразяваща със своята реалност. Къде ли е чела подробностите за тези събития, свързани с най-старата история на тези земи? Тя говореше и боравеше с такива факти, както можеше да го направи само специалист-археолог. Това вероятно е била и нейната професия. Следващите и думи обаче разпръснаха тези мои мисли по най-неочакван начин.

— Великият жрец Вологес, моят баща, ми даде от твоя прах. И ето, сега аз съм тук, при теб!

— Какъв прах?

— Твоят прах, прахът на бог Дионис! Ти си го оставил когато си бил на връх Зелмисос. Дал си го на хората от моето племе. Казал си им, че който погълне от него, след това ще може да говори с теб.

Не вярвах на ушите си! Историческият разказ вземаше твърде странен обрат.

— Белият прах се пази в кръглия храм. Намира се е в една урна, до която е разрешено да се докосва само великият жрец. Когато си пристигнал, от това място си говорил с небето. То ни изпрати изобилие от блага. Научил си ни как да обработваме земята и да получаваме от нея изобилна реколта. Ти си ни дал огъня и страшния гръм, с който да поразяваме враговете.

О, Дионис! Немарлив бе предишния жрец Нокесос. Не пазеше добре белия прах и ние едва не го изгубихме. За тази немарливост заплати със живота си. От прахът остана малко. Вологес каза, че е достатъчно за да дойда при теб. Сега, смирено чакам да чуя волята ти.

Слушах потресен. Нима сънувах? Беше нереално...! Сигурно съм много уморен! Увлякох се в брътвежите на лудата. Коя ли е? Тя навярно не разпознава и близките си. Шизофрения — в силна степен!... А е красива, дяволски красива! Как да помогна? Хайде стига де, бог Дионис! Един сън ще дойде добре и на двамата. Накарах я настоятелно да хапне от консервата. Малко се мръщеше на консервираната храна. След това очевидно се успокои.

— Стана късно, Летия. Трябва да спим, а утре ще видим какво може да се направи по твоя въпрос.

Тя не дочака повторна покана и се шмугна под одеялото до мен. Угасих примуса и палатката потъна в тъмнина. Силни талази на вятъра разклатиха платнището. Не след дълго чух равномерно и дишане.

Мен обаче не ме ловеше сън. Мислите се въртяха в главата ми като някакъв хаос от вихри. „Наистина ли беше луда?“ Разбрах, че не мога да заспя. Отметнах леко одеялото и станах. Взех фенерчето с почти изтощените батерии, и тихо се измъкнах навън.

Вятърът се бе усилил. Луната се криеше в облаците. Беше тъмно като в рог. Светнах с фенерчето и под слабата му светлина тръгнах нагоре към развалините. Ето ги и тях! Не се ли появи тя зад оная колона? Стигнах до нея. Наведох се, опипах земята. Между каменни плочи се показва отвор. Пъхнах ръката си и ... Но какво е това!

В ръката ми се оказа бяла, много нежна дреха, приятно галеща кожата. Осветих я. Цялата бе избродирана с някакви фигури. В долният край бяха защити красиви, малки, метални плочки... Сгънах внимателно дрехата и я пъхнах обратно в отвора... Но тук обаче имаше още нещо!... Извадих тъмен предмет. Оказа се малка метална кутия. Отворих я с трепет... Какво е това! Дали пък казаното от нея е истина!? Вологес бе изпратил дъщеря си при Дионис, но нещо се бе объркало и тя сега е тук, при мен. Невероятно! По необясним начин бе преминала прага от поне 2000 години. И то чрез тоя прах? Ощипах се, за да се уверя, че не сънувам.

— Това вътре, трябва да е чудодейният прах, за който говореше!
— казах неволно на глас.

Сърцето ми биеше лудо. Изглежда, че тя наистина е Летия, дъщерята на великия жрец Вологес. Времето е направило неочакваното е срещнало две същества от различни исторически епохи. Тя нямаше дори и най-малката представа какво се е случило с нея. Гледаше на нещата по съвсем простичък начин, съответстващ на културното и ниво. Ако и кажа моята версия за случилото се, няма да ме разбере. За нея съм бог Дионис и това е всичко! Кой всъщност е бил този Дионис с неговия прах? От къде ли е дошъл? Сега, в тоя час, не ми се мислеше по този въпрос. Изправих се и тръгнах надолу. Влязох в палатката. Девойката спеше дълбоко. Може би сънуваше нейното време, баща си, римските поробители...

В този момент никой нямаше да повярва на думите и. Щяха да я изпратят в някоя психиатрия. Би било жестоко и несправедливо!

Има обаче още един изход. Да я заведа в Девин. Временно да я изолирам от контакт с хората, а след това постепенно да я запозная с реалностите на нашето време. Всичко е така объркано и

непредвидимо. А този прах!? Как ли ще и подейства отново? Дали може да я върне обратно във времето? Едва ли!

Все пак не трябва да знае, че съм открил дрехите и. Каква ли е тази забрана? Трябва да я заведе във вилата си?

Равномерното дишане на девойката постепенно ме унасяше в сън. Неусетно ме унесе дрямка. На сутринта, сгънах палатката и двамата заслизахме бавно, надолу по скалистата пътека за Девин. Гъсти, смърчови гори бяха навсякъде около нас. Вляво остана връх Баташки Снежник. Вдясно долу синееха като очи високопланинските язовири „Широка поляна“ и „Беглика“. Далече в низината, река Вьча виеше снага между скалистите проломи.

— Какви са тези езера? Нали там трябваше да минава пътя за Пулпудева? Не отговорих. Вървах мълчаливо. Внимателно следях реакциите и. Логично беше съвременността да я изненадва.

Така започна нашата одисея с Летия. Един цял месец живяхме усамотени в моята вила. Беше цял месец на щастие и недоразумения между хора живели в различни епохи. Летия се чудеше на всичко. Задаваше много въпроси, на които трудно можех да отговоря. Беше умна и съобразителна. Това донякъде улесняваше задачата ми. Често я оставях сама, нали трябваше да ходя на работа. Постепенно се променяха и моите навици. Вече не се заседях с компании. Бързах да се прибера. Животът ми мина някак в друго русло, по-жизнерадостно, по-весело. Цялата тази промяна в моя живот се дължеше на нея.

Почти се бях отърсил от мисълта за невероятните обстоятелствата при които я бях срещнал. С една дума предишният ми живот се обезцвети и избледня. Бързо свикнах с нея. Неусетно се случи и онова, което се случва между мъж и жена. Разбирах, че не постъпвах разумно, но какво можех да направя. Човек някак трудно сдържа чувствата си при такава красива жена край себе си. Никой не би устоял на чара и. За нея обаче продължавах да бъда бог, макар и бог от плът и кръв. Не без удоволствие констатирах, че такъв и похаресвам. Многого непонятни за нея неща все още не можеха да съборят оная невидима преграда между нас.

Ако и бях казал истината нямаше да ме разбере. Истината за времето и неговите необясними и за мен явления. Спестих и го...

Наближаваше средата на септември. В хубав слънчев ден, преди да изляза, Летия ме спря с въпроса.

— О, Дионис, приближава твоя голям ден. Племето ми чака твоята помощ. Трябва да се върна и предам думите ти.

Не обърнах внимание на думите и. Не осъзнах дълбокия им смисъл. Това бе фаталната ми грешка.

— Ще помогна на племето ти, разбира се! — целунах я на изпращане.

— Тогава ти ще ме имаш завинаги! О-о, Дионис, колко съм щастлива!

Думите и приех спокойно, без тревога. Ако бих могъл да зная за онова, което щеше да се случи, какво ли не бих дал за да я задържа. Тогава нямах и най-малката представа за това.

Върнах се късно вечерта. Във вилата не светеше никаква светлина. Потънала в тъмнина, тя се белееше самотно на фона на черната гора.

Дали не си е легнала? Винаги ме чакаше да се върна. Изпълни ме тревожно предчувствие. Ускорих ход. Кучето джафна радостно и се втурна да ме приветствува. Сега не ми беше до него.

Отворих външната врата и влязох. Беше тихо и пусто! Повиках я с име. Никакъв отговор! Лошо предчувствие ме обзе внезапно. — Къде ли бе отишла? Краката ми отмаляха. Седнах на стола, разтреперан и отчаян. Тогава внезапно си спомних последните и думи. Какво ли е искала да каже? Дали пък...!

Дали е използвала отново оня прах? Скочих! Трябваше да бързам за да я преваря. Трябваше да стигна преди нея до оня връх. Тя очевидно знаеше и друг начин за използване на тоя прах. Навън бе вече тъмно. Автобусът за язовир „Беглика“ отдавна беше заминал. Отскочих до съседа. След настоятелни молба той се смили и ми даде стария си автомобил.

Препуснах лудо по планинския път край Девинска река. До язовира пристигнах към полунощ. Неведнъж бях минавах по тези места и не бе трудно да открия стария път за горското стопанство. Паркирах колата до заспалата сграда и хванах вече познатата пътека за върха.

Развиделяваше се. Не след дълго скалистият връх се изправи гордо пред мен. Бях капнал от умора. Не бях спирал и минута.

Зората се пукна и обля всичко наоколо в злато. Каменните развалини червенееха. Отново ме овладя онова чувство на пустота и

тайнственост.

Трескаво обикалях развалините. Спрях до оная колона, където бях открил дрехите и. Скривалището обаче бе празно. Бях закъснял! Залитнах. Подпрях се уморено на един голям мраморен блок. Ръката ми докосна някаква мокрота. Погледнах я стреснато. Върху камъкът аленееше голямо петно кръв. Ужасна мисъл ме прониза...

Летия се бе върнала в древността. Дионисиевият празник е известен с човешките си жертвоприношения. Тя е вярвала, че със смъртта си ще се слее с мен завинаги и ще спаси племето си от гибел. Доброволно се бе подложила под острието. Сама се бе погубила! А аз дори не я разбрах, не разбрах думите и мислите и...

Нямах сили да помръдна! Пред очите ми като кинолента се разкриваше картината на смъртта и. Ето как, великият жрец вдига жертвения нож и рязко го забива в бялото тяло. Ножът пронизва туптящото сърце и сините очи бавно угасват, ликуващи, че е изпълнено необходимото дело. Жрецът отваря капака на металната кутия и поръсва с белия прах изстиващото тяло. Сега вече душата и ще отлети при Дионис.

Тя обаче лежи безжизнено на белия мрамор и само една част от нея, кръвта, литва през времето за да дойде тук и остане при мен, като доказателство за безвъзвратно извършеното. Не исках да повярвам! Не е е ...!

За втори и последен път съм на тоя връх. Гледам влажното червено петно и ми се струва, че всичко е било сън, един сладък и омаен сън.

Една сълза се отрони от миглите ми и падна върху петното от засъхваща кръв. Застина за един кратък миг. След туй трепна и заблестя под слънчевите лъчи в хиляди нежни светлинки. И сякаш не бе човешката ми сълза, а един малък и искрящ скъпоценен камък.

ПИС, МАЙМУНО!

Беше късна и влажна пролет. Рехавата следобедна мъгла се стелеше по потъмнелите покриви на ниските къщи от крайния квартал. Някъде далеч, като че ли из дън земя, излайваше куче, вероятно гладно или премръзнало, забравено от бога и от стопанина си. Една малка уличка, носеща името на славен български цар, се бе стаила в падащия здрач, забравила кога за последен път бе минал по нея случайният минувач. От разградения двор на порутената циганска къща се носеше олелията на голямото циганско семейство. Не беше ясно за какво беше цялата тая свада, но логичният завършек бе побой над кльощавата кобилка от страна на мустакат зъл циганин. Тя цвилеше жално, търсеше спасение зад разкривената каручка, но уви, ориста ѝ бе такава, да я бият.

Срещу циганското поселище, зад малко площадче, скрита зад няколко полуизсъхнали сливови дървета в неголям, обрасъл с трева и неподдържани цветни лехи двор, се гушеше малка бяло измазана къщица. Гордините бавно, но сигурно си казваха думата, защото тая къщица едва събираше сили, за да не рухне от старост. Гредите ѝ отдавна бяха изгнили, а пукнатините по мазилката непрекъснато се разширяваха и уголемяваха. Възрастната госпожица, която обитаваше единствената стая, пригодена що-годе за нормален човешки живот, нямаше силите и възможностите да я поддържа. Парите от мизерната пенсия ѝ стигаха само колкото да изкара половината месец, а след това и тя самата не знаеше как преживява останалата му част. Но бог бе милостив към нея и още не бе ѝ отнел вродената жизненост и веселата разговорливост. Тя имаше две страсти — класическия пасианс и доброто хапване, ако случаят ѝ предостави тази възможност.

Циганската олелия се носеше нашир и дълж по малката тиха уличка. На живеещите по нея отдавна вече им бе писнало от това нежелано съжителство. Те дори събираха подписа до кмета за изселването им, но уви. Кметът, маститият ръководител на най-популярната партия от района, управляващ вече трети мандат, и дума

не даваше да се изговори за това. Нали му бяха от изборния контингент, как ще посегне на него.

Гръмогласният шум и кавга не можа обаче да попречи на г-ца Гинче да хвърли картите за поредния си пасианс, за да провери очертанятията на близкото бъдеще. Заредената със сухи букови цепеници печка весело бумтеше и разнасяше меката си ароматна топлина в малката, задръстена с вехтории стаичка. Наближаваше седемдесет и вторият ѝ рожден ден и тя се опитваше да отгатне лукавите помисли на съдбата, оставила я така немилостиво да се бори сама в живота.

Тая самота напоследък много силно ѝ тежеше. Приказлива и сладкодумна по природа, възпрепятствана от лошото и влажно пролетно време, г-ца Гинче бе принудена да стои сама дни наред в тоя овехтял стар дом, да гледа дъжда през прозореца и да си спомня далечната младост, когато естествената ѝ хубост бе обект на подчертано внимание от страна на ергените. В онова далечно и вече отдавна отлетяло време тя си бе изградила твърди принципи и строги изисквания към кандидатите си за женитба. Те трябваше да бъдат стройни, високи, леко мургави и с гъста къдрава коса. За голямо съжаление образците от мъжки пол, които отговаряха на това описание, бяха малко. Даже и тези, които минаха като метеор през живота ѝ, не успяха да се задържат. Не беше съвсем ясно защо, но фактът си остана факт.

Тая пуста десетка пика все се появяваше отгоре и вещаеше прокоби и неудачи. Архитекта кой знае кога щеше да се появи отново. Парите от жалката ѝ пенсия вече свършваха.

Навремето някакъв доброжелател я бе запознал с този дребен и полусляп мъж, висшист по образование, но нещастник по съдба. Той живееше също сам, отдавна разведен, забравен от деца и близки, в някакво бунгало, запиляно в дебрите на Искърското дефиле. Чат-пат се отбиваше при нея и животът като че ли добиваше някакъв определен смисъл и измерение. Имаше на кого да се скара и с кого да се разговори, с кого да изкоментира политиката и кварталните клюки. А той горкият, намерил топлинка, сготвена храна и уют, беше доволен и не забравяше да я ощастливи я с половинка наденица, я с бутилка бира, а в празнични дни и с кутия шоколадови бонбони.

От двайсетина дни обаче Архитекта не се бе вяснал нито за миг. Имаше интелигентния навик да ѝ се обажда я по телефон, я с писмо

или с някакви други известни способности на комуникацията. По тая причина от два дни тя се чувстваше като на тръни. Истински се тревожеше за него. Тоя полусляп човек винаги успяваше да се натъкне на опасна ситуация поради недъга си и в такива случаи само доброжелателството на съдбата си казваше крайната дума. Не беше нормално за приближаващия ѝ рожден ден да пропусне да даде признак за съществуване. Ех, пак тая пуста десетка пика излезе отгоре!

— Мяу-у-у!

— Я — а — а! Маченце!

Г-ца Гинче беше приятно изненадана. В падащия сив здрач през тясното прозорче надничаше едно дребно, оранжево обагрено, слабичко коте. То се бе покатерило на разваления хладилник досами входната врата и поглеждаше любопитно през изпотения прозорец.

— Мац! Маро, мац, мац! Маринко, Марушко, Мацинко, мац, мац!

Ако трябва да бъдем точни, котето беше от мъжки пол и би се обидило силно на това обръщение. То обаче бе в щастливо неведение относно човешката реч и не схвана конкретния смисъл на нейното възклицание. Котешкият му нюх обаче подсказваше, че вътре има топлинка и храна, затова продължи настоятелно да мяучи, докато г-ца Гинче не му отвори развълнувана външната къщна врата. Котето не чака специална покана, а се шумугна покрай нея и зае едно стратегическо място в директна близост с бумтящата печка.

— Маро ма! Гладна ли си, ма!? — продължи да се разнежва възрастната госпожица. Тя бръкна в синя платнена торба, извади един полуизсъхнал хляб и го накисна в емайлирана купа с вода. Котето следеше всяко нейно движение и в момента, когато му побутна купата, пристъпи благоговейно и започна деликатно да поглъща разкиснатия хляб на малки котешки зальчета. Явно бе много изгладняло, защото, без да се откъсва от купата, позволи на г-ца Гинче да го милва до насита по ушите, гърба и опашката. Така, в един чудесен миг тя си намери нежна животинска компания, която бързо я откъсна от мрачните ѝ мисли. Няма да обясняваме подробно, но за котето бе подготвено едно уютно гнезденце близо до запалената печка и то стана равноправен жител на малката бедна схлупена къщурка.

На другия ден, който всъщност бе и нейният рожден ден, рано сутринта, веднага след пукването на зората, се появи и Архитекта. Той

бе хванал един нощен пътнишки влак от малката спирка в Искърското дефиле и пристигна с една напълнена с продукти чанта. Щом го видя, г-ца Гинче мигом засия. Усмихна се, развесели се, развъртя се да приготви празничния обяд.

Присъствието на котето стана веднага причина за оживен коментар. То се разхождаше навсякъде в малката стаичка, разузнаваше новата за него обстановка, даже провери съдържанието на чантата, която носеше гостът. И двамата сърдечно му се радваха. Постепенно то позволи да го гаят, даже при тая процедура се повдигаше на лапи, вирваше опашка и се отъркваше в крака на този, който му се радваше.

Към обяд се появи и племенникът на г-ца Гинче. Той ѝ носеше подарък, едни топли и пухкави пантофи. Разцелува я. Дари я с грижливо подготвения пакет, от което тя започна да ахка и цъка от възхищение. Здрависа се с Архитекта и седна на изкорубената кушетка. Котето новодомец се бе свряло точно под тая кушетка. Смутено от шума, то изскокна изпод краката му и се стрелна към един отдалечен ъгъл, за да търси тишина и спокойствие.

— Я-а-а-а! Сузане бе, откъде се появи? — Възкликна Племенника. Така котето спонтанно получи името си, което пък от своя страна бе една добра поличба, тъй като всички знаем, че коте без име не върви добре в живота.

— Как позна, че е мъжко? — осведоми се Архитекта.

— Ами не е много трудно да се разбере!

— Маро ма! Маро, ела при мама, ела! — разнежи се отново г-ца Гинче.

— Не „Маро ма!“ А „Сузане бе!“ — уточни Племенника.

Сузан се престраши и това естествено бе в негова полза, тъй като веднага получи едно от току-що изпържените топли кюфтета. Рожденият ден на г-ца Гинче бе ознаменуван, както си го изисква традицията, с един приличен и тържествен обяд. Племенника бе донесъл и бира, при което обядът завърши с подчертано приповдигнато настроение. Сузан сновеше като совалката „Атлантис“ от коляно на коляно, но така и не бе допуснат до отрупаната с ястия маса. Той с такъв ентусиазъм се стремеше да докопа купата с кюфтета, но достъпът до този обект най-безцеремонно му бе забранен. Това бяха и първите стъпки в оформянето на домашното му възпитание, което при него очевидно липсваше.

Г-ца Гинче донесе отнякъде стар грамофон и пусна любимите си плочи на Лили Иванова от времето на ранния Златен Орфей. Заслушаха се. Размечтаха се. Разтопиха се от умиление по отминалата младост. Архитекта даже се просълзи. Явно беше много музикален или пък го навестиха много вълнуващи стари спомени. Всички забравиха за Сузан. Той обаче не бе забравил кюфтетата.

В един миг на заплесия от страна на новите му стопани лакомият котарак се примъкна към захлупената купа с кюфтета, бутна с лапа капака и се започна истински котешки пир. В момента, когато плочата свърши и се наложи да се смени, всички забелязаха интервенцията. Г-ца Гинче сви устни, сбърчи вежди, пресегна се към точилката и викна кресливо:

— Пис ма, маймуно!

Храната бе очевидно много вкусна, а и Сузан не очакваше подобна реакция след дългите милвания, затова не успя да избегне удара на точилката. Тя не бе много дебела и не можеше да му причини сериозни увреждания, но ударът си бе, между нас казано, доста болезнен.

— Мия-я-у-у-у! — изскимтя той от болка и с това бе сложено началото на новото му и непознато досега домашно възпитание, което трябваше да създаде у котешкия тийнейджър непонятни и необясними за него навици.

Животът в малката къщурка потече по новия, току-що описан начин. Пролетта вече преваляше. Архитекта постоянно си заминаваше и пристигаше. Забравихме да споменем, че имаше три квартири в три различни града и тъй като нито една не бе приспособена за човешко обитаване, в края на краищата той се завръщаше тук, за да си отдъхне от път и от ергенската гладория.

Как намираще пътя от гарата до къщурката при неговото полусляпо състояние никой не може да си обясни, но фактът си е факт. А че беше почти сляп, нямаше и съмнение. В това се увериха напълно, когато в една ранна пролет ходиха да берат коприва. След един час бране, когато всеки показваше на другите какво е набрал, като погледнаха в неговата чанта, падна голям смях. Човекът бе напълнил чантата с един свеж букет от кукуряк, зелена пролетна трева и току-що поникнал бъз. Коприва така и не откриха. Смяха се, смяха се, а след това се умълчаха, явно схванали трагичността на положението.

В началото на лятото, когато започнаха да зреят черешите, неочаквано се появи и Муцка. Това бе една красиво обагрена в почти всички цветове на дъгата млада котка. Тя беше толкова красива, толкова пъргава и игрива, толкова мила, че всички я приеха с възторг и въодушевление като нов жител на бедната къщурка. От всички най-очарован бе Сузан. Той мигом ѝ отстъпи част от своето жилищно кътче и стана така мил и учтив, че Муцка моментално се почувства като у дома си. Тичаха по запустелия двор, катереха се по овощните дървета, криеха се в прашното малко мазе.

Всичко бе чудесно, само едно не се връзваше с нормалния ход на нещата. Както Сузан, така и Муцка не обичаха да ловят мишки. За Сузан причината бе ясна. Тийнейджърът имаше страх от тъмнината и това донякъде го оправдаваше. За Муцка обаче нещата не бяха така ясни. Тя просто бе една котешка глезотия и предпочиташе готово поднесеното ястие пред изморителния миши лов.

Това положение постави г-ца Гинче в осезателно затруднение, тъй като в съседната стая, която ползваше за складово помещение, бе пълно с тези твари. Те унищожаваша лакомо всичко, от червения пипер до чувалчето с брашно и пакетчетата с църковно жито, което тя ползваше по Задушница. Какви ли не опити бе правила по този въпрос, но уви! Котките нямаха желание да ловят мишки. Ситуацията стана скандална. Племенника, като разбра, предложи да ги подари или замени с котка ловджия. Но реакцията на г-ца Гинче бе решителна и безапелационна. Тя не си даваше котките.

В края на лятото неочаквано нещата се усложниха. Котешката колония се увеличи. В една ранна августовска утрин, отивайки да изхвърли боклука, на г-ца Гинче ѝ се стори, че из двора тича още едно тигроподобно същество. Тя намести добре очилата си на носа и се вгледа. Наистина! Една раирана бяло-сива котка се мотаеше между Сузан и Муцка. Тя се хвърляше свирепо на купата с попара и хапеше и гонеше себеподобните си. Беше наистина дива и свирепа.

— Пис, маймуно! — кресна ѝ г-ца Гинче.

Натрапницата трепна и се покатери на дюлевото дърво. Наежи се и зафуча.

Бъдещето продължи все в тая насока. Не бе ясно кой бе подхвърлил това диво същество. Комшията ли, с когото се съдеха вече дванайсет години за имот или някой от злобните комшийски цигани.

Едно беше ясно обаче. Съществуването беше страшно диво и нахално. Колко ли пъти не го гони госпожицата, но уви. Изпъдено вечерта, то се завръщаше отново на сутринта, мяучейки и просейки храна. Дори обсеби лятната спалня на домошарите, повредения хладилник.

Архитекта непрекъснато пътуваше напоследък. Сега маршрутът му включи и столицата. Няколко пъти ходи до Президентството да се жалва от някакви местни административни органи, оставили го без жилище. Пишеше жалба след жалба. Най-накрая реши да запише и аудиокасета с патилата си. Тази аудиокасета се загубваше няколко пъти някъде из архивите на Президентството и затова той правеше нескончаеми копия и колети. Горкият, явно живееше още със социалистическите си навици и наивно смяташе, че на някой му пука за неговото житейско състояние. Но съществува една известна поговорка, „Надеждата умира последна“.

В една юлска утрин, когато блажено се събуди от ласките на игривия слънчев лъч, Архитекта усети, че цялото тяло го сърби непоносимо. Повдигна пижамата, поогледа си голия корем и възкликна:

— Гинче, тая новата придобивка да не е зачестила да лежи на кушетката? Я виж, какви пришки ми се вдигнаха по снагата!

— Не може да бъде! Гоня я непрекъснато!

— Гониш, гониш, ама я погледни как рипат, от възглавницата на одеялото, та чак на масата. Теб не те ли хапят тия проклети бълхи?

— Нищо не усещам! — отсече г-ца Гинче и се почеса скрито и деликатно по левия хълбок.

— Тегло ще теглим, бе жена! Дай да ги разкараме тия мръсни котки!

— И дума да не става! — отсече тя. С това спорът приключи.

Времето летеше неусетно. Котките загладиха косъм от любвеобилните грижи на г-ца Гинче. Тя вече им купуваше специални рибни отпадъци, защото умираха за тях. Всички нейни роднини бяха инструктирани да не изхвърлят хлебните корички и кокалчета, а да ги носят на котките. Племенника дори им изпичаше охлюви, с които дворът бе пълен. Ех, какъв котешки живот беше — мечта! А когато някой съсед решише да посети госпожицата, трите грации скачаха от повредения хладилник и се юрваха към входната врата. Така посрещаха всеки с надеждата, че ще бъдат угостени както подобава. Те

се увиваха около краката му, шареха напред-назад, ловко препъвайки госта, мяукаха жално с една просешка нотка, докато най-накрая привличаха вниманието му. Бяха разглезени, лакоми и нахални.

Дойде време за консервиране на зимнини. Г-ца Гинче проагитира по-възрастната си сестра, намериха отнякъде една скрибуцаща количка и довлякоха петдесетина кила червени чушки с намерението да приготвят традиционната зимна лютеница. Сестрите много обичаха това домашно българско ястие и не можеха да си представят зимата без него.

Чушките бяха изсипани на една голяма покривка наскрел двора и започна усилената работа по приготвянето на лютеницата. В тая кампания се включи и Племенника. То бе миене, то бе бушене, то бе печене и мелене, докато накрая, капнали от умора, те седнаха по на един нисък трикрак стол и се загледаха втелено в трите тенджери с ароматно димяща лютеница. Всичко можеше да мине много по-леко, ако не беше непрекъснатото гонене на котките. Те се навираха навсякъде. Душеха, опитваха, цапаха и в края на краищата изнервиха обстановката. На Племенника му кипна, излови ги една по една и ги затвори в тъмната барака. От време на време се заслушваше в жалното мяукане, което се носеше на талази оттам, потриваше ръце и промърморваше: „Така им се пада!“.

Никой не разбра как, но неочаквано иззад бараката се появи Сузан. Той страдаше от жестока клаустрофобия и страх от тъмнина. Бе положил върховни котешки усилия, за да излезе. Къде бе открил въпросната дупка в покрива, сам той си знаеше. Не след дълго се появи и Муцка. Тя ревностно бе наблюдавала неговите действия и не пропусна да демонстрира своята интелигентност. НП — Новата Придобивка, както сполучливо я нарече Архитекта, повтори същия номер. С една дума, ако използваме футболните термини, бе се получил един сполучлив хеттрик. Котките бяха отново на свобода.

Племенника се видя в чудо. Котешката интелигентност надмина неговите очаквания. Повторното ловене и затваряне завърши със същия резултат.

Той вдигна ръце и замисли нова акция. Когато някоя от котките минеше наблизо, той я хващаше за опашката и я влачеше заднешком с пронизително свиркане. Животното драпаше с нокти по земята, фучеше, свиваше уши от страх и ужас и в момента, когато бе пуснато,

литваше с шеметна скорост към близкото дърво или към входната врата.

Няколко повторни действия от страна на Племенника сториха желанието ефект. Сега пък на котките им писна да ги влачат за опашките. Ако някоя се приближеше на близко разстояние, достатъчно бе едно негово изсвирване, за да задейства така придобития условен рефлекс за ужас. Те и не можеха да знаят, че преди време „Теорията за условния рефлекс у хората и животните“ бе любимата тема на Племенника. Научните му знания влязоха в действие.

Есента мина незабелязано. Студеният вятър и влага довяха и първия сняг. Котките бяха приютени в малката стаичка, близо до бумтящата печка.

Наближаваше Никулден, когато Племенника реши да посети своята леля, г-ца Гинче. Беше свил лют студ. Снегът скърцаше под обувките. В опушения ъгъл на стаичката, там дето винаги се кипреше старо синьо перденце, бе запалено църковното кандило.

Този малък параклис бе стар спомен, останал от майката на г-ца Гинче, и по традиция на всеки голям празник се оживяваше с трепкащата светлинка на зехтиненото кандило. Няколкото стари опушени икони гледаха строго към молещия се и вдъхваха респект и успокоение. Рядката паяжина, спускаща се от тавана към иконите, отдавна нечистена съвсем не поради нежелание, а просто от забрава, не пречеше на госпожицата да изявява смирените си християнски чувства.

Г-ца Гинче беше вече изпекла един средно едър шаран в малката фурничка и очакваше с нетърпение идването на племенника си. Архитекта бе тъжен и умислен. Жалбите му до президентството не даваха никакъв резултат.

В ъгъла, досами старата кушетка, на една изтърбушена възглавница лежеше Муцка. Тя бе заобиколена от шест дребни мяукащи котенца. Те се мушкаха под корема ѝ и скимтяха, премятаха се неловко. Сузан и НП бяха напъдени на почтено разстояние от нея. Все пак и за тях имаше кътче около приятно бумтящата печка.

По някое време Племенника отвори външната врата, отупа шумно снега от шубата си и се провикна радостно:

— Чакате ли гости?

След това, влизайки в стаичката, възкликна:

— Я-я-а! Котешката популация е нараснала! Кога стана това божие чудо!

— Тия дни! И ние не разбрахме как се случи!

— И кой е таткото?

— Таткото ли? — трепна издйнически плачевна струна в гласа на г-ца Гинче.

Всички обърнаха поглед в посоката, където трябваше да бъде Сузан. Там обаче го нямаше!

— Дръж го! Отмъкна шарана! — викна Племенника. Без да иска, той бе оставил външната врата леко отворена. Дяволитият котарак само това беше чакал. С елегантен скок той се бе озовал в непосредствена близост до тавата с шарана. Оттук нататък нещата последваха логичния си ход. Захапал тежката риба за главата, той се бе промъкнал през полуотворената врата и с едно мъчително бързане се отдалечаваше към бараката. Навалелият сняг му създаваше очевидно затруднение, но той не се предаваше. Госпожица Гинче грабна точилката и се втурна след него. В неразборията НП помисли, че заплахата се отнася за нея. Тя се разфуча, скокна на раменете на госпожицата и не след дълго последва спасителният изход на Сузан.

— Пис, маймуно! — истерично закрещя г-ца Гинче.

Муцка, така сладостно задрямала, изведнъж недоволна се събуди. Отвори едното си око, колкото да се осведоми за ситуацията, и отново го затвори. Едно от нейните малки котета полази към средата на стаята и се заигра с крачола на Архитекта. Той обаче не усети нищо. Беше застанал прав. Полуслепите му очи бяха насочени към мъждукащото кандило. От малкото параклисче иконата на Богородица го гледаше с умиление и разбиране.

Вдигна ръка и бавно се прекръсти. Въздъхна дълбоко. Колкото и да искаше, не можа да спре отронващата се горчива сълза. Тя се плъзна по бузата му, полетя надолу и капна на главицата на малкото, скимтящо и игриво коте.

Така, без предварителни подготовки, съвсем импровизирано, то бе кръстено на връх божия празник, Никулден.

УКЪО

„Всичко прекрасно на тоя свят идва и с известна доза мръсотия.“

Спомням си как, един стар приятел от време на време обичаше да казва, „Малките подробности изяждат главата на човек“. Сега като се замисля и ми се струва, че май е бил доста прав. Даже бих добавил, че нещата съвсем се усложняват и дори загрубяват, ако на човек му липсва чувството за хумор или пък не дай боже, си помисли, че всичко може да оправи по свой начин и тертип. „Да, ама не!“, би вметнал един стар наш политик от времето пролазващата демокрация. Такъв тип тутакси биваше класифициран, от страна на трудещите се и не трудещи се народни маси като „изправач на криви краставици“, биваше осмян, окарикатурен и най-накрая „отхвърлен от екипа“. И понеже става дума тъкмо за Укъо, ще поясним, че нещата съвсем не се развиха по всеизвестния и стандартен сценарии, а придобиха свой тънък, своеобразен и колоритен оттенък.

С няколко думи Укъо беше едно момче, отгледано и възпитано през петдесетте години на току що отминалия, изпълнен с катаклизми двайсети век. Навиците и мислите му бяха съвсем в духа на тогавашното време, тоест твърди „по сталински“. Недождането и мизерията в млада възраст пък го бяха превърнали в дребен, сух, изнервен и леко прегърбен индивид.

Няколкото прекарани хепатита така бяха подронили здравето му, че човек добиваше впечатлението че и най-слабия ветреца би го подхванал, издигнал и отвял в небесата без никакъв проблем. Тези преживяни несгоди обаче, така бяха закалили духа му, че го бяха превърнали в граблива хищна птица, която в критичния миг на хващане на жертвата бе готова да даде главата или част от перушината си но не и плячката.

Единствената революция която допусна да се случи с него през онова далечно време бе носенето на „забранения“, по идеологически съображения, американски панталон — дънките. Първите дънки които си беше купил обаче, вероятно са му били твърде широки тъй като в резултат на тази покупка му бе останал и един смешен и оригинален навик. Когато говореше развълнуван, а през повечето време си беше именно такъв, той свиваше ръце под прав тъгъл разперваше ги леко встрани и с лакти правеше опит да си повдигне панталоните. Ръцете му бяха дълги, с големи и широки длани и това вероятно доста сполучливо му е помагало в тая операция, но в практикуването на всяко упражнение си има мярка, а мярката вероятно е била загубена доста отдавна и сега е останал само празния и ненужен навик придаващ своеобразния колорит на личността.

Как бих могъл да го забравя!? Сякаш и сега го виждам да стои пред мен, дребен, мургав, леко прегърбен, обут в широки дънки над които леко се спускат полите на раираното, тясно, синьо сако, побелялата глава с ниско остригана коса и едни големи, черни, винаги учудено повдигнати нагоре вежди. Обичаше да влезе през вратата, да направи две-три крачки напред, да застане мирно и чукайки леко с токове на обувките и рязко изхвърляйки ръка нагоре, да викне „Хайл!“

Ще кажете, че Укьо е фен на Хитлеровата идеология! Ни най-малко! През онова време на култа към личността телевизия липсваше и единственото забавление на човек бе да иде на кино.

В кината обаче прожектираха нескончаемите поредици от филми за войната, където съветските разузнавачи като по правило майсторски „изработваха“ хитлеровите си противници. Спестените от закуска стотинки Укьо хвърляше за билети за кино и всичко което видеше там го попиваше като попивателна, а след това възпроизвеждаше със завидна емоция в подходящата за случая компания. Така че това „Хайл!“ си беше нещо като втория му отличителен навик, еднакво неизкореним като първия.

Интересно бе обаче да се чуят коментарите на хората които го виждаха за първи път. Първоначалното стъписване отстъпваше място на оригинално сътворените майтапи и клюки по негов адрес. Укьо обаче не се досещаше за тази реакция и откровено пуснатия майтапчийски лаф сериозно го засягаше и обиждаше.

Демократичните „реформи“ напоследък в българското общество доведоха обаче и до „демократична“ безработица. Нашият герой беше инженер със сериозна репутация в един военен завод и сериозен авторитет в неговия колектив. Сериозната му репутация често го извеждаше в задгранични командировки където твърдия му и непоколебим характер правеше още по-твърд имиджа на соцвоенния завод. Имаше случай когато само желязната му дисциплина и беззаветна почтеност го спасяваше от арабските лъжливи номера на купувачите на продукцията и физическото малтретиране от страна на мюсюлманските военни хунти. Да седне Укьо и да ти заразпраща приключенията си в Сирия или Мароко, ще слушаш, ще цъкаш и ще се чудиш как това дребно човече е оцеляло и още диша, но е така. Той не обичаше да лъже, само се увличаше във фантазии, чиято разлика някои трудно различаваха. Но какво да се прави!

Такъв си е Укьо, човек с чиста и безкористна душа с едни красиви мечти които ако ги чуеш и осмислиш ще осъзнаеш, че трудно биха се осъществили на практика.

Някъде в началото на „реформите“ Укьо беше изхвърлен от работа. Всичко стана с гръм и трясък по предварително подготвен сценарий от крадливите елементи на завода. За него това бе повече от стрес. Залиня, посърна, обедня. Шкембе чорбата която стана ежедневно му ястие, донесе и първия му хепатит. Четири месеца той със зъби и нокти се бори за живота си и най-накрая оцеля. Оцеля, но верен на своя принцип за ученолюбивост, през време на боледуването бе изчел всичко за тая болест в научно популярната литература и периодика. Безпаричието и студената зима на деветдесет и шеста му донесоха тежка бронхопневмония. Наложиха се да го лекуват в болница. Недобросъвестни медицински сестри му правиха инжекции с нестерилни игли и поради това хепатитът го повтори.

Укьо, без сам да го желае, бавно и безславно тръгна към умирачката. Мобилизира всичките си жизнени сили, изпрочете цялото философско наследство на Петър Дънов. Накара жена си да му носи от къщи всякакви билкови отвари и знахарски илачи които вземаше тайно от лекарите и накрая без и сам да знае как стана това, взе че оцеля за втори път. Оцеля но намрази вдън душата си думичката „демократия“. Тя се превърна за него в символ на хаоса, разрушение и човешкото погубване. Намрази и пияниците, защото докато се лекуваше в

болницата леглото до неговото непрекъснато приемаше и изпращаше индивиди поразени от алкохола.

Излезе от болницата слаб на вейка, олюляваш се, леко зашеметен и объркан. Погледна топлото майско слънце, въздъхна дълбоко и се заслуша в жуженето на пчелите.

„Какви свети душички!“ — каза си и предприемчивият му ум тутакси се насочи към една мисъл която без много задръжки постепенно узря и се превърна в пряка жизнена цел.

За няколко дни той събра отнякъде няколко стари шкафа. Разкова ги и след това с триона, рендето и чука ги преобрази в три пчелни кошера. Някой му подари малък рояк пчели и една пчелна майка. Речено — сторено. Укьо стана пчелар.

Жена му го наблюдаваше с любопитство и интерес, но от дългото семейно съжителство и опит се досещаше, че той си знае какво да прави и не му пречеше. Първата пчелна реколта го възроди. Една част от меда вложи обратно за храна на пчелите, а останалата част изяде с върховното удоволствие на изгладнял безработен.

Минаха три безработни години. Продажбата на мед и събирането и сушенето на билки не му носеха стабилен доход. В един знаменателен момент се появи свободно работно място във филиала на една държавна фирма и Укьо, влагайки безгранична енергия, знания и ерудиция успя да спечели конкурса за мястото. Това място бе всъщност за началник склад. Инженерната му диплома въобще не си пасваше с новата работа, но нямаше друг начин, трябваше да се работи за насъщния.

Всичко прекрасно на тоя свят идва и с известна доза мръсотия. Така стана и в тоя случай. Началник на Укьо се оказа един похотлив и тлъст всезнайко, който едва бе взел диплома за основно образование. Всезнайкото обаче бе лидер на властващата тогава синя, „демократична“ партия и това стана острия трън който ежедневно бе забит в чувствителната му пета.

Екипът на Началника беше един великолепно селектиран отбор от гуляйджии и пияници, комбиниран с даровити тесни специалисти по гешефта и кражбите. Банкетите и пиянските сбирки във филиала се вихреха до безкрай. Стотици литри държавен бензин се преливаха от фирмените возила в частните.

Материалите за строежите на фирмата по неведоми пътища сменяха собственика си. Укъо гледаше саир, стискаше юмруци, скърцаше със зъби, но мълчеше. В името на хляба и живота!

Дойдоха избори. Прекрасната, „демократична“ партия загуби безславно силните си позиции. Началникът се перчеше с властта си, но видимо бе посърнал. Един ден го повикаха в централата на фирмата.

За негово най-голямо изумление му връчиха заповед за уволнение. Неговият, отлично сформиран крадлив екип започна да го тресе птичия грип.

Сякаш планина падна от плещите на инженера-началник склад. Небето стана по-синьо, а въздуха по-свеж. Просветна му. „Имало значи справедливост на тоя свят, само, че идвала с родилни мъки.“ — каза си той наум и заживя с нови мечти и копнежи. Не очакваше онова което се случи.

Беше петък, по принцип — черен и лош ден! В такъв ден никога не му бе вървяло! Рано сутринта телефона от централата звънна. Секретарката му съобщи, че трябва да се яви незабавно при президента на фирмата. „Едва ли ще е за добро“ — каза си той и колената му леко, ама съвсем леко взеха да треперят.

— Хайде, впрочем! — нервно издекламира той с надебелял от притеснение глас. Да става каквото ще! На него предстоеше да го изживее. Съдбата си знае работата. Ум ли ще и даваме?

Облече си новото тясно, раирано сако. Постави във всеки от джобовете му по една носна кърпа, за бърсане на потта, защото беше горещо лято и замина за да се срещне с висшата инстанция.

Пристъпи плахо. Поканиха го да седне. Не посмя! Остана си прав. Запристъпва смутено от крак на крак. Чат пат захапваше с разклатения си кучешки зъб долната устна точно на онова мястото, където в събота го бе ужилила разсърдена пчела.

Всъщност, той бе готов за поредното уволнение. Опитваше се да вдишва бавно и дълбоко по съвета на учителя Дънов. Така мобилизираше самообладанието си за изслушване на „неочакваната“ или по скоро „очакваната“ новина, за поредното си уволнение.

— Значи така! Нещата при вас се развиват много лошо! — започна бавно и натъртено началството. — Пие се през работно време. Много се краде. Финансовите резултати са лоши. — Укъо кимна утвърдително с глава.

— Да, така е! — простена той. Какво общо имаше това обаче с неговата мижава длъжност?

— Обсъдихме детайлно фактите и стигнахме до следното решение. — продължи натъртено началството. — Решихме да те предложим за управител на филиала. Е, какво ще кажеш?

Това бе твърде директен и шокиращ въпрос към напатилия се човек, който през последните години, бе преживял, кошмара на задавящата мизерия с всичките му детайли.

Изпоти се. Бръкна в десния джоб за носната кърпа. За нещастие тя се бе омешала с някакви хартии и не успя да я извади. За да извърши свещенодействието на бърсането на обляното си в пот чело, се наложи да потърси резервната кърпа в левия.

— Ама аз...! Такова...! Мислех си...

— Зная, зная! Честен човек си, работлив. Спряхме се на теб. Е, какво? Ще приемаш ли?

Избърса потта си за втори път. Преглътна горчивата глътка, а душата му запърха като канарче над ароматно, червено цвете.

— Да си кажа право, не очаквах...

— Да! Да! Наистина отговорна длъжност. Но мислим, че ще се справиш.

— Четохме ти трудовата биография. Минал си през много огън и перипетии. Бил си добър ръководител. Ако ли пък те е страх кажи си, ще потърсим друг човек.

Самото напомняне за страха преобърна нещо в него, стегна го, мобилизира го, вдигна самочувствието му на човек с достойнство и здрава закалка.

— Добре, приемам! — изрече сякаш не на себе си и сънят продължи да се случва като в приказка на Андерсен.

— Радвам се за теб и вярвам, че ще се справиш. Патил човек си. А сега иди до главния инженер за да уточните задачите и подробностите по новата ти длъжност.

— Благодаря за доверието! Ще се старая! — само това можа да изрече Укьо в тоя сублимен момент и прекрачи, съвсем изпотен, обратно прага на големия просторен кабинет.

Новината, че Укьо ще става шеф на филиала, се разнесе със скоростта на тропичен тайфун. Болшинството от служителите бе

шокирано. Неизвестен благожелател от централата бе телефонираше услужливо и птичия грип започна втората си, още по-силна фаза.

Започнаха трескави коментари и криене на документи и факти. Много слабо познаваха този тих човечец, но и това което знаеха за него не говореше за хубаво, безоблачно и щастливо бъдеще. Беше въпрос на нюх и прещъпен усет.

И така, в една хубава слънчева утрин Укьо влезе тържествено в новия си кабинет, при всеобщ смут и объркване. Първият му декрет бе за телефонните разговори. Излязоха наяве шокиращи сметки за частни разговори. Виновните бяха привикани и им бяха връчени фишове за удръжки от заплатата. Какво ли щеше да последва? Най-лошото бе, че никой не знаеше какви мисли витаеха в остриганата му глава.

Вторият му неочакван ход бе да поръча една вътрешна финансова ревизия. При нея излязоха наяве стотиците литри краден бензин. Старият шеф непрекъснато сновеше насам-натам из филиала. Просто нямаше кой да го спре.

Авторитетът му беше все още силен, макар по принцип да беше авторитет на току що излюпен клиент на трудовата борса. Един след друг се появиха раздадените на роднини компютри, принтери и другия скъп инвентар.

Третият ход на Укьо бе да покани от централата на фирмата специалисти които да създадат ред и повишат техническото ниво на местните автоматизирани съоръжения. Закипя работа и нормален бизнес-живот в иначе до вчера заспалия филиал.

Минаха няколко месеца с новия началник.

А той, като всеки работохолик, продължаваше спазването на наложената с годините система, пет часа сън и деветнайсет часа работа.

Саботьорите, а такива бяха старателно отгледани и подготвени от стария началник, бавно но сигурно започнаха да се окопитват. В един момент, колкото и да беше унесен в работа Укьо осъзна че му се играе сложната игра „Немци в тил“. Пускаха се какви ли не слухове по негов адрес, петнящи авторитета и раняващи така чувствителната му и изнервена душа.

„Има още много да драпят с нокти, мамицата им...“ — заканваше се наум той и плетеше хитри ходове за разконспириране и разобличаване на реалните си или мними врагове. Животът

продължаваше в борба и в налагане на личния му ръководен подход, философия и мироглед. Филиалът заживя като люшкац се платноходен кораб по разбунените бурни води на Берингово море. Една свирка на капитана и кормилото се завърташе в желаната посока с неизбежното скърцане и прашене. Специалистите от централата автоматизираха съоръженията по последната дума на европейските и световни технологии.

Западналият до преди една година филиал, бавно и мъчително си стъпи на крака. Някои отговорни лица от централата дори започнаха да го сочат за пример. Трудовата дисциплина стана закон.

Любителите на чашката смениха тактиката, тоест смениха терена за запоите. Острият кучешки нюх на Укьо обаче не можа да бъде подведен. По незнайните пътеки на провидението, той набързо откриваше тайните места за сбирките. И тъй като всички събития се случваха в рамките на работното време и следователно незаконно, трима от най-дейните активисти на чашката изхвърчаха от работа по един лек и безметежен начин.

Законите са създадени да се спазват, нали? Поне така пише в трудовото и в наказателното право.

— Щом го пише, трябва да се изпълнява! — издекламирваше Укьо пред набързо сформираното събрание на филиала. Демонстративният урок с уволнението беше ефектен и респектирац.

Обаче...! У новия ръководител остана утайката на една горчилка от неудовлетворение и умора. Бавно и трудно той започна да осъзнава, че се е изправил пред висока и стръмна стена на съпротива, за преминаването на която едва ли щяха да му стигнат силите. Липсваха му младите години, младата енергия, младите пориви. Беше уморен и изчерпан. Оставаха му три години до пенсия и тежкия товар, с който се бе нагърбил бавно и постепенно стопяваше оскъдните му сили. Умората започна да се проявява на лицето му. Петте часа за сън се превърнаха в нула. Едно съвсем обезпокояващо и фатално число!

Както казва народа, „Едно зло не идва само“. Безсънието подрони здравето му. Зъбите му започнаха да се развалят и падат. В този важен момент Укьо направи първата си съществена грешка. Той реши да отиде на зъболекар.

Попадна на един стар и реномиран специалист. В малкото градче, неговият имидж беше висок и непоклатим. Поради това и

цените за услугите му бяха високи и непоклатими, сиреч два пъти по високи от тези на другите. Новата заплата на Укьо беше добра, но не и безгранична. В това се убеди само след два месеца, когато в резултат на скоростния, самоотвержен и бригадирски метод на стоматолога двете му челюсти отказаха да се съберат. Беше платил повече от шестстотин лева и при най-голямо желание да извика „Хайл!“ се получаваше една отчайваща и обезкуражаваща пародия на иначе твърдия поздрав.

Напсува на бърза ръка специалиста, дори го заплаши със съд и оня, ще не ще трябваше да му върне половината от парите. Другата половина отиде незнайно къде. Остана обаче фактът за съсипаните, изпилени до венците зъби и невъзможността да хапне любимите си кебапчета и викне любимата си дума.

Стоматологът бе сменен тутакси със стоматоложка, която за повишен хонорар се зае да поправя грешките на колегата си. Що упойки бяха, що изпиляване, що вадене на качествени допреди няколко месеца зъби беше, загуби му се края.

За първи път през своя борбен живот, Укьо го обхвана истински страх. Страхът беше в опита му да се усмихне на човека с когото разговаряше. Туряше ръка пред лицето си, уж опитваше да скрие някаква недобре оформена мисъл и фъфлеше ли фъфлеше. Мъка...! Ама мъка на каквото му се казва, обхвана иначе куражливия инженер.

Беше началото на китна пролет. Във всяко начало на месеца шефовете на филиали идваха за да се отчетат във централата на фирмата. Специалистите по автоматизация се бяха събрали на малко тържество. Бяха им купили нов компютър. Като всяка скъпа и чуждестранна вещ, така и тая трябваше да бъде полята за здраве и дълговечност.

Точно в тоя интересен момент, техния стар приятел Укьо, избирайки скъпоценната пауза между две съвещания, неочаквано реши да ги посети, за да изкаже уважението и сподели душевните си мъки.

В един приповдигнат от веселие миг, вратата на лабораторията се отвори и в рамката и се появи техния стар познайник.

Той направи две тържествени крачки напред, застана мирно, изпъчи се, вдигна отсечено ръка напред и нависоко към тавана и извика тържествено „Файл“!

Това взриви атмосферата. Избухна невъобразим смях. Някой от множеството стана и го прегърна развълнувано. А той смутен, не съзнаващ напълно причината за смяха им, постави по навик ръка пред устата си и издекламира по своя необичаен и твърде интересен начин.

— Мамфка им докторфска...! Фамилията им фсте рафзгоня!

АДИОС МУЧАЧОС

Какво може да се прави в една студена и мъглива, февруарска, петъчна вечер освен да се иде на пазар и да се закупят продукти за почивните дни. Лампите по зеленчуковите сергии вече са запалени. Мръзнеците продавачи потропват с крака от студ и оглеждат всеки минаващ индивид с надеждата, че ще се спре край тях и ще си подбере нещо от отрупаната с плодове и зеленчуци сергия. Те са готови да свалят драстично цената само и само да приберат и последните оскъдни левчета на любопитния и да се оттеглят на топло и на заслужена почивка край разпалените печки или електрически радиатори с чаша чай или кафе в ръка.

Ровех с ръка в един полиетиленов чувал с парников спанак когато някой ме потупа по рамото. Беше Росето, мадамата със седемте дипломи по дизайн и готварство от тайфата.

— Ти защо не идваш на сбирките бе, приятел?

— Ами...защо...? Знам ли? — измрънках колебливо и смигнах на продавача да ми мерне едно кило от зелена витаминозна шума. — Тази вечер ще има ли сбирка?

— Разбира се! Хайде с мен! Ама не се дърпай де... Доста отсъствия си направил и вече хората започнаха да ти забравят физиономията. Какво става с теб? Къде се загуби?

— По командировки бе жена! Нали знаеш, че обикалям нон стоп селата на окръга. Такава ми е работата. Сега си рекох да купя нещо евтинко и диетично та Мариянчето да сготви за събота една оправяща талията манджа.

— И се спря на спанак! Ще ме убиеш, ти! Ще ме убиеш! Хората се тъпчат с луканки и свински специалитети а ти вегетариански го даваш. Да не си станал французин? Френски манджи ли ще ти готвят? Половината тайфа учи езици. За какво ги учи и аз не знам, но като те гледам, ти май клониш към френския.

— И майтапа ти иде отръки, бе Росе, не само манджите... — Засмях се на глас и протегнах ръка да платя на продавача закупената

стока.

— Още трийсет стотинки, господине! — обърна ми внимание на реалността продавача. — Както обикновено, беше си добавил своите двеста грама отгоре към пожеланото количество.

— Отиваме бе бижу! Отиваме! Само се чудя как ще мъкна с мен тая чанта със спанак.

— Хайде, хайде! Не ти е сефте. Домакина му с домакин! Последният път дойде с цял пакет скумрия, та тайфата се усмърдя на море!

— И това ли помниш! Да не ти пада човек на погледа и езика!

— Летс гоу, бой! Летс гоу! — премина на английски Росето. Явно искаше да се изфука, че учи тоя така моден напоследък език.

Ако някой не знае, ще поясня, че мястото за сбирките на тайфата бе едно задимено кръчме, което обкичваха с името „Клуб на научните дейци“. Намираше се в етнографската част на града, в мазето на една стара градска къща, приватизирана и прилично от ремонтирана. Там наистина бе уютно. Стените измазани с вар, бяха окичени с подарени гравюри от местни художници. Край разгоряла се камина се мъдреше малка каручка пълна с едро нацепени дърва. В една ниша се открояваше икона на някакъв неуточнен и неясен за клиентите светец. Два три наниза от сушени чушки и чесън допълваха обстановката.

Както във всички подобни места, гъсти облаци цигарен дим допълваха и без това задушевната атмосфера.

Чевръста сервитьорка, с пищни и неотразими форми се въртеше около масите и разнасяше купички с битово приготвен качамак, препечени наденички, гряно червено вино и какво ли още не. Спираше до някоя маса, вземаше поръчката, потупваше някой от редовните клиенти по рамото, засмиваше се кръшно, по селски и продължаваше нататък. Абе, идилия! Най вече за мераклии, хронично страдащи от домашна скука, от ревнива жена или разглезени деца.

— Охо-о-о! Кого вижда окото ми! — Провикна се Тишо от ъгъла, където беше нашата, запазена маса. — Ако не беше Росето май нямаше да дойдеш, а? Стар мерак брей! Пита ли Мариянчето по Джи Ес Ема, че ще отсъстваш един час?

— Не си остави адета, ти! Ще вземеш да ми извадиш дума и виновен — не виновен ще се чудя как да гася чергата.

— И спанак е купил нашия! Да не ставаш французин? — повтори сентенцията на Росето новия тартор на тайфата. — Хей Муцка! Я дай един качамак и едно гряно вино на тоя френски аскет, да му пламне кръвта и да му се раздвижат желанията. Гледай, гледай! Гледай го бре-е-ей! Петнайсет минути е „Стенд бай“ и зяпа ли зяпа картините. Наш Жоро, бре! Не се ли сещаш? Записа курсове за „оценители на имоти“ и сега гледа и оценява.

— Човекът може да обича изкуството! А ти му вадиш дума! Какъв е тоя лаф бе Тишо? — присвих наивно и присмехулно очи.

— „Стенд бай“ ли? Ти не си ли учил английски? „Стои и чака да го викнат“ ще рече. Учи езици е-е-й! Да не останеш прост. Хората с два езика пари направиха, в чужбина заминаха и децата си изучиха. Аз сега съм на тема „Релакса“. Това е компютърен курс по английски. Само десет лева дискчето.

Купуваш слушалки и на служебния компютър през свободното време говориш с банкови служителки на родния им език.

Гледаш виртуалното маце, повтаряш след него като папагал и една графика ти показва дали си произнесъл правилно думата. Така е! Какво ме зяпаш? Започвай да учиш, че не се знае дали след приемането ни в Европа ще остане и един българин тука. Циганите вече започнаха. Нали са полиглоти. Само да ги почерпиш с бира и кебапчета и ще ти заговорят на всякакви езици. — Тишо изпружи крака. Запали нова цигара, смукна дълбоко дим, наклони назад глава и бавно го изпусна на правилни кръгчета към опушения таван. Беше цар на тоя жест. Сякаш се бе родил с цигара в уста. Пустия му Тишо!

— Накъде сме през тая неделя? — запита Росето. — Май не сме ходили скоро към Пършевица! Оня ден като сви лютия студ си казах: „Какво ли щеше да стане ако бяхме някъде под Превала. Вълците щяха да ни изядат. Такъв студ беше че не можеше да си измиеш лицето на открито. Ще ти се обледи физиономията.“

— Ами аз какво да кажа! — подхванах интересната тема. — закъсахме с джипката в едно криводолско село при минус 26 градуса по Целзии. Полето белееше та чак искреше. Погледнеш напред, а сякаш хиляди малки слънца ще ти ослепят очите. Слънцето свети едно ярко, та чак те заболяват очите. Не усещаш стъпалата си, вкочанени и обледени. Парното на колата не се чувствава.

По едно време двигателят захърка и спря. Наоколо, сняг до колене. Слязохме да видим какво става и егати... — Спрях разказа за да засиля интереса. — Счупил се някакъв лост... Шофьорът псува, а ние потропваме с крака и се опитваме да си дадем кураж. Гледам аз полето и какво виждам, вместо сняг — тънки ледени иглички. Всичко покрито с малки, ледени кристали. Като ги погледнеш с гръб на слънцето, светят като малки звезди. Такъв студ беше!

Не бях виждал такова явление. Добре че водача му работеше Джи Ес Ема. Потърси началника и след един час дойде влекача и ни измъкна от преспите. Съвременна комуникация! Два дни след това не мога да се стопля.

— Симо, бе? — обърна се към мен Мирон. — какво е това Ем Пе Тройка?

— Защо? Какво ще правиш с нея?

— Ами вчера минавам по Стъргалото и един субект, разтворил една сергия на улицата, наредил едни дискове и пресипнало се провиква. „Продавам Ем Пе Тройки!“. Спрях аз да видя какво е това, а той ми обяснява че има към двеста Ем Пе Тройки. Били страшна работа. Гледам го и не мога да разбера бъзика ли се тоя човек, какво ли...?

— Ами че аз на компютъра ще му направя за една минута петстотин Ем Пе Тройки!

— А стига бе!

— Така е! За две минути — хиляда!

— Ами хайде да правим бизнес тогава бе! Като му кажа на оня хитрец и ще откачи. — умъдри се Мирон и ме загледа напрегнато право в очите.

— Това е музика бе тъпак! — разсея напрежението Тишо. — Човекът иска да ти каже че ще ти запише диск с музикални файлове. На тях им казват Ем Пе Тройки.

Сякаш отгатнала насоката на разговора ни, сервитьорката изчезна за минута и над главите ни от малката тонколонка се разля страшното парче на Крийдънс Ривайвъл — „Изгрява лошата луна“. Тишо, на когото това бе любимата музикална банда, щракна с пръсти и запя на глас. „Виждам как лошата луна изгрява... но при мене пич, да знаеш, засега всичко е наред...“

Тайфата се развесели. Какво нещо е музиката, и при това пусната на момента и на място. Муцка си знаеше работата. Познаваше ни навиците. А сега чака да викнем по още едно грянно вино. И май позна...

Големината на тайфата бе променлива, в смисъл, че постоянно някой идваше, а друг си отиваше, но имаше едно постоянно число, числото осем. Вкусовете бяха най-различни като хранителни и музикални предпочитания. Основната тема обаче бе една, предстоящия съботен или неделен туристически излет.

Носеха се туристически карти справочници, фотографии направени от някой добър или не дотам добър фотограф. Коментарите бяха винаги оживени, придружени от леки, с интелигентен нюанс спорове. Решенията за предстоящия излет се вземаха единодушно и се изпълняваха с ентузиазъм. Ще питате какви бяха членовете на тая тайфа? Ами, предимно самотни хора от двата пола, социално или не дотам социално осигурени, с минимални лични ангажменти и специално и силно влюбени в природата и туризма.

Ето и сега, виждам как Генчо се е навел към Галето и обяснява особеностите на прехода от Мальовица до хижа „Иван Вазов“. Липо пък напрегнато следи движението на устните на Росето. Той е полуглух и трудно произнася някои думи.

Катето пък се е втреничила в недопитата си чаша с чай и разсеяно тръска пепелта от почти изпушената цигара в пепелника рекламиращ напитката „Кока Кола“.

Жоро е някак уморен и мълчалив. От време на време се включва в някой и друг разговор, но в останалото време мълчи. Има си грижа човека. Гледа болен баща на легло.

— Симо, все се канех да те питам. Имаш ли добър Интернет? — обърна се Генчо към мен. Имам записан един нов сайт за туристическа екипировка. Да мина някоя вечер да го видим. А и да ми покажеш как се работи с тоя Интернет, че само срамувам пред колегите.

— Нямаш проблем! Само кажи кога и ще го направим. Но се иска да поназнайваш английски. Как си с него?

— Хей това ми е кусура! Учил съм френски. Ще купя един речник и самоучител и го започвам.

— Сестра ти какво, научи ли италианския?

— Учеше го, но спря и сега мина на гръцки.

— Хайде бе! Да не става преводачка?

— Проблемът и е, че работата за Италия се блокира. Отвори се друга, за Гърция. Една фирма търси жени за гледане на болни. Кълве гръцкия та пушек се вдига. А ти? Не учиш ли някакъв език? — хвана ме неподготвен Генчо. Поусмихна се лукаво и присви очи.

— Стар съм за учене на езици вече, пък и за никъде не се каня да заминавам. — Как можех да кажа че следя телевизионните курсове по испански. Щяха да ме скъсат от бълзник.

— Гръцкият е труден за българи! Опитвах го, но се отказах. По ми допада френския. — подхвърли своето мнение по темата Галето. Аз без него съм като без ръце. Нали уча учениците на него? Това Химията, Математиката, всичко при нас е на френски. В някои отношения и Литературата ни е френска. Езикова гимназия, така е... На празника на гимназията, оня ден, звучаха песни само на Джо Дасен.

— Бонжур, мадам! Коман са ва? — завалено продума полуглухия Липо.

Галето се засмя весело и му каза нещо доста бързо на френски, при което той се опули и изчервя.

— Къде се буташ и ти по езиците бе човек? Има си хора и за езици... — пошегува се Тишо. Их хабе нихт ферщеен!

— Браво! Бра-а-во! Изръкопляска Петьо! И Тишо проговори на чужди езици! Ти да не би от екскурзиите до Австрия? — Това пък бе слабото място на Тишо. Всички знаеха, че основното му занимание е прекарване на стари автомобили от Германия и Австрия. Изчезне за около две седмици и след това събира тайфата за черпене. Явно падаха добри пари от тези негови екскурзии.

— А ме дзаноте са. Ке сплендидо ке ломбра. Ма нон ворей ке ту... — смеейки се добави Генчо. — Сега вече всички заръкопляскаха. В тая студена и мъглива февруарска вечер, непринуденото езиково настроение бе здраво обхванало тайфата.

Муцка, сякаш отгатнала момента, изчезна за момент и от тонколоната дрезгаво запя Адриано Челентано.

В тоя момент се чу хлипане. Искрето се бе заляла в сълзи. Настана тишина. Всички се обърнаха към нея. Галето стана от стола си, доближи момичето и го прегърна. Погали я по тъмните къдрици. Знаехме за какво плаче. Преди шест месеца изпратихме стария тартор на тайфата, Емо. Смъртта му стресира всички ни. Беше покосен от

инфаркт и никой не успя да му помогне. Просто нямаше никой край него, когато се случи. Двамата с Искрето имаха силен и емоционален роман. Адриано Челентано бе любимият им певец. Когато се съберяхме в някоя планинска хижа от малкото му касетофонче все негови песни звучаха.

— Симо, как ще готвите тоя спанак дето си го купил? — обади се Катето. Тайфата се заслуша, защото кулинарните теми бяха нещо популярно при нашите сбирки. Ако някой не знае, ще поясня, че туризъм и кулинария вървят ръка за ръка.

Когато се направи туристическата софра, на тревистата поляна или на хижарска маса, настъпват най великите мигове за всички. Представете си една голяма покривка и трийсетина най различни специалистите разположени на нея. Всички са насядали в неправилен кръг и всеки започва да хвали своя специалитет. Идилия! Като ти се наложи да опиташ нещо, ставаш и отиваш до другия край на софрата, стискайки едноличната вилица или лъжица в ръка, протягаш се и опитваш, без при това да изпиваш никакво неудобство. Туристическата банда е една свободомислеща и доста отворена дружина, така че представете си ситуацията.

Аз, като отлично осведомен индивид в това отношение, започнах надълго и нашироко да обяснявам процедурата по готвенето на спанака. Все едно че аз щях го готвя. Всъщност щеше да го готви Мариянчето, но за да няма одумки трябваше да по фантазирам на готварска тема. Ако се случеше да сбъркаш нещо по описанието на пропорциите или технологията, ставаше шоуто. Ама какво да ви разправам. Трябва да сте на нашите сбирки за да разберете и усетите атмосферата.

— Най-напред се измива спанака, че може да има в него доста пясък. — започнах колебливо.

— След това се нарязва на ситно и се поставя да ври в дълбока тенджера с три пръста вода на дъното. Ама да не го сложите цял. Нарязва се на средно едри късове...

Тъкмо се бях увлякъл в обясненията когато входната врата се отвори и сред кълба от пара и мъгла се появи Ванчока. Видът му недвусмислено говореше за алкохолно почерпване. Беше се ухилил широко и с една завалеща се походка се запъти към нашия ъгъл. Всички знаеха, че е безработен. Намираше случайно работа, но в

повечето време гладуваше. На туристическите походи тайфата го хранеше и затова присъствието му бе редовно. Беше ерген, обаче със собствен апартамент, който му бяха оставили родителите преди да се преселят в рая. Тежко и жестоко го друсаше мизерията. На такива хора както се казва всичко е простено. Ние го знаехме и бяхме готови да му простим малките случайни прегрешения.

— Платих! Платих бе, чувате ли? Платих! — смеейки се извика Ванчока.

— Какво си платил бе? С какво? — безцеремонно го засече Тишо.

— Платих на една за да ми направи свирка!

— Ти си ненормален! — процеди Росето. За такива неща хвали ли се човек бе?

— Сякох едни дърва на един. Взех двацет лева, а после любов без презерватив!

— Те това е мъж! — тупна по масата с длан Петьо.

— Бъзика се! Познавам го! Тоя го е страх от жените! — усъмни се Тишо.

— Ти си ми най-добрия приятел! — отсече Ванчока залитна и прегърна Тишо. — Позна бе! Позна! Не съм бил с жена. Купих едно кило кръчмарско вино, половин кило пушени свински бузи и като му седнах... Напрасках се брат както не съм ял от две години. Олекна ми на душата и на главата... Е-е-е-й, Живот! Бре-е-й майка му стара, те това е живот! Да се наям един път и аз като хората!...

Тайфата някак гузно се умълча. Аз видях, че настроението се поляризира към социалната тема и побързах да платя и да се приготвя за тръгване. Просто не обичам да говоря за политика, нали разбирате. Когато някой заговори на тая тема се нервирам и се сещам и за собственото си положение. Станах и навлякох шубата. Чантата със спанак ме чакаше окачена на закачалката.

— Къде тръгна бе Симо? — обърна се към мен Петьо. — Много рано се оттегляш! Още не сме започнали същността на дискусиата. Не разбрахме, в неделя идваш ли до Пършевица или ще клинчиш? Вече пишем черни точки да знаеш, за оня дето отсъства.

— С вас съм бе, не е ли ясно? И ще сипя в една купа от спанака, за да го опитате. Но да си призная няма аз да го готвя. Мариянчето му е майстор на добрите манджи.

— Ха така! Браво! Обичам хората дето казват истината! — засмя се Росето. — Ами покани я и нея. Нищо няма да и стане от една разходка. Студовете вече свършиха. Само дето ще има доста кал, но тая кал може да си я хване и в градината. Хайде де...

— Тя не може да ходи по излети. Дюстабанлия е. Пък и има кокоши трън на дясната пета.

— Имам страхотна рецепта за лечение на кокоши трън. — уточни Тишо.

— Няма да стане! Познавам си аз човека. Не настоявайте! Адиос мучачос!

— Айде-е-е! Тоя пък проговори на испански! А лъже че му е минало времето за учене на езици. Да не му вярвате! Чувате ли? Да не му вярвате!...

Аз се усмигнах под мустак, навлякох плетените си черни ръкавици. Бях ги носил вече четвърта зима. Преждата беше почти изгнила. Една симпатична дупка се бе появила на левия ми палец. Не беше твърде голяма но достатъчна, че да ми напомни за моментния ми социален статус. Опипах я внимателно. Палецът ми се опита да се скрие вътре в ръкавицата, но не успя.

Махнах усмихнато на тайфата с ръка и излязох навън, където без много колебание, мигом ме обгърна студената февруарска мъгла.

СТРАСТИ ПРЕД ЗАДУШНИЦА

Когато се събудя сутрин, случва се да си задам въпроса, „Как ли ще мине днешния ми ден?“. За съжаление почти никога не отгатвам. А вечер, когато дневните събития безвъзвратно са се търкулили назад във времето си казвам, „Какво си мислех, а какво стана?“. Дори и съновника, инсталиран на стария ми компютър, като по правило не отгатваше. Нищо, че е последна версия.

Абе, най-добре е да не се правя на ясновидец! Каквото си е писано, както казват старите хора, това ще стане. Само трябва да съм готов за него. Да съм готов ли...? И таз добра! Такъв кутсузлия съм, че събитията винаги ме хващат неподготвен.

Неудобно ми е да си призная, но от години съм влюбен в една жена. А тая нощ я сънувах. Като се събудих, май беше към четири сутринта, втречен в тъмницата си казах, „Тук има поличба!“. Точно така си казах. Повярвайте ми! И като не можех повече да заспя, пуснах телевизора. Това е старият ми номер. Безсъницата я лекувам с гледане. Гледам, гледам щуротиите на нощните ни програми докато ми дойде съня. Но тая нощ...

Знаете ли какво стана? Без майтап! Видях я по телевизията. Даваха документален филм за нея. Даваха филм за „моята“ Мелани. Къде е родена, как е израсла, кой е баща и, коя е майка и, и така нататък. Излишно е да споменавам, че мигновено се разсъних. Че как мога да изпусна филм за нея?

Опулих ония ми ти зъркели и се превърнах в слух и трепет. Картините минаваха една след друга пред очите ми. Виждах я като малко момиченце със златисти косици, като девойка в колежа, като статистка в първия си филм. В тоя момент ми се прииска да съм там, в далечния Лос Анжелис, да съм домашния и прислужник, да и нося чашата с портокаловия шейкър и едрите бучки лед в кристалната чаша. Да я съзерцавам...

Май ви слисах, нали? Няма грешка! Влюбен съм в една от най-красивите, поне за мен, задокеански актриси, със страхотното и

готиното име Мелани. В един речник прочетох какво означава думата, „мелон“. Било пъпеш. Глупости! Кой ще кръщава такава хубост с името на любимия ми летен плод?

Филмът вървеше като по ноти. Точно такъв какъвто си харесвам. Не криеше нищо, дори и това, че животът и тече с низ от разочарования и покрусни. Също като тоя на Мерилин Монро. Дано не си отиде като нея! Вземала наркотици, пиела прекалено алкохол. Тая мила душица! Но защо? Такава хубавица! Чак сълзите ми потекоха, признавам си. А колко награди е получила! Какъв живот! Боже господи! Какъв живот!...

Небето зад прозореца вече светлееше. Филмът отдавна беше свършил, а аз гледах тъпо телевизионната реклама и не можех да разбера дали съм тук, в мизерното си жилище или в Лос Анжелис.

Ако искате вярвайте, но копнежът да я видя повторно избуя като вулкан от лава. Нямах да имам покой тоя ден ако не я видех. Може да не знаете, но при цялото си мизерно съществуване, когато дори нямах хляб за трапезата, правех възможното и невъзможното да си платя сметката за интернета. Би било отчайващо жестоко да ми отрежат и тая жизнена комуникационна връзчица със света.

Така че сега, и начаса, трябваше да стане, трябваше да включа компютъра и да видя „моята“ Мелани. Да ида виртуално чак до Лос Анжелис и да я видя.

Сънят отдавна бе отлетял. Мъгливият ноемврийски ден надничаше през прозореца с хапещия си студ.

Някъде по коридора на кооперацията ранобуден съсед се закашля, тропайки тежко по стъпалата. Седнал на твърдия стол, треперещ от утринния студ, чуках с настървение по клавишите. Ето я! Един, и още един, и още и още... Сайтовете за нея бяха безброй. Сама със слънчевите очила. Заедно с Антонио, настоящия и съпруг, с него и двете си дъщери. Колко много фотографии... И все усмихната с оная, малко изкривена, но толкова мила усмивка. И умора... Каква умора се четеше по лицето и. Всяка година е награждавана, „Златен глобус“, „Грамми“ и какво ли още не... Записвах фотографиите, даже направих и папка с името „Мелани“. Милата! Колко е сладка!

А ето го и сайтът и. Нейният сайт! Разкошна работа! Колко ли е платила за него? Много врати, цветя, и пак врати. Чукнеш с мишката и чуеш нейния глас. Прочетеш нейните мисли. Как се е борила в

живота? Кой са били духовните и опори? И накрая един разкошен скрийнсейвър. Давай нашия... Написах си там всичките данни, дата на раждане, улица, номер, апартамент, каквото искат това написах. Имах надеждата, че ще получа имейла и. Напразно! Програмата пусна само един екзе файл и туйто.

Все пак е нещо! Когато си оставиш компютъра на мира, след няколко минути се явява Мелани. Подпряла е брадичка, усмихнала ти се е мило, загадъчно, а една лупа обикаля и увеличава всички детайли от лицето и...

— Ще закъснееш за работа! — прекъсва мечтанията ми госпожата.

— Хей сега! Тръгвам! — отговарям сепнато. Обличам се набързо и излизам в мъгливата утрин.

Студено е. Влагата се стеле навред. Асфалтът под краката ми е мокър. Клоните на дърветата чернеят натежали от капките роса. Под тънкото ми дънково яке се провира хапещия студ. Настръхвам зиморничаво. Трябва вече да го сменя с по-топло, кафявото с велурената яка. Работната ми чанта ме тупа ритмично отзад в такт със забързания ми ход.

Някъде далеч напред залайва куче. Бялото комби на „баничаря“ е спряло зад павилиона на Соня. Задната му врата е отворена и от него лъха аромата на прясно изпечени закуски. Вляво на кръстопътя, през гъстата мъгла, като привидение прибягва кльощавата фигура на Къоравата. Това е кварталната ни кучка. Тръгнала е някъде по свои цели, гладна, премръзнала, озлобена. Впрочем тя винаги си е озлобена от мига когато след жестокия побой изгуби дясното си око. Кой ли беше тоя комплексар който я е бил? Никой не разбра. Но слепотата и си остана, а с нея и таената към хората злоба. Тя избуяваше в ранните или вечерните часове когато най-много я мъчеше глада. Хвърляше се безпричинно, най-вече на възрастни и деца. Изчакваше ги да отминат и се хвърляше отзад. Беше бита много пъти заради този и навик, но никой не можа да я отучи от него.

На моста, на железопътния прелез е оживено. Тировете профучават един след друг в посока за столицата. Изчаквам да се изнижат и преминавам. Трябва да глътна сутрешното си кафе, защото клепачите ми въпреки влажния студ натежават. Дрямката започва да ме наляга тъкмо в тези часове преди началото на работния ден. Всяка

сутрин спазвам традицията. В зеления павилион, досами службата, правят хубаво кафе. Господжата е любезна, поздравява, усмихва се и точи кафявата ароматна течност в чашката толкова колкото си пожелаеш. И сега когато ме вижда, бодро пита: — Дълго ли? С две захарчета?

— Дълго! — отговарям усмихнато и се зазяпвам в подредените апетитни закуски. — А към него можете да добавите и една баничка.

Изброявам стотинките, изсипвам ги в кристалния пепелник и зачаквам търпеливо. Кафето е такова каквото го обичам, сладкогорчиво и ароматно, а баничката, добре препечена и с много извара. Какво ли му трябва сутрин на човек за да е щастлив денят му? Така се казваше май в една реклама за бира.

Пристигнал съм тъкмо навреме. Колегите ми се точат нагоре по стълбището. Поздравявам някои от тях, други отминавам мълчаливо, според човека. Отключвам вратата, хвърлям чантата на работната маса и отварям широко прозореца. Старият мокет е влажен и помещението мирише на мухъл. Как не се сетих още в къщи да ида до тоалетната? Оставям чашката с кафе на масата и се запътвам към споменатото помещение. Красиво е, облицовано, със зеленикав мрамор. Някой досетливец е лепнал над писоарите лист с надпис, „Пуснете водата!“. Ще я пусна разбира се, само да си свърша работата. Заглеждам се в луминесцентната лампа. Тя мига анемично. Стартерът е за сменяване, отбелязвам на ум. Нали съм професионален електротехник.

В тоя миг Джи Ес Ем-а настоятелно запява. Как може да ме безпокоят точно тук! — мърморя недоволено. Присягам се, откопчавам калъфа където се крие и вреци техниката и със свободната ръка я долепям до ухото си.

Тете-е-е! — кресливо занарежда свадливата ми леля. — Да идеш и да купиш жито! Ама да не забравиш, че утре е задушница. Най-голямата задушница е, арахангеловата. Баба ти нали знаеш колко набожна беше. Ще се преметне в гроба ако не отидем да я поменем.

— Добре бе тете, ще взема! — отговарям най-убедително, а на ум ръмжа недоволено.

Докато говоря, в тоалетната се шумгува Боби — охраната на труда. Той всъщност е най-вежливият човек в службата.

Десет пъти да те срещне по коридора и десет пъти ще ти каже „Здравей“ или „Добро утро!“, според случая. И сега бързащ,

пристъпящ напрегнато от крак на крак, казва задължителното си „Добро утро!“ а след това и вълнуващата го новина.

— Колега, да знаеш, че шефа няма да разреши болничните ти да минат за трудова злополука! — Новината ме заинтригува. С усилие, вършейки двете работи, се нагърбвам и с трета. Започвам разговора с Боби.

— Защо бе, човек? Кой от двамата шефове, малкия или големия?

— Не малко пакетче, а голямо пакетче жито. Ще вземеш по-голямо за да има да разнесем и по комшиите. — нарежда леля ми. Големото струва лев и десет и ще го вземеш от магазина „Нон стоп“.

— Добре де ще го взема! А от Била-та може ли да го взема? Вчера я откриха и казват, че там било най-евтино.

— Как ще си вземеш болничния! — не разбрал за какво говоря, ме прекъсна Боби. — Не се мяркай пред шефа, че ще стане по-зле. Съгласи се да ти се плати, на осемдесет процента от заплатата, но може и да не получиш нищо. — Той потропва на място, явно нуждата му даваше зор.

— Ей, не оставяте човек да се изпикае на спокойствие. — сопвам се и затварям Джи Ес Ем-а. Боби се шмугва в усамотяващото помещение и започва тъй чаканата облекчаващата процедура.

Сутрин до осем и половина тече оперативката. Ако се мерне човек в стаята на малкия шеф значи е постъпил съвсем неразумно. Малкият шеф всъщност е нашето, в частност и моето, големото „да“ и „не“. Иначе не е лош човек, при положение че не го хванеш в лош амин.

Изчаквам да мине нормално допустимото време за оперативка и чукам на вратата.

Трябва да докладвам за резултата от вчерашната си командировка. След твърдото като сталинска реч „влез“ се шмугвам във светая светих.

Шефът бе на кеф. Беше точно до тоя момент докато не започнах да обяснявам за взетата от фирмата фактура.

— Абе ти наказание ли си търсиш! — внезапно намръщен се облещва към мен. — Как може да вземаш фактура на името на генералния? Обясненията ти не важат. Кой се е обаждал от тук да се пише фактурата с неговото име ли? Който и да се е обаждал ти си

длъжен да направиш собствена проверка. Не си изпипал нещата професионално.

Мълча и преглъщам буци. — Ще ви накаже и двамата! И двамата сте виновни! За кой ли път ще ми сервираш детски номера? — Какво да кажа?

От опит зная, че най-добре е в такива експлозивни моменти да си мълча. Дори да съм невинен, пак ще ме изкарат виновен. Така е тук. Щом си изпати малкия шеф, по веригата започват да патят повече онези, дето са надолу след него. А моя милост, като последна брънка просто си изгаря като карнавален фойерверк.

Денят тече все в същия ритъм, макар да е петък, пред задушница. В края на работния ден комуникационната ми техника отново заврещя. Кой ли пък е сега? Оказва се Муцка. Коя е Муцка ли? Ами една любов от пръв поглед от времето на диско музиката, когато още не беше омъжена.

— Домъчня ми за теб! Кога ще те видя? Сънува ли ме нощес? Кажй де, защо мълчиш. — Защо мълча ли? А има ли за какво всъщност да говоря? За съня, за фактурата, за утрешната задушница, за безпаричието, за какво друго...?

— Сънувах те разбира се. Цялата нощ! И само теб сънувах! — галя с лъжите си ухото на Муцка, а тя се разтапя, разнежва и размърква.

— Да идем да видим оня новия магазин след като ти свърши работата? Всичко живо се извърви да го гледа, а аз още не съм стъпвал там.

— Много си изостанал! Аз вече ходих и то два пъти с моя дребен син, компютърджия, дето не ще да учи. О кей! В пет и половина пред Била-та. — Спретва ми набързо една среща Муцка и затваря телефона.

Часът е пет. Край на работното време е! Нарамвам чантата, нахлупвам бейзболната шапка и тръгвам. Само да не забравя да купя жито от Била. — мърморя си.

Този път, за разлика от други, Муцка е точна. Мила си е главата. Косата и е бухнала в едни разкошни, едри, черно боядисани къдри. Усмивва се дяволито и ми стиска ръката.

— Какво ти е бе? Какво си се намусил? Ще вземеш да ми развалиш настроението.

Няма да и го разваля, какво говори. Попипвам звънковите левчета в джоба си. Дали ще ми стигнат? Чувал съм, че в тези магазини е много скъпо.

— Ще те водя да видиш един щанд, главата да ти се замае. Но няма да вземаш от жълтите, фирмените торбички, че за тях искат по трийсет стотинки.

Новият магазин се оказва наистина нещо блестящо и красиво. Като всяко ново нещо. Брей! И Европата се пресрами да дойде до нашето скапано градче. Какво да видя, щандове, стока, шашардисани граждани и пак щандове и пак стока! Накъдето и да се обърна, все стока за ядене! Муцка снове като опитен лоцман между рафтовете, опипва това онова, след това се обръща за да види реакцията ми, но като не забелязва нищо съществено продължава нататък. Едва смогвам да я настигна. Вниманието ми се отплесва към щанда с полуфабрикати. Там се мъдри голяма тава с кюфтенца. Те са току що изпържени и неумолимо, като магнит привличат гладния ми поглед.

— Само за ядене мислиш! Ела де, ела да видиш нещо.

— Нещото се оказва рафт с най-разнообразни кутии от кафе и чай. — Нали искаше да си купиш зелен чай? Ето, избирай! — Тя прехвърля през ръцете си няколко луксозни кутийки от чай. Моя милост обаче следи с любопитен поглед не стоката а табелката с цената.

— Мерси! — казвам. — Друг път ще си купя. Сега трябва да взема един пакет жито, че утре било задушница.

— Жито ли? — Муцка не може да повярва на ушите си. Заглежда се недоумяващо в омърлушената ми физиономия. Пред такова изобилие от бляскава стока мъжката и компания говори за жито и гробища. — Абе ти нормален ли си? Остави бабичките да си купуват житото. Погледни! Виждал ли си кафе-мока. Май само на картинка!

Мълча сконфузено, стиснал под мишница пакета с житото и я следвам безапелационно.

Тоя мой водач в рокля не бива да се пренебрегва. Не му е времето и мястото, нали така?

Огледът на новия магазин е завършил с леко замайване от моя страна и с кисела физиономия от страна на моята спътница.

— А сега накъде? — пита ме въпросително. Май и развалих настроението. Развалих го но тя не го показва. Такава си е. Когато е

най ядосана има най-хрисим вид. — Добре де, добре! Хайде върви. И поздрави бабичките от мен. Жито! Задушница! Не можеш да живееш ти скъпи. Съвсем не можеш и не знаеш как да живееш! — Край! Свърши се така добре заформената среща.

Не отговарям, защото нещата вървят на скарване, а точно това не желая. И помен не е останал от одевешното Муцкино настроение. Какво ли да и кажа? Не зная. Каквото и да кажа няма да има ефект. Като при експлозиите на малкия началник. По-добре е да си мълча. Много ми дойде. Кимвам за сбогом и краката ме понасят натам, където вечерната ноемврийска мъгла бавно застила, хора, коли и улици.

Нямам настроение. Всичко ми е чоглаво. Какво стана бе джанъм? Май пак ще се окажа прав. Никога не бива да се радваме на утринта. Защото не можем да предвидим колко келява ще бъде вечерта. А вечерта е тъжен памук от мъгла. От мъгла и падащ мрак. А в падащия мрак моята душевна празнота. Някъде напред, се мярка кльоцавата фигура на Къоравата. Тя е минала край шивашкия цех. Наклякалите унили млади жени са запалили цигари. Дали са им кратка почивка. Една от тях дъвче баничка. Каква вечеря само? Дъвче мълчаливо, уморено. Кучката е чакала, гледала я е с напрегнат и гладен поглед. След това е изгубила търпение и е побягнала. Колко ли е гладна тая кучка? Подсвирвам. И ето! Мигом изниква от мъглата и хуква към мен. Позна ме. Не ме лае, а напротив. Гали се, върти опашка.

Нямам нищо за ядене. Тя разбира и не се сърди. Но е радостна. Радостна е, че и се радвам, че я галя. Оная твърда буца в гърлото ми постепенно се стапя.

Галя животното зад ушите, говоря му, а то вдигнало глава към мен ме гледа предано с единственото си здраво око. Скимти радостно. Отваря уста и плези език.

— Мелани, милата ми, Мелани... — изтръгва се неволно от устата ми. Тук съм милата ми тук съм...

ВИЖ! КОНДОРЪТ ЛЕТИ!

— И да знаеш копле, тая тъпа кукумявка няма акъл за пет пари! Представи си, да иска пари на децата за това, че се учат да играят български хора! Централата и плаща хиляда лева заплата за да развива художествената самодейност, а тя зинала като ламя и все не и стигат. Аз и върша цялата работа и пак е недоволна. — Тези думи бяха изречени от един дребничък, жилав, почти оплешивял мъж, когото преди около четиридесетина години милите му родители бяха нарекли Росен и който при добро стечение на обстоятелствата беше и мой приятел. Модерно брадясалият мъж, въпреки някои свои човешки недостатъци притежаваше две дипломи за завършено висше образование, едната от които го бе утвърдила като хореограф в танцовия състав на атомната електроцентраля с всичките му емоции и екстри. Интересна професия, нали? Какво ще кажете? Слушайки го в момента обаче аз си задавам само един единствен въпрос, този рефрен „копле“, който обича да повтаря при всяка своя сентенция, дали го използва и пред децата, или пък още по-скандално, пред децата в комбинация с майките им. Интересно би било да наблюдавам подобно шоу. Да бе! Сещам се какво ще кажете.

Непристойно е за един културен човек, работещ в културната сфера. Но какво ли не прави едно следване с един беден млад, студент в софийските тарикатски среди през ония далечни години на гладория, телесни и душевни мъки.

Едно хореографско образование при всички положения се завършва и с някакви елементарно дребни езикови деформации.

Все се каня да му обърна внимание по този въпрос, но кой знае защо все отлагам. И моя език навремето се кълчеше в такива направления, но сега, в момента не. Казах си, точка и край! Е, понякога се изпускам след точката, но това са подробности. Слушах Росен, гледах искрящия му разгневен поглед, рязкото махане на жестоко деформираната от автомобилна катастрофа ръка и ми стана жал за него. Протегнах длан и го потупах по рамото.

— Спокойно бе човек! И ти си намерил момент и място да лееш гнева си. В града на Ботевата слава, на първи юни по обяд, девет часа преди тържествената заря! Опомни се бе човек! Ботев навремето живота си е дал за българския род, а ти се нервираш за глупости. Я виж що народ е дошъл за да го почетете. — В потвърждение на думите ми няколко момичета облечени в туристическо облекло ни сбутаха с весел смях. Дали бутането или думите ми подействаха, но Росен се поуспокои, лицето му се разведри и усмивката леко просветна на лицето му.

— Да бе, от къде се взе толкова народ. Знаеш ли, че днес е денят на детето. Навремето много се тачеше тая дата. Сега ме е яд, че не доведох малкия от Козлодуй. Щеше да се радва детето. Сладолед щях да му купя. В читалището имало безплатно раздаване на пасти и сладкиши. Ех, да се е... в загубеняка!

— Чуваш ли, от към площада свири духовия оркестър. Сигурно се танцуват и хора, тъкмо по твоята част. Да идем и да погледаме!

Лесно е да се каже. По главната улица бе задръстено от народ. Едва-едва се придвижвахме напред. Заобикаляхме с мъка мургавите продавачки на балони и всякакви празнични вкусотиини.

Тук там колички със сладолед привличаха като с магнит малките палавници и естествено техните майки. Не съм и предполагал, че Росен е имал толкова много познати. Поздравяваха го от ляво и от дясно. „Учил съм децата им да танцуват.“ — поясняваше той.

— Я виж! Каква пищна изложба на фотоплакати! Да минем и да я видим! Такива професионално направени фотоси съм виждал само в интернет. И са в доста голям формат.

— Този с конете много ми харесва! Виж само! На фона на алпийски пейзаж. — На една широка маса са натрупани пъстра купчина от прекрасни природни пейзажи. Росен се протяга и разравя купчината. Изборът е голям. Най-сетне след дълго колебание той си избира един. Беше оня същият, с конете. Мургавият продавач му го завива на руло и го прищипва с ластичка.

— Нека бъде у вас. Ще го взема на връщане. В тая навалица само ще го смачкам.

— Няма проблем! — съгласява се продавача.

Тръгваме към площада. Там наистина цари празнично настроение. Пред двореца на културата се вие кръшно хоро.

Танцьорите са плътно обградени от празнично облечената тълпа. Градският духов оркестър свири кръшно българско хоро.

— Това е „Право хоро“. — обяснява ми Росен. Играе се ето така. — И той заситни на едно място, небрежно опрял длани на хълбоци. Околните се загледаха в него. Едно детенце дори му изръкопляска. — Хореограф е! — Обясних аз. — Това му е професията.

— Златна професия имаш, момче! — усмихна му се един побелял възрастен човек.

— Аз си зная колко е златна! — промърмори тихо Росен.

Хората виждат винаги хубавото в професията ти а за ядовете никой не пита.

— Не им се сърди — укорих го аз. Знаеш ли какво чух. Царят щял да идва! Никога не е идвал в нашия град. Владиката го е поканил.

— И Георги Първанов ще бъде тук, президентът. Идеална компания какво ще кажеш. Монарх и социалист.

— Ботев е на целия народ нали? И на социалисти и на монарси-министър председатели. Не е ли така? Лошото на народа ни е, че е разделен на цветове.

Самоизяжда се сам себе си. За това, че съседът ни е политически ориентиран като син, червен или жълт сме готови едва ли не на зверско линчуване, губейки чувство за мярка и разум. А всъщност какви сме в края на крайщата, бедни и нещастни до последната брънка на тялото и душата. Добре че има такива дни като този, за да се опомним и да проумеем истината. Човекът е умрял не за синята, жълтата или червената идея а за българщината, която пред будния му взор е агонизирала под нетърпимата безчовечност на поробителя. Някой го хулят, че бил пияница, безразсъден, златотърсач и какво ли не. Епохата...! Времето на робството! Всички забравят това! Представи си, какво би направил ти в онова жестоко време. Само да кихнеш срещу ходжата и ти хвърква главата. А той не е могъл да търпи и е намерил изход от положението. Живял е в Русия и е видял как може да се живее свободно, изповядвайки свободно вярата си. Това е, приятел! А преди да го убият е изпял и мислите си. Имало ли е поет, през времето на робството, с такъв емоционален заряд като Ботев? Май не е имало! Ботев е единствен! А онези, единствените, които не са никак като нас овчедушни, обичаме да плюем и само за това, защото ни е шубе да бъдем като тях! — Росен се бе умълчал.

Гледаше ме някак тъжно и виновно. После вдигна ръка, хвана ме за рамото и тихо промълви. — Така е приятел! Да знаеш колко си прав!

— Хайде да идем някъде, да седнем и да пийнем по едно разхладително, че тая юнска жега съвсем ме попари. Това обедно слънце е спряло и сърдито пече, ли пече...

— Добре си учил Ботевата поезия!

— Росене, да знаеш каква люта учителка по литература имахме в гимназията. Беше към стотина килограма, но станеше ли въпрос за Ботев идваха кошмарите. Трябваше да се научи наизуст всичко най-значително писано от него. Бутнеш ли ме от сън и почвах да цитирам стих подир стих „На прощаване“. Дядо ми все ме черпеше с бонбони като ме чуеше. Той като малък е раснал и живял в турската махала и Ботев му е бил идол. Пребивал е от бой турчетата. И те, като днешните изродени управници са го хулели с повод и без повод. Вече не е между живите. Бог да го прости и лека му пръст!

Поблъскахме се из тълпата и най-сетне успяхме да открием и седнем до една маса на малко барче в съседство с Читалището. Масата беше отрупана с празни бутилки, изпити чаши от кафе, всевъзможни изцапани хартии. В средата на масата се мъдреше голямо полуизядено парче торта препълнило малка мръсно — сива картонена чинийка.

— Абе и аз бих хапнал едно такова парче! — Изразих гласно възжеланията си.

— А мен питаш ли ме! Дават ги само на децата, вътре във фойето на Читалището. Ех, защо не доведох малкия...! И двамата можехме да се вредим за по едно парче.

— Като те слушам си спомням за Новата година. Тук, на това място, на дечурлигата раздаваха кебапчета, а на татковците по чаша вино. Синът на една моя позната докторка седем пъти се реди и седем пъти получаваше по едно голямо, ухаещо кебапче набодено на пластмасова виличка. По едно време казвам на докторката.

— Да не му стане лошо, бе жена! — Няма. — казва. Той си е такъв. Види ли кебапчета и губи контрол.

— Хей, няма го онова циганче да си хапне. Всеки ден се върти тук, а сега за проклетия го няма никакво. — думите бяха на възрастната сервитьорка, която най-последно се появи за да почисти масата и приеме поръчката ни.

Поръчахме си по един добре изстуден натурален сок и се загледахме в неспирния човешки поток, леещ се безспирно досами масата ни. Непрекъснато виждахме мои и негови познати. Махахме им с ръка за поздрав. Те също усмихнати ни отговаряха. С всички сетива улавяхме празничната атмосфера.

— Такова нещо виждам веднъж в годината. Откакто се помня все е така. Откъде се взема този народ! Улиците са задръстени до пръсване.

А в обикновен делничен ден е почти безлюдно. Вчера пътувах за Борован. Малко преди да влезем в градчето автобусът спря. Появи се колоната на Ботевите поклонници. Уморени, наметнати с дъждобрани те се усмихнаха като ни видяха. Помахаме им с ръка. Водеше ги един млад мустакал учител. Дъждът ръмеше, а те вървяха бавно и тържествено. Имаха вид на хора уверени в себе си, дълбоко мотивирани и осмислили действието си. Радостно е, че поне тая инициатива се е запазила. Какво ли друго остана на този наш ограбен и унижен народ. Май остана само надеждата за нещо по-хубаво но неосъществимо, чезнещо като призрак в далечното неясно бъдеще и уважението към достойните му избити синове.

— Видял си най-същественото! И аз бих тръгнал на този поход, но от танците нещо краката не ме държат.

— Росене, да идем все пак във фойето на това Читалище. Ако не можем да вкусим от тези торти поне да ги погледаме.

— Добре де, и на мен ми се ядат торти. Хей сега допивам питието и тръгваме.

Санахме от масата и след няколко крачки се озовахме в това райско кътче, което бе окупирано от цяла тълпа деца и майки. Няколко широки маси бяха наредени със всевъзможни сладкиши, кой от кой по едър и привлекателен. Едно малко момиченце, държано в ръце от майка му, плачеше със завидно настървение. Розовата му панделка бе килната на една страна. Устенцата и ръчиците му бяха целите омацани със шоколад. То протягаше пръстче към една тава с големи парчета шоколадова торта. Очевидно тортеният му глад все още не беше заситен.

— Росене, дай да ревнем и ние по един път, белким се смият и ни дадат и на нас по едно парче.

— Абе, на мен да ми счупи главата човек, защо не доведох малкия.

— За догодина да не забравиш!

— Да е живот и здраве, няма да пропусна!

— Хайде да се чупим, че устата ми започна да се пълни със слюнки. — Излязохме. Човешкият поток ни грабна и ни понесе надолу по празнично окичения булевард. Отбихме се до фото-сергията за да вземе Росен покупката си и продължихме нататък.

— Чичко, дай десет стотинки! — едно осем, девет годишно одрипавяло момиченце ме бе хванало за крачола на панталона ми. Косата му бе сплъстена тъмно руса, немита. В сините му очи се четеше тъжна молба.

— Защо не влезеш вътре, чичко? — попитах го. — Раздават торти за децата!

— Един чичко на вратата не ме пуска. Каза, че ако не се махна ще ме набие.

— И защо ще те набие?

— Така каза!

Нещо ме срязва под лъжичката. За миг слънчевият ден сякаш се смрачи. Старата болка за нещо неизказано отново се яви. Бръкнах в джоба. Там се мотаеха няколко дребни монети. Напипах най-едрата. Извадих монетата и я подадох на детето.

Как да му обясня, че преди три дена с току що получената заплата си купих на вехто един Джи Ес Ем. На вехто, на вехто но ми излапа почти целия наличен финансов ресурс. Останаха ми само някакви си двайсетина лева за командировки и ядене до аванс. Така беше! Разясних ситуацията на Росен. А тоя човек като да ме зяпне в десния джоб на ризата, та не откъсва поглед от него. Погледнах и аз в тая посока. Там се мъдреше въпросният Джи Ес Ем, обвит с нова пластмасова прозрачна калъфка, акуратно защипнат за ръба на джоба.

— Издава много нежна мелодия! — поясних. — Работата ми е да пътувам по селата. Майка ми е болна. В случай, че закъса може да ме намери навсякъде. То без комуникация не може! Който е измислил тези машинки е велик!

— От всичко велико, в случая виждам само едно велико нещо, одирането на кожата. Ти не ме слушай! Аз така си говоря!

И аз самият мечтая да купя такъв за майка ми. Нали знаеш?! Миналата есен почина бащата и тя е съвсем сама. Едва ходи! Все боледува. Мисълта ми е постоянно насочена към нея. Ще взема да се

придумам и да купя и аз един. — Продължихме унесено разговора на тая тема. Консултирах Росен доколкото можах по техническите подробности, а той все питаше ли питаше. В даден момент до ушите ми достигна една хубава, позната латиноамериканска мелодия.

— Росене, ти си по фолклора. Я чуй! Какво ще кажеш за тая мелодия?

— Хе-е-й, отдавна не бях я чувал! Това е истински, натурален перуански фолклор. Песента е за кондора, великата птица на Андите. Свирят я не само в Перу, но и в Чили, Боливия, Еквадор, а дори и в Колумбия. Но чистият извор е в Перу. Любима мелодия е на високопланинското племе, обитаващо Андите. Виж ги! Ето ги! Двама перуанци надуват свирките. Кой ли вятър ги е довял чак до тук.

Загледах се в посоката в която ми сочеше и наистина ги съзрях. Двама мъже, бедно облечени с национална перуанска носия бяха застанали досами входа на луксозната сграда на банката. Те бяха затворили унесено очи и с вдъхновение лееха красивата мелодия.

— Ти знаеш ли, че на мен този латино фолклор е любимата ми музика. Преди години похарчих сума пари за да купя една музикална касета на един боливийски фолклорен състав. Човекът, който ми я препродаде я бе купил от София, от подлеза на ЦУМ. Продали му я пътуващи музиканти. Той си мислеше, че е ме е преметнал в цената, но аз тогава не се и пазарих. Хареса ми. Купих я и останах доволен. От време на време я пускам и си я слушам с едно такова, върховно удоволствие... Имам чувството, че ме зарежда с енергия. Спомням си, че преди двацетина години Балкантон разпродаваше на безценица плочи с фолклорно съдържание. Тогава ми попадна една плоча с песни от Латинска Америка. В нея беше и тая песен.

Слушах я със страхотно удоволствие. Стана ми любима песен, песента за кондора...

— Да идем по наблизно и да ги послушаме. — Проправихме си път в тълпата. Двамата мургави, гърбоноси перуанци унесено надуваха дървените си свирки. В малката купчина багаж пред тях се виждаха още някакви непознати музикални инструменти. Музикантите бяха толкоз слаби и изнемощели, че човек добиваше впечатлението че се хранят с въздух. Те си имаха и импресарио. Това беше трети перуанец, който сграбил няколко музикални касети се буташе в заобикалящата ги тълпа и се опитваше да ги продаде на една не съвсем ниска цена. Той

бе нахлупил на главата си една ръчно плетена вълнена, островърха шапка с дълги шарени наушници. Като ни видя, че се прехласваме в песента той се приближи и ни бутна в ръцете няколко касети.

— Син Фронтерас, амиго! Син Фронтерас!

— Какво е това? — попитах го.

— Без граници, амиго. — каза на завален български. Понеже не разбрах съвсем обяснението, попитах отново.

— Албумът ли се казва така?

— Син Фронтерас! — продължи да повтаря той и ни сочеше музикантите.

— А-а да! Разбрах! Съставът се нарича „Син Фронтерас“!

— Си сеньор! — утвърдително кимна с глава перуанеца.

— Най-послед се разбрахме! Комбиен? — пуснах една от няколкото познати ми испански думи. Бях вече решил да купя една касета.

— Синко песос! — блесна с хитрите си очи перуанския импресарио.

— Пет лева! Много скъпо бе, амигос! Хайде от мен да мине! Заповядай! — Росен с любопитство прерови касетите и си избра и той една. Извади пари и плати.

— Есте касета ес инструментал тотал. И есте ес вокал. — продължи да обяснява перуанеца.

Мен отново ме засърбяха ръцете. Бръкнах в джоба и му подадох още пет лева. Взех и втората касета с вокалните изпълнения.

— Ти май до аванс ще ядеш музика и ще пътуваш в командировка на автостоп. — разясни ми новото финансово състояние Росен.

— Може би не съм ти казал, но сега ще ти доверя, че латино фолклора е самия ми живот, бе амигос. Чуй само! Заслушай се! Как прелива песента. Ту по-бързо, ту по-бавно, досущ като плавното и ритмично махане на силните криле на кондора. Усещаш ли ритъма? Ба-а-вно, плавно, а сетне по-бързо. Прелест! — Така силно ме бе завладяла тая песен, че вдигнах ръце за да плесна. Мигом обаче съобразих, че ще разваля песента на музикантите. Вместо това им магнах с ръка, а след това я турих на сърцето си. Те и двамата ми се усмигнаха и без да спират мелодията ми кимнаха с глави.

Разбраха чувствата ми. Росен се поколеба и за да не се объркат нещата взе, че си купи и втората касета. Бързаше. Искаше да се скрием на сянка, защото обедното слънце ни напичаше немилостиво. Тръгнахме. От време на време аз се обръщах за да погледам перуанците. Поглаждах с ръце касетите напълнени с музикалното им творчество. Не си бях взел очилата за да прочета песните, но се зарекох, че още с отиването си в къщи, веднага ще ги пусна и чуя. Минахме край един продавач на балони. Изведнъж единия от тях, вероятно нагрят от силното слънце се спуска. Продавачът трепна и изпусна друг от балоните. Изпуснатият балон беше светло син и огромен. Вътре в него бяха вместени по интересен начин още три разноцветни малки балончета. Балонът, полюлявайки се леко, плавно се устреми към безоблачното синьо небе.

— Виж! Кондорът лети! — шеговито подхвърли Росен. Някъде зад нас музикантите отново подхванаха омайващата мелодия за кондора. Вдигнал очи, аз унесено следях грациозните движения на летящия балон. Огрян от обедното слънце, той пламтеше в богата палитра от цветове.

В един миг, през присвитите ми ресници, трепна и се появи фигурата на голямата, царствена, тъмно-кафяво оперена птица. Тя плавно движеше мощните си криле в посока на слънцето. От време на време леко накланяше глава встрани, сякаш се удивляваше на човешкото множество под нея. Птицата се рееше в небесната синева, набирайки бавно и постепенно височина.

Перуанците, екзалтирано, свиреха пленителната си мелодия. Тя обгръщаше всеки един от заобиколилите ги хора с топла и живителна вълна. Тази необикновена звукова вълна постепенно стапяше ежедневните им грижи, отпускаше нежно свитите им сърца.

Не бях съвсем сигурен, но в този миг, имах чувството, че някъде там горе, понесена от мелодията, олекнала, радостна и щастлива, летеше и моята, разбирате ли..., и моята собствена душа.

КОКИЧЕТО

Последният сняг за тая година се топеше нагрят от веселото слънце. Капчукът бърливо мърмореше нещо свое, почукваше игриво сякаш бе някакъв палав детски барабан. Радостно възвестяваше идващата пролет. Малката училищна градинка тук там чернееше сред белите петна на снега и показалата се есенната шума, нагрята от топлите слънчеви лъчи димеше от изпаренията.

Мила се бе изправила до прозореца, загледана в черните клони на старото ябълково дърво. Там, между клоните му, две настръхнали врабчета се гонеха весело, подрипваха от клон на клон и чирикаха без почивка. Зад гърба и децата бяха притихнали, унесени в писане. Имаха класно по литература. Беше им дала да развият темата за красотата в поезията на Димчо Дебелянов. Когато директорът за първи път я доведе в тоя клас, незнайно защо се изненада и смути. Тая паралелка от осмокласници и се стори твърде необичайна и смуцаваща. Обичаше да опознава хората по погледите. И тъкмо погледите на тези деца я смутиха. Не беше недоброжелателността, не беше студенината, нито мълчанието. Имаше нещо не детско в тези погледи, нещо като вградена жестокост и злоба, събирана и умишлено насаждана.

Беше и казано, че тая паралелка е сменила вече три учителки. Идват, постоят няколко месеца и сами си отиват.

Директорът на училището също беше един странен тип, някак мазен, неискрен, криещ погледа си при разговор. Посрещна я засмяно, приветливо, но някак изкуствено.

Когато завърши учителския институт в Шумен, трябваше бързо да си намери работа.

Баща и бе тежко болен и трябваша пари за лекарства. Не можеше да пробира работа. В града, както винаги се случва, се уредиха колежките и със стабилни връзки. Когато се яви в инспектората по образованието, чиновникът извади един малък списък, разлисти го, изцъка и отсече: „Търсят учителка по литература в едно делиорманско село! Съгласна ли сте? Засега друго за вас няма!“ — Съгласи се. Без да

се замисли. Какво ли пък има за мислене? Ще поработи, и като се открие място в града, ще се прибере. Събра си вехтите износени дрешки и замина...

Почти нямаше българи в това село. Говореше се на турски и цигански. На нея и беше твърде необичайно това обстоятелство. Не знаеше тези езици. Не можеше да разбира разговорите между местните хора. Това я смущаваше и притесняваше. Но нейното задължение беше да учи децата на официалния български език. По късно, като заживя сред тях, усети и другото, дълбоко спотайваната жълта злоба на религията. Този ислям беше безкомпромисен и враждебен към другояверците. Българите постепенно се бяха изселили от това село. Единствената черква, неподдържана, непосещавана и ограбвана постепенно рухна. За няколко години изникнаха две нови джамии, незнайно с чии пари направени. Жените навсякъде ходеха с фереджета. Имаше и богати хора в това село. Никой не знаеше обаче от какво идваше това богатство. По тези въпроси традиционно се мълчеше.

Първият и ден в това училище нямаше да забрави никога.

Директорът, българин по народност, я хвана под ръка и я поведе по класните стаи за да я представи на децата. Той така силно се притискаше към нея, че и стана противно. Милваше я по ръката, шепнеше и тихо на ухото, а тя доловила зловонния му дъх на развалени зъби, постепенно се стегна и умълча. Не знаеше защо, но някак отведнъж и стана противен. Почувствува го с душата си.

Обиколиха всички паралелки. Децата я гледаха студено и затворено.

Някое от тях ще проломти нещо на турски и пак ще настане необичайната враждебна тишина. Тежък камък и легна на сърцето. Не очакваше такова посрещане.

По душа тя беше ведър и добър човек. Очакваше същото и от хората с които общуваше. Тук обаче нещата тръгнаха по друг начин. Някаква невидима стена се изправи между нея и местните хора. На поздравите и никой не отговаряше. В малкото магазинче, като заговореше на български, никой не и обръщаше внимание. Трябваше да посочва по няколко пъти какво искаше да купи за да и го дадат.

Този клас обаче отрови живота и. Тя говореше на български, а децата и отговаряха на турски. Оплака се на Директора. Не последва никаква реакция. Имаше едно момче с остригана глава, Осман се

казваше, Не смееше да го погледне. Такава жълта злоба прочиташе в погледа му, такова свирепо изражение се четеше в лицето му, че чак тръпки я побиваха. Беше и много слаб ученик. Когато го изпитваше, той мълчеше. Като му кажеше нещо, той и крясваше на турски и се озъбваше. Все се надяваше, че това е временно положение. Насила му пишеше тройки, от немай-къде. Най-лошото бе, че този Осман владееше атмосферата в класа. Децата го слушаха и му се подчиняваха. Имаше дни когато целият клас открито и саботираше урока.

Опитваше се с целия си такт който природата и бе дала да поддържа някаква що годе нормална атмосфера по време на урок. Много трудно и се отдаваше.

Бащата на тоя Осман беше някакъв религиозен активист в селото. Никога не идваше на родителските срещи. Пращаше жена си, пълна креслива повлекана. Когато тези срещи свършеха, Мила с облекчение си отдъхваше. Така и тежаха. Сякаш говореше на стена. Мълчаха и я слушаха. Никой не вземаше отношение към думите и, сякаш децата не бяха техни, сякаш нищо не ги интересуваше. Неприязънта си личеше. Не можеше да си обясни защо. Нищо лошо не им бе сторила. Опитваше се само да научи децата им на правилен български език. Може би точно това те не желяеха. И го показваха по най-злюбния и неприязнен начин.

Единственият човек който и стана близък в това село бе чистачката на училището, Мюфие. Тя бе дребна, миловидна и приказлива жена. Нерядко когато и беше тежко, ще дойде при нея, ще я помилва по главата, ще и заговори на завален български успокоителни думи. Щом се разговореха, мъката и притеснението и постепенно отлиташе. Добра жена бе Мюфие. Отрано бе останала вдовица. Имаше три дребни дечица които с мъка отглеждаше с малката си заплата на чистачка. Защо всички тук не бяха като нея. Толкоз ли бе трудно? Да отговориш на доброто с добро. Мила някак не можеше да го разбере. Другата и утеха бе, че Мюфие и даде едната от двете си стаи за квартира. Малката полусъборена къщица бе тясна за всичките и обитатели, но пък там бе спокойна. Почувствува се сякаш в свой дом. Вечерите и бяха чудесни. Разказваше на децата приказки. Черпеше ги с бонбони, рисуваше им лицата на български писатели и поети, а те я гледаха прехласнати с благоговение.

Един ден Мюфие, дойде в училището с насинено лице. Бяха я били. На въпросите и кой го е сторил тя нищо не отвърна. След това разбра.

Бяха големите братя на Осман. Дали пък защото се отнасяше добре с нея. Религиозният фанатизъм бе замъглил умовете им. Мразеха всичко българско, всичко християнско, до полуда. С такива хора не можеше да си каже добра дума. Тя го разбра. Беше безсмислено. Тая мисъл отрови душата и, блокира съзнанието, хвърли я в смут и страх. Какво можеше да стори една млада жена сред такъв враждебен заобикалящ я свят.

Беше се замислила. Вчера получи писмо от майка си. Баща и си отиваше. Болестта бавно и безмилостно го бе съсипала. Оставаха му някакви дни живот. Майка и я молеше горещо да си дойде за да го види за последно. Трябваше да го направи. Днес или утре, трябваше да иде за да го види.

Някаква силна, ужилваща болка скова левия и прасец. Подкликна, закуцука и с мъка се дотътри към учителския стол. Погледна си прасеца. От него струеше ивица алена кръв. Бяха я ударили с онези телени скобички, с които бе виждала да стрелят, през междучасието по врабчетата. Осман имаше това примитивно, направено, но убийствено за птиците, детско оръжие.

Долови невъздържан кикот. От задните чинове някой се смееше. Осман я гледаше право и съсредоточено в очите. Нито мускул не трепваше по лицето му. Той беше. Знаеше го. Той я беше ударил и сега наблюдаваше реакциите и. Стана и толкова болно. Защо? Защо го стори? Защо толкова я мразеше? Не разбираше. Не можеше да го проумее. А е още дете. От какво бе сътворена тая фанатична злоба.

Звънецът внезапно звънна и извести края на часа. Децата бавно едно по едно, минаваха край нея и си оставаха тетрадките. Виждаха, че не може да стане и да ходи. Някои хихикаха скрито, но повечето свели очи, минаваха мълчаливо и излизаха навън.

Тя събра тетрадките и бавно и мъчително закуцука към учителската стая. Мина край директора.

Той я поогледа, но нищо не каза. Отмина мълчалив и незаинтересован. Това беше последния и час за тоя ден. Пъхна тетрадките в платнена торба, облече излинялото си зимно палто и с куцане се запъти към изхода.

В коридора я видя Мюфие. Тя плесна с ръце, заохка съчувствено и я повлече към стаята на чистачката. С един поглед разбра всичко. Милостивата женица заплака на глас, прегърна я, заутешава я, замилва я. След това намери бинтове, риванол и почисти и превърза раната.

— Той го направи нали? Осман?

— Да. Мисля, че беше той...

— И мене ме биха. Братята му... Лоши хора са, миличко. Лоши хора! Бог ще ги накаже! Нищо лошо не сме им направили. Нищичко! Ела с мен. Ела да видиш. Вече са поникнали кокичетата. Ела да ги видиш...

Двете жени се хванаха под ръка и излязоха на двора. Минаха по малката алея и спряха под старата ябълка. До нея, на едно малко, оголено от снега място, бяха изправили стъбълца пет дребни кокичета. Мюфие се наведе, откъсна едно и го подаде на учителката.

— Вземи! За здраве е! Това са първите пролетни цветя. Здраве носят на добрите хора. Хайде да се прибираме в къщи. Там те чакат моите малчугани. Хайде миличко...

Тръгнаха бавно надолу, по мекия топящ се сняг. Слънцето вече захождаше зад черната далечна гора. Една тумба от сиви врабчета прелетя на ято над главите им, чуруликащи, неуморими. Селото се бе умълчало, затихнало. Тук там, зад прозорците на къщата, светваше запалена лампа. Един камион — самосвал се спускаше от хълма. Беше натоварен с руда. Идваше от близката мина. Клатушкаше се тежко, боксуваше с колелата в топящия се сняг. За миг се скри зад няколкото къщи, където минаваше шосето за флотационната фабрика.

Накъде, далеч напред, във вечерната тишина, се чу писък. След това последва хорска гълчава.

Бяха разтревожени гласове на деца. Някой започна да вика високо за помощ. Двете жени стигнаха до края на улицата, завиха към шосето и пред очите им се показа смразяваща гледка.

Тежко натовареният камион бе спрял досами една пряспа с изгасен мотор. Шофьорът бе слязъл от него и се щураше напред и назад, удряше се по главата и се молеше. На двајсетина метра понагоре групичка деца бяха заобиколили някого. Не се виждаше кой лежи на земята. Жените приближиха разтревожени и уплашени.

— Какво става деца? Какво се е случило? Отстранете се... — Мила ги разбута и пристъпи напред. Пред очите и се откри жестоката

смразяваща картина. На земята лежеше Осман. Тялото му бе смазано. Ръцете и краката някак неестествено се бяха обърнали настрани. Лицето му бе цялото в кръв. Устата му също се пълнеше с кръв. Той гледаше учудено, неразбиращо, по детски.

Потръпваше леко с крака, хриптеше. Някое от момиченцата заплака. Момчетата се завайкаха. Едно бе затичало към горната махала за да доведе родителите му.

Мила хвърли чантата настрана, наведе се над него, и му повдигна главата. — Очите на момчето бяха замътени, но я позна. Една мъчителна гримаса се появи на лицето му. Опита се да и се усмихне.

— Момчето ми, милото ми, какво се случи, какво се случи миличко? Не се страхувай всичко ще мине. Хей сега ще викнем лекар от града. Само не заспивай. — Осман я гледаше нежно, искаше нещо да и каже но нищо не се чуваше от устата му, само едно мъчително хриптене. Тя наведе глава над устните му и едва-едва чу гаснещия му глас.

— Прости ми госпожо Колева. Виновен съм! Прости ми...!

— Няма за какво, миличко... Нищо не се е случило. Ще оздравееш. След седмица нищо няма да ти има. Само не мърдай мило, не се движи. Хей сега ще дойде лекар. Хей сега... Виж миличко, виж какво намерих.

Поникнали са кокичета... Първите предвестници на пролетта... Вземи миличко... За тебе е... Само не се страхувай... Всичко ще мине... Не се страхувай...

Мила не можеше да сдържа сълзите си. Те се стичаха по лицето и капеха по бузата на Осман. Той я гледаше, нежно и усмихнато и от време на време помръдваше дясната си ръка, в която тя бе сложила малкото кокиче.

От горната махала се чу женски писък. Една малка групичка хора тичаха по надолницето. Отпред беше пълната майка на Осман. Тя скубеше коси, вдигаше ръце към вечерното небе и отчаяно изпискваше.

— Аллах! Всемиловичи Аллах... Не ми отнемай детето... Не ми го отнемай...

ТРИ МЕКИЦИ СЪС ЗАХАР

Пред малкия оранжево червен павилион опашката бе нараснала значително. Ранобудни граждани се бяха наредили за да си купят топли, току що извадени от фурната закуски. Те стояха сънени и търпеливо чакаха реда си, всеки замислен в проблемите и ежедневните си грижи. Слънцето едва що бе изгряло. То хвърляше плахо и неуверено нежната си топлина по топящия се сняг и настойчиво се опитваше да събуди и даде живот на малкото асфалтирано площадче в тая влажна и мразовита февруарска утрин.

Наредих се и аз на опашката. Бях огладнял. Ароматната миризма на златистите мекици бе едно сладостно и трудно преодолимо за мен изкушение. Зад павилиона се издигаше стара олющена сграда, така добре позната от младостта ми. Някога, преди около двайсетина години, в това славно развиващо се тогава ТПК, премина младостта ми. Какви млади години бяха. Какви мили, и невъзвратими спомени!

В тая сграда обаче, навремето обитаваше само началството и една малка част от цеховете. Те бълваха съвсем непретенциозната си продукция от битови стоки с недобро, но задоволително качество за скромните си покупатели. Другите цехове пък бяха разхвърляни по крайните квартали на града в стари, полусрутени постройки. Като правило, тези цехове бяха оборудвани с мизерен машинен парк и още по-мизерен персонал. Около тях, незнайно откъде изникнали, се навъртаха ежедневно оригинални индивиди от всякакъв род и вид.

От време на време ще мине някой току що излюпен частник, ще натовари част от продукцията на новичката си „Лада“ и ще запраши незнайно накъде под безучастния поглед на портиера — инвалид. Така беше в онова далечно време, когато частният сектор едва що прохождаше, плахо и неуверено, с все още не утвърдените си закони и правила на пазарната икономика. Повечето хора обичаха да казват в случая, „Абе всичко е далавера!“. Имаше нетърпимост към тях, но имаше и равнодушие. Беше друго време. Но каквото и да беше, за мен бе едно, времето на моята младост.

Бях, много млад и много самоуверен, един от баналните труженици на един от тези мижави цехове, където с изблика на младежката си енергия, наивност и с не съвсем укрепнали трудови навици, се опитвах да въздигна или си мислех, че въздигам имиджа на това иначе не особено популярното ТПК. Всичко беше като че ли на игра, работата, контактите с хората, несполуките дори и разочарованията. Всичко беше на игра! Разбира се когато си млад. Животът май е една голяма и лъжлива игра...

Опашката за закуски пълзеше едва — едва напред. Тъкмо удобен момент за размисъл. Спомените ми нахлуваха един след друг като пълноводен поток, като ято птици понесени на юг, спомени породени само от вида на една стара сграда, олющена и избледняла от времето. Не зная как дойдоха, някак внезапно, събудени от една зрителна асоциация. А времето... Как бързо минава това време, сякаш беше вчера.

Ето, лято е. Пристъпям в ранната утрин към ниската бетонна сграда на цеха. Посреща ме Васко, портиера. Облечен е в зелена униформа на старшина с една съвсем прилична офицерска фуражка на главата, широка и с черна тока. Той така се гордееше с нея, че почти не я сваляше, дори когато имаше почивен ден.

Посреща ме бодро и усмихнато. Чудех му се, как е толкова бодър след нощната портиерска смяна. Дали си отспиваше тайничко? Разменяме няколко думи.

Той не може да произнася добре звука „Р“. Изрича го някак с превъртане на езика. Някои го подиграваха заради този му недъг, при което той кипваше от яд и започваше да пелтечи неразбираемо. Какво да се прави, всеки си има нещо не в ред. Нима всички сме идеални?

Опрян на зелено боядисаната входна врата, навлякъл омаслена престилка със скъсано на корема му копче, захилен ме посреща Топчо. Той е дошъл рано. Първа смяна е. Дебел и шкембест, винаги усмихнат, готов за майтап с оросено от пот чело ми подава ръка за здрависване. Силен е Топчо. Да не си му пред очите когато се ядоса, а иначе е добродушен и приятен човек. Сега, поради невъзможност да извърши едно съвсем леко действие за по-слаб човек, да се почеше на място някъде между плешките и кръста той прави едно комично движение, подобно на бивол изпохапан от насекоми. Трие си гърба в ръба на вратата наляво и надясно, спира за момент и след това продължава с

ново настървение. Какво да се прави като дебелия му ръкав не може да достигне по никакъв начин въпросната сърбяща го точка на гърба.

Разменяме няколко шеговити думи като за „Добро утро“ и се шмугвам в полутъмния коридор. Повечето лампи от дългата редица на тавана са изгорели. Тъкмо за мен работа. Задължението ми е да ги сменявам. Завивам вдясно към мъжката съблекалня. Братовчедът Магдата налива малка бутилка с вода на чешмата. Интересно! Та той въобще не пие вода. Пие само бира. Личният му рекорд е петнайсет бири на смяна без да ходи до тоалетната.

— Добрутро Братчед! — поздравява ме усмихнат и заглажда дългия си опушен от тютюневия дим пшеничен мустак. — Имам нещо за теб. Ела след малко към мен.

— О Кей, Братчед! — отвърщам му в същия тон. — Това „Братчед“ си му е един дежурен лаф, нещо като неизменната дървената патерица, която силно повдига дясното му рамо.

Като млад се е опитвал да скача в движение от влак и липсата на десния крак му е мил спомен от този подвиг.

Обличам тъмносинята омазнена престилка, набутвам отвертката и клещите в скъсания джоб, нахлузвам полуразпадналите се от машинното масло обувки и се запътвам към машинната зала. Оттам се носи сладникавата тежка миризма на разтопена пластмаса. Монотонният шум на големите машини мигом ме блъсва в лицето и окончателно доразсънва.

Някъде в дъното на малката зала, през задимения въздух, съзирам Цено. Запътвам се към него. Той е сериозен както винаги. Слаб, добре избръснат. Пресяга се с дясната ръка и отлепва отливката от матрицата. След това натиска бутона на пулта и менгемето на машината се хлъзга меко напред за да повтори безконечната си операция. Лявата ръка на Цено е отрязана до мишницата. Това не му пречи обаче да си помага и с нея при работата.

— Какво става, върви ли машината? — задавам въпроса си към него колкото за да започна разговора.

— Не върви този пустиняк! — Това беше дежурната дума на Цено, що се отнася до техника и машини. Поради това и името му се спрягаше понякога с упоменатата дума. — Виж каква чернилка излиза! Нали си учен човек, хвърли и едно око, от сутринта се мъча.

— Нали знаеш, че не съм по технологията, за нея си има техноложка. За мен машината върви.

— То пък е една техноложка. Руска курва! Пустиняк!

— Ш-ш-т! Че не отговарям! За руснаци не се говори така! Нали ни са братя!

— Пустиняци! — Не мисля да споря с Цено затова продължавам с огледа на техниката.

Огледът ми естествено продължава към красавицата Милена. Тя работи на една от големите машини. Интересно е, че машината на Милена почти никога не спира от авария. Разбираемо е. Вниманието към нейната машина винаги е по-голямо, като към жената.

Хей, добре е да си хубава жена на тоя свят! Винаги ще ти върви машината! Ще върви и ще пее!

Милена ме поглежда дяволито, точно така както поглежда и всички мъже от поддръжката. Тя на това и разчита, на погледа и на големия си бюст. Все едното от двете ще свърши работа. Заковавам се на интимна дължина разстояние от въпросния бюст и започвам съвсем невинен разговор за времето, неудобствата на първата смяна и други още по-невинни неща. Милена обаче не е глупава. Завърта се леко, колкото да придаде обозримост и на останалите интересни атрибути на женското си тяло. Усмивва се мило и се навежда леко за да предостави възможност да усетя омайващия и парфюм.

Да си призная, не ми се мърда от нейната машина, но се налага. Погледът на Ицо-Алата е вторачен в мен. Той работи точно отзад и винаги когато някой се доближи до нея изпитва лютата ревност на тъпия грозник. Че е елементарен и тъп тип всички го знаеха, а че е грозник се виждаше наяве без да се обяснява допълнително. Към него въобще не възнамерявах да минавам. Той забеляза това и тръшна с озлобление кофата с машинното масло на земята.

Обходът ми по огледа на машините май свърши. А, да Братчеда-Магдата нещо искаше да ме види. Я да ида към него. Кой знае за какво се е сетил. Минавам между редиците машини и се озовавам зад гърба му. Той е седнал на един висок въртящ се стол, опрял е патерицата на малката масичка и кувее. В момента в който ме забеляза се усмивва и мазно започва.

— Едно радийце съм донесъл. Вързах му една дълга антена, а то взе че я удари гръмотевица и отрочето млъкна. Ще го погледнеш ли?

Черпя Братчед! Само да мине Циганката и ще дойдеш да пийнем по една бира. Тук са в торбата! — Пропуснах да спомена, че Циганката означаваше прякора на началника на цеха. Той не обичаше да се кара. Говореше меко, умолително, сякаш ти се моли циганка. А иначе ако му оспориш на думата наказваше безапелационно.

— Нали знаеш, че не пия през работно време. С ток работя! Ще ме тресне и мен та няма да могат да ме съберат и по чертеж.

— Добре де, добре! Ще ударим на момчето едно фото. Така става ли?

— Става бе Братчед! Дай радиото! — съгласих се мигновено защото знаех, че той практикуваше фотографията от дълго време съвсем професионално. Тя му носеше допълнителен доход в почивните дни. Често го виждах в неделите по сватби, подпрял се на патерицата с отворена калъфка на фотоапарата, мотаещ се около сватбарите. — „Кажете зеле!“. „Ха така!“. „Прекрасно бе майка му стара, какви сте ми хубавци всичките“. „Ще стане една снимка, фантазия!“. „Хайде сега, ще дадете по три левчета на парче, че и Асан е ора. Трябва да се купуват проявители, фиксажи!“. — Това бяха неговите паметни реплики към веселите сватбари. Никой не се скъпеше, бъркаше по джобовете и плащаше. „Се ла ви!“ — както обичаха да казват французите.

Оставих Братчеда да куфее и се запътих към „Дупката“. Това беше нашето място, тоест моето и на моите колеги, мястото за отмора и за сладките приказки. Там между другото се вършеха и ремонтите на дребната техника и на частпрома далеч от очите на Циганката. „Дупката“ представляваше едно малко помещение с размери три на четири метра сковано от шперплат, закътано в единия ъгъл на цеха, където машинния шум се намаляваше до поносими децибели.

И при най-доброто желание вътре в „Дупката“ не можеха да пребивават повече от шестима човека. Отворих вратата и влязох. Топчо вече се бе разположил край малката масичка и беше наредил пуловете на таблата.

— Хайде, че нещо сънувах хубав сън. Цяла нощ хвърлях чифтове. Дай да видим дали показва вярно.

— Нали знаеш, че имам лош поглед. Като погледна зарчетата, както и да ти се завърта ръката, чифт не излиза.

— Давай, давай докато не са ме викнали да сменявам матрица!
— Топчо е нетърпелив и малко нервен. След няколко минути обаче се успокоява. Наистина му върви на чифтове. Аз обаче не го взимам навътре. Игра е.

— Чу ли за новото гадже? — Топчо бе вдовец и женският състав в цеха не му убягваше от погледа.

— Студентка! Едно парче е, да ти се завие свят. Нещо го изпокъсали на изпитите и сега трябва да си отработи няколко месеца за да може да продължи. Такъв е закона. Баща му го набутал с връзки в чистачната бригада. Как ли издържа в тоя пчелен кошер, не мога да разбера.

— Гадже казваш? — проговарям разсеяно. Зарът наистина не ми върви. Сънят на Топчо май ще излезе верен. Той хвърля чифт след чифт, смее се, от време на време вади носна кърпичка и бърше непрекъснато запотеното си чело. Пот се лее навсякъде от него. Много е пълен и нещо му се е объркала телесната регулация.

— Хайде стига! — казвам. Нещо ми писна. Пък може и да надникне Циганката. Нали знаеш, че не разрешава да се играе табла в работно време.

— Още една тройка и свършваме! — моли се ентузиазирани Топчо. — Не ми се иска да му чупя хатъра. Изкарваме още една игра и Топчо затваря таблата. Вече приближава десет часа. Това е времето за задължителна почивка. От към залата на чистачното гълчавата се усилва.

Една част от жените излиза на двора пред цеха, да се погреят на топлото слънце и да подишат чист въздух, освободен от така наситената, проникваща навсякъде миризма на пластмаса. Излизам и аз.

Новият елемент веднага ми се набива на очи. Това е едно дребно миловидно моме с разкошна гъста черна коса и тънки удължени вежди. Под тях искри един дълбок поглед в който ако се загледаш и аха, готов си. Какво става бе майка му стара, казвам си наум. Май Топчо бил прав. Студентчето се оказа готино. Има вкус тоя Топчо. Нищо не му убягва от погледа.

Правя един лек нехаен пасаж по двора с една интересна крива която уж по неочакван начин ме отвежда в близост до сладура. А сега трябва да го заговоря...

— Не съм Ви виждал друг път. — пускам уж нехайно предварително подготвената си реплика. — Момето ме поглежда с интерес. Оказва се доста разговорливо. Сменяваме темите на разговор една след друга. Чувам интересни подробности за житейските му проблеми, за студентския живот в София и т.н. Най накрая попадаме на истинската тема. Темата за музиката която еднакво вълнува и двамата ни. Сладурът много обичал музика. Невероятно! Ами и аз също! Давай тогава бе братче, какво чакаш.

— Тия дни записах едни парчета, диско та те пребива.

Като започнеш с Бони Ем та стигнеш до Санта Есмералда. Търся си компания за слушане. — Казах го по такъв начин, както само аз си знаех, така че да няма отказване.

— Сериозно! Отдавна не съм слушала Санта Есмералда. — откликва мацето.

— Ами тогава хайде след работа у нас!

— Добре! — Бре, бре обича музика! Нещо запърха там, някъде вътре в мен, където медиците казвали, че било сърцето.

Сладостна топлинка се разля по цялото ми тяло, леко погали мъжкото ми его и като че ли породил някакво чувство трудно описуемо но нормално за младия мъж. — Да бе! Така се започва! Да става каквото ще. „Се ла ви!“ Нали така казваха французите!

Няма да обяснявам как мина останалата част от работния ден. Май не си заслужава. Съвсем безинтересно. По безинтересно от колкото в другите дни. Излишно е да казвам, че чаках тоя ден да свърши по бързо. И той свърши. Стоях нетърпеливо на външния портал на цеха. От време на време подритвах по някое камъче колкото бързо да минава времето, а окоето ми все в цеховата врата.

Мацето се появи ненадейно, сияйно и засмяно, да не му се нагледаш.

Тръгнахме към дома, весело бърбейки на всякакви теми. Моментът беше май доста подходящ за гости. Майка ми отработваше втора смяна, а бащата бе някъде в командировка, която никоой не знаеше кога ще свърши. Влязохме. Настаних гостенката удобно във фотьойла и пунах новата си самоделна стереоуредба. Засвири едно страхотно диско, не зная как да се изразя. Записите бяха минали през трета ръка и по неведоми пътища бяха стигнали до мен. Музиката наистина бе много актуална. Най-голямата дискотека в града въртеше

от седмица тези най-нови парчета. Малко хора бяха ги слушали. Финес! Мацето примря! Като добър домакин припнах до кухнята за да приготвя някакви сандвичи за хапване. Децибелите бяха яки. Тъкмо както ехтяха в „Буркана“, споменатата вече модна дискотека. Леле-е-е! Разтупка ми се сърцето! Кеф!

Влизам в хола, а мацето не седи на канапето а леко и тънко танцува някъде между бюрото и аудиоуредбата. Тутакси се включих в акцията. Показах и моя стил на игра. Както повечето знаят, при диското има толкова стилове на игра колкото са звездите по небето. Всеки си изработва своя, при тренировките на дансинга.

Играя си значи аз унесен, та чак до момента когато започна страхотния хит на Бони Ем, „Реките на Вавилон“. В този момент не издържах, пресегнах се с оная ми ти дълга ръка и гепих мацето през кръста. Сандвичите безславно изстиваха на салонната масичка. Ние си правехме играта леко, бавно, потънали в прекрасния музикален водопад. Не беше трудно да сменя касетката с подходящите за случая балади на Назарет.

По нататък вече май трудно започнах да бистря нещата. Съзнанието в такива моменти изключва и отдава предимство на емоциите. Емоциите! Какво ли не правят тези емоции! В случая направиха логичния ход, сиреч отведоха ни до леглото. Целунах мацето а то замря. Е, няма връщане назад.

Търкаляхме се полуголи на това не съвсем меко и удобно легло, омаяни от баладите.

Галех, целувах, пак галех и пак целувах. И така до безкрай. Музиката се лееше нежно. Прокаралата ми брада вече бе солидно протрила бузите на девойчето. Не можех повече да издържам. Потърсих бедрата му. Нежният таз се виеше под мен неудържимо. Напрегнах тяло в един решителен миг. Момичето изхлипа под мен и ме прегърна силно. Тогава се разля оная омайваща топлина която всеки мъж изпитва в подобен миг. Енергичните сладни движения не можеха да спрат по никакъв начин. Какво става бе пич! Май за първи път една жена те запалва по такъв начин.

Някъде на външната врата започна да се чука. Затаихме се в очакване. Чуването продължи по настоятелно и премина в силно хлопане. Бащата май се връщаше от командировка...

Чукането продължи още по-настоятелно. Стреснах се. Беше дошъл моят ред на опашката за закуски. Продавачката видяла замечтаната ми физиономия бе решила да ме върне на земята и настоятелно чукаше с металните щипци по ламаринения тезгях.

— Какво ще обичате господине? — Запита тя усмихната.

— Три мекици със захар! По-препържени и с повече захар, нали разбирате?

— Го-о-отово! Заповядайте!

— Мерси! — отвърнах замаян, все още под впечатлението на спомена.

Мекиците наистина бяха чудесни. Горещи, с много захар. Захапах едната и по брадата ми потече тънка струйка мазнина.

Погледнах разсеяно, за последно старата сграда и тръгнах към площада. Зад него по последни стечения на обстоятелствата се намираше фирмата в която работех понастоящем.

Слънцето напичаше нежно асфалта и топеше прясно навалялия през нощта сняг. Животът продължаваше.

ШЕГИТЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА

Фори и Коко бяха стари приятели. Пет щастливи социалистически години работеха заедно в едно малко заводче на големия промишлен град. Тичайки с покафеняла от ръжда и масла престилка от цех в цех, Фори създаваше сериозно впечатление, че старателно и усърдно заработва заплатата си, което всъщност надали бе вярно, ако се отчете прецизно крайния резултат.

Коко пък по цял ден седеше край един стар разнебитен компютър и съчиняваше технологии и дефицитки за производството, които в края на крайщата никой не четеше. По-точно четеше ги прекият му началник, между двете следобедни кафета и малко преди да ги захвърли в бездънните шкафове на заводския архив, отмяташе в графата на личния си план, точките за своята прилежно свършена работа през седмицата.

Времето течеше стереотипно и за двамата. Ако случайно Коко забележеше бързация Фори по коридорите, мигом му минаваше мисълта — „Тоя колега много работи“! Ако някой път Фори случайно влезеше в технологичната секция и видеше Коко приведен над компютъра, благоговейно си казваше — „Този е голям специалист!“ Непознаването на естеството на работата на другия, създаваше около него един възвишен ореол, което от своя страна предполагаше интерес и желание за запознанство.

Наличието на тези три еднакви черти у двамата подсвирна на съдбата и настоятелно и напомни да извърши логичния ход на запознанството, което постепенно щеше да се превърне в трайно приятелство. Двамата бяха застаряващи ергени, непримиряващи се със съществуващото положение. Бяха дипломирани инженери с мизерни заплати, неподражаеми мечтатели със силно уязвимо самочувствие.

Първи Коко демонстрира гостоприемството си с една непохватна почерпка с мухлясало кафе. Познанията му за приготвяне на тази напитка бяха повече от скромни, защото той въобще не я използваше.

Този факт не направи съществено впечатление на колегата му, защото той също пиеше кафе от дъжд на вятър.

Няколко дена след това Фори се реваншира по подобаващ начин. С внимателно подбрани термини, той разясни на Коко функциите на една стара шприцмашина. Обяснението не мина без инциденти, защото ръкомахането бе така чевръсто, че в увлечението си лепна длан на нагревателя на машината, което му струваше жестоко обгаряне. Такива подробности обаче не се помнят дълго време, още повече при доброто взаиморазположение.

Какви незабравими социалистически години бяха! Всичко си течеше равно и гладко без сътресения, без злоещите игри на съдбата, като че ли така е било и така и ще бъде!

Уви! В един паметен ден, дойде и новината! Някакъв шумен митинг се превърна в лавина от събития. Започнаха да се захвърлят партийни книжки. Хората не смееха да се погледнат в очите! На партиди, къде по-големи къде по-малки, тесни и широки специалисти „с тяхно съгласие“ бяха съкратени от работа. Настана смут и отчаяние! Двамата колеги нямаше от какво да се боят! Те не членуваха в ръководната партия! Това не беше обаче достатъчно основание, за да не ги хлопне голямата разхлопала се дъска!

В един слънчев декемврийски ден смътната надежда, че ще остане на работа, изведнъж се изпари за Фори. Заместник директорът, уж негов човек, уж роднина на първия му братовчед, със съжаление му каза на изпращане — „Няма да трае дълго! Имам ти телефона!

Най-много месец-два и ще те викнем пак“! В това разбира се и двамата не вярваха. На сбогуване се ръкуваха, неловко криейки невеселите си усмивки.

Като по-близък до шефа, Коко беше избран в комисиите за даване на комплексна оценка за кадърността на служителите. Сърцето му се късаше като гледаше как търсеха кусур на хора с които довчера разговаряше приятелски, с едничката цел да се попълнят списъците, спуснати отгоре за съкращение. Достатъчно бе едно едно необмислено негово възражение пред партийния секретар, в защита на една многодетна колежка, за да го хлопне дъската и него.

Така че някъде около Нова година, приятелите се сблъскаха ненадейно по тесните стъпала на трудовата борса.

— О-о-о здрасти бе мой човек! Как върви при теб? Привидно бодро викна Коко.

— Как ли? Парите бързо свършиха! Сутринта бащата купи свинска карантия и сега я вари. Праскаме шкембе чорба, та пушек се вдига! Беше се сетил да запече червъца на фурна. Той много ги обича, но на мен нещо ми писнаха! — откликна със същия тон Фори.

Регистрираха се на борсата. Подписаха се в картоните и тръгнаха да си купят новите вестници, за да прочетат последните актуални новини. Не бяха никак обнадеждаващи. Каква шарения беше, вестници, вестничета, партии, партийки никнеха като гъби. Вземеш ги, четеш и не можеш да повярваш, че вече си „демократизиран“!

Минаха две години. Назначиха Коко на работа в една пътуваща театрална трупа. Беше нещо като техническо лице, със сериозно орязана заплата. Инженерната му диплома се оказа достатъчно основание за несериозната заплата. Нямаше начин, по-добре е от минимума на трудовата борса.

Фори, от своя страна, продължаваше висенето по опашките за социална помощ. Понякоя път, се отбиваше при приятеля си, за да погледа как мъкне тежката двойна стълба от етаж на етаж на порутената театрална сграда и изливаше мъката на притеснената от глад и обиди душа.

Коко имаше чувствително сърце. Не оставаше безучастен към неговите страдания. Съчувстваше му! Утешаваше го! Насърчаваше го! Когато купуваше вестници, тъсеше и изрязваше съобщения за свободни работни места. След това му ги даваше с думите — „Пробвай и тук, белким нещо стане!“.

За съжаление, нищо съществено не ставаше, с изключение на това, че Фори свърши напълно всичките си парични спестявания, а надигащата се инфлация изхрупка и малкия влог на Коко в ДСК. Нито вестникарските справки, нито соцработниците помогнаха на Фори! Помогна му един състудент от института. Най-сетне и Фори започна работа в голямата гордост на града, машиностроителния комбинат. Огромен товар падна от плещите му. Получи се така, че заплата му беше три пъти по-голяма от тази на Коко.

Събитието бе старателно полято с бира и кебапчета в един западащ, все още неприватизиран ресторант. Фори бе на върха на щастието! В Коко пропълзя червейчето на завистта. Животът обаче

никога не подарява само хубави събития на човек. Засилената свинско-карантиена диета даде старт на склерозата на бащата на Фори и един ден, усмихнат щастливо, гушнал голям букет карамфили, той отпътува от тоя свят директно към небесните селения.

Жестока самота натисна Фори. Как не се бе сетил досега, че има телефон! Започнаха едни разговори с приятели, приятелки, близки и далечни, хей така само да минава времето.

Парите не го притесняваха, имаше дори повече от по-рано. Къде да ги похарчи? Ами да, ще направи ремонт на овехтелия апартамент!

Една вечер седна и направи проект за нов вътрешен интериор на жилището си. Че като започна да купува мебели, шкафчета, мокети и какви ли не други всевъзможни атрибути за тоя интериор.

В един момент, апартаментът се задръсти с толкова много багаж, че с новата си безработна приятелка не можеха да се разминат. Всеки, който го посещаваше му даваше съвети къде какво да направи и се стигна до абсурдната ситуация, че закупените неща станаха повече от идеите за тяхното използване.

Една вечер Коко му подхвърли: — „Ами как ще опазиш всичко това ако, някой крадец реши, че си заслужава да те посети?“

Изречената мисъл беше улучила болното му място, защото Фори моментално извади един чист лист хартия и започна да проектира заданието за сложна охранителна система. След една седмица един брадат специалист започна да копае по стените на коридора и другите помещения на претъпкания апартамент. Нощите на Фори се превърнаха в дни. Две топчета проводник бяха зазидани с голям ентузиазъм под мазилката. Апаратурата беше доставена и Коко започна да чака радостната новина, за пускане в действие на новата охранителна уредба на своя приятел. Но това очаквано събитие така и не настъпи! Причините бяха съвсем прости.

Първата беше, че нито една започната от Фори работа не се довършваше докрай.

Втората бе, че съвсем нормално, след подобни разоряващи разходи и не без помощта на новото му гадже той свърши парите.

Един ден, след бурен скандал в малкия актьорски колектив, Коко трябваше да подаде молба за напускане на работа. Някакъв злобен актьор от трупата го набеди, че е откраднал батерийте на чешмите в тоалетната. Батерийте наистина бяха откраднати, но не от Коко. Към

него обаче беше ловко насочено злостното съмнение. Както споменахме вече, той имаше чувствителна и обидчива душа. Това подозрение го извади от релси. Досега никога не го бяха набеждавали за такова провинение. Дори не знаеше как в случая да се защити. Реакцията му беше само една! А тя бе такава, че го отведе отново на трудовата борса.

— Не си пригоден за новите условия колега-а! — укори го Фори.

— И какво сега? Направи удоволствие на оня актьор, а? — Коко беше съгласен с него но какво можеше да направи, събитията не можеха да се върнат.

Интересно нещо е съдбата! Никога не знаеш накъде ще те запокити. Днес си на работа, а утре си изхвърлен на бунището. Отново започнаха старите мъки на Коко, разтакаване по трудови борси(те вече бяха две), молене на директори на западащи предприятия, слугуване на новосъздаващи се частници, хей така на парче и на час и т.н., без край.

Събитията се обърнаха. Самодоволният Фори започна да дава акъл на Коко. Колкото повече го правеше, толкова повече се чувстваше една фалшива нотка в гласа му. Коко имаше нужда от работа, а не от наставления. Стигна се до там, че нисичкият Фори порасна в своите очи с няколко сантиметра над Коко (което разбира се не можеше да бъде реално). Поне така му се стори, гледайки се в огледалото. Мислейки ден и нощ върху ловките ходове на прочутите милионери (Форд например), Коко изведнъж реши. „Никой не е прокопсал от роднини и в свое село! Трябва да се емигрира! Ако не зад граница, то някъде вътре в страната, например в столицата!“! Речено-сторено! Бивш негов колега продаваше компютри и пълнеше джобовете си с пари.

Една вечер му телефонира с бодряшки подправен глас и след като получи устното му благоразположение, напълни сакчето си с топли дрехи (идеше зима) и хвана нощния пътнишки влак в посока към своята мечта.

Фори от завист не можеше да си намери място! Беше се записал на курс за начинаещи, по изучаване на английски. Емигрантските настроения бяха нарушили и неговия сън. Изпращайки го на гарата, Фори с треперещо гласче подхвърли — „Пък търси и за мен едно местенце там!“

Човек обикновено най-желае онова, което няма! В моменти на затруднения здравата мисъл сякаш го напуска и той започва да гледа на мечтата като на реалност. Впуска се безумно в начинания, които по-късно ще му донесат много страдания и неприятности. Компютърната слабост на Коко го направи най-интелектуалния хамалин на своя бивш колега. Време за почивка нямаше! Не можеше да се нахрани и наспи нормално! Пренасяше тежките кашони часове наред, без отдых, мокър до кости, под студения есенен дъжд. Спиране нямаше! Сърцето му се блъскаше в гърдите от преумора. Минаваха дни, минаваха месеци, Коко бързо линееше.

Един ден спомена на новия си чорбаджия нещо за пенсионни осигуровки. После много съжали, че подхвана тази тема, но думите вече бяха казани. Върна се със същия нощен каубойски влак в провинцията, отмалял но радостен, че все пак е независим човек. Каква ти независимост! Без работа и без пари!

Фори го посрещна с буйна радост. Бяха се позабравили. Както му е традицията, поляха срещата пак в онова западнало но вече приватизирано ресторантче. Пийнаха по една бира и споделиха най-наболелите неща от живота. Много вода беше изтекло. Цветущият машиностроителен комбинат, в който работеше Фори, вече едва креташе. Не беше вземал заплата от три месеца.

— Какво направи с интериора на апартамента?

— Абе оная дето ми се довлече, се оказа разведена. От време на време ми пребърква джобовете, я за цигари я за кафе. Оня ден ми измяука — „Форчо, да знаеш какви чорапогаци съм си харесала! Черни на цвят и в тон с онова жупче което най-много обичаш да гледаш!“ Писна ми бе братче! Лапва всичко каквото докопа. Двете и хлапета през ден са у нас. И все гладни!

— Разкарай я бе, какво ще те уча!

— Разкарвах я най-малко десет пъти, но пак се довлича. Има си един златар, та с него се утешава когато я изгоня.

— Добре де при златаря намира пари, а при тебе какво?

— Любов бе братче! Друго какво може да намери?

Коко погледна приятеля си със съжаление и мигом разбра, че той е по-зле дори от него самия. Отпи от бирата и се загледа умислено в едно мазно петно на покривката.

— А с охранителната уредба какво стана?

— Така си е както си я знаеш. Тесният специалист, дето го знаеш, ми поиска още пари и работата се блокира. Висят си жиците от стените и събират паяжини. Изписал съм братче, един куп адреси за работа в чужбина. В момента окото ми се е насочило към Нова Зеландия. Много е далече и малко безработни нашенци могат да стигнат до там! Какво ще кажеш?

Коко нямаше какво да каже. Той беше толкова уморен, че даже не му се мислеше по въпроса. Гурбетлъкът го беше съсипал! Нередовното хранене бе подлютило старата му язва. Беше се прегърбил от носене на тежкия товар. Умората така силно го налягаше, че имаше едно единствено желание, да легне и да спи, да спи без да се събужда!

— Приятел, уговорих се с един стар колега за една работа в тукашната му фирма.

— Не се ли напати от колеги, бе човек?

— Вярно е, но къде можеш да идеш? Един завод, за майтап, вече не работи!

— И аз не зная какво да правя! Ще ти кажа нещо, но си мълчи! В началото на другия месец ще хлопват вратите и на нашия комбинат. Какво ще правя, не зная!

— Ами да ходим в Нова Зеландия!

Фори го погледна недоверчиво. Не знаеше дали се шегува или говори само за да се намира в приказки. Някаква муха сънливо се въртеше около чинията с вече студените кебапчета. Някъде зад тях ревна усилвателната уредба. Мухата стреснато подхвъркна и се изгуби в неизвестна посока. Започваше вечерната музикална ресторантска програма.

Беше средата на лятото! На тях обаче им стана някак студено. Дали от мисълта за Нова Зеландия? По географско положение тя е много близо до южния полюс.

— В червено ферари да седна — а...! — започна да фалцира певицата.

Фори а загледа с умиление.

— Абе приятел, да вземем ли по още една бира?

След това въздъхна дълбоко, подсмъркна, почеса се по носа и започна да тактува с пръсти по масата в такт с ритъма на модерната чалга. Това предложение разсъни донякъде Коко. Той махна решително с ръка и се провикна.

— Хей! Келнер! Я дай по-още една бира!

Издание:

Автор: Алекс Болдин

Заглавие: Мечтата на Моцарт

Издание: първо

Издател: БГкнига

Град на издателя: София

Година на издаване: 2012

Тип: сборник разкази

Националност: българска

Редактор: Алекс Болдин; Галина Кирилова

Художник: Алекс Болдин

ISBN: 978-954-8628-31-0

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/4725>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.